

Ökat förtroende för domstolarna

Bilagedel A – Enkätundersökningar

Stockholm 2008

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2008:106

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Textbearbetning och layout har utförts av Regeringskansliet, FA/kommittéservice

Tryckt av Edita Sverige AB
Stockholm 2008

ISBN 978-91-38-23097-8
ISSN 0375-250X

Förord

Denna bilagedel innehåller bilagorna 2–5 till Förtroendeutredningens betänkande *Ökat förtroende för domstolarna – strategier och förslag* (SOU 2008:106). Bilagorna innehåller en redovisning av utredningens enkätundersökningar rörande förtroendet för domstolarna m.m. med allmänheten, personer med domstolserfarenhet, advokater, åklagare, domare och nämndemän.

Bilaga 2 innehåller missiv, frågeformulär och en s.k. teknisk rapport till Statistiska centralbyråns enkätundersökningar med allmänheten och personer med domstolserfarenhet.

Bilaga 3 består av en rapport, som fil.mag. i statsvetenskap Björn Rönnerstrand skrivit, med en analys av resultaten från Statistiska centralbyråns enkätundersökningar med allmänheten och personer med domstolserfarenhet.

Bilaga 4 innehåller missiv och frågeformulär till utredningens enkätundersökningar med advokater, åklagare, domare och nämndemän samt en beskrivning av hur dessa undersökningar har genomförts mer i detalj.

Bilaga 5 består av en rapport, som jur.kand. Joel Pälvärinne skrivit, med en sammanställning av resultaten från enkätundersökningarna med advokater, åklagare, domare och nämndemän samt de kommentarer som advokater och åklagare har lämnat i anslutning till de olika frågorna.

Innehåll

Bilagor

Redovisning av Statistiska centralbyråns enkätundersökningar med allmänheten och personer med erfarenhet av att uppträda i domstol om förtroende för domstolar och domstolars bemötande m.m.

2	Missiv, frågeformulär och teknisk rapport.....	7
3	Förtroendet för svenska domstolar – Analys av resultaten från Statistiska centralbyråns enkätundersökningar. Rapport av fil.mag. i statsvetenskap Björn Rönnerstrand.	31

Redovisning av våra egna enkätundersökningar med advokater, åklagare, domare och nämndemän om förtroende för domstolar och domstolars bemötande m.m.

4	Missiv, frågeformulär och rapport med beskrivning av hur undersökningarna har genomförts.....	91
5	Sammanställning av resultaten från våra enkätundersökningar med advokater, åklagare, domare och nämndemän. Rapport av jur.kand. Joel Pälvärinne	143

*Redovisning av Statistiska central-
byråns enkätundersökningar med
allmänheten och personer med
erfarenhet av att uppträda i domstol
om förtroende för domstolar och
domstolars bemötande m.m.*

Missiv till Statistiska centralbyråns enkätundersökningar

Hur stort förtroende har du för de svenska domstolarna?

Den statliga Förtroendeutredningen har i uppdrag att se över de svenska domstolarnas verksamhet och genomför därför bland annat denna enkätundersökning. Enkätundersökningen genomförs för att få en bild av allmänhetens förtroende för svenska domstolar och för att undersöka hur personer anser att de blir bemötta i sin kontakt med domstolarna. Statistiska centralbyrån (SCB) hjälper till med genomförandet av undersökningen.

Undersökningen vänder sig dels till dem som varit i kontakt med svenska domstolar och dels till ett slumpmässigt urval av den svenska befolkningen mellan 18 och 84 år. Du har som en av 3 500 medborgare blivit utvald att delta i denna undersökning. Vi är intresserade av Dina synpunkter och hoppas på att Du tar Dig tid att svara på frågorna i denna blankett.

Din medverkan är frivillig, men för undersökningens tillförlitlighet är det viktigt att Du svarar. Vi ber Dig att besvara frågorna och skicka den ifyllda frågeblanketten till SCB i det bifogade portofria svarskuvertet så snart som möjligt.

När SCB får Din ifyllda blankett noterar vi att Du har svarat och sedan förstörs alla namn- och identifikationsuppgifter. Svaren sammanställs endast i statistiska tabeller där det inte går att utläsa vad just Du har svarat. Numret överst på frågeblanketten är till för att SCB inte ska skicka påminnelser till dem som har svarat.

De svar som Du lämnar på öppna frågor i enkäten kommer att avidentifieras och sedan överlämnas till Förtroendeutredningen.

Har du några frågor om undersökningen är du välkommen att ringa till Fredrik Bohlin, utredningssekreterare i Förtroendeutredningen, tfn 040-35 58 88 eller Jonas Olofsson, SCB, tfn 08-506 947 18 du frågor om datainsamlingen är du välkommen att ringa till Inga-Britt Svalstedt, SCB, 019-17 61 05.

Tack för din medverkan!

Fredrik Bohlin
Förtroendeutredningen
Ju, 2007:08

Jonas Olofsson
Utredare, SCB

Frågeformulär till Statistiska centralbyråns
enkätundersökningar

**Först vill vi be dig svara på några frågor som handlar
om ditt förtroende för de svenska domstolarna**

Hur stort eller litet <u>förtroende</u> har du när det gäller svenska domstolar?					
<i>Markera med ett kryss för varje fråga.</i>	Mycket stort förtroende 1	Ganska stort förtroende 2	Ganska litet förtroende 3	Mycket litet förtroende 4	Har ingen åsikt/ Känner inte till 5
1 Att domstolarna dömer korrekt.	☐	☐	☐	☐	☐
2 Att domare har kompetens att döma korrekt.	☐	☐	☐	☐	☐
3 Att nämndemän har kompetens att döma korrekt.	☐	☐	☐	☐	☐
4 Att domstolarna avgör målen inom rimlig tid.	☐	☐	☐	☐	☐
5 Att enskilda personer som deltar i domstolsförhandlingar blir bemötta med respekt av personalen i domstolarna.	☐	☐	☐	☐	☐
6 Att domstolarna är omsorgsfulla och noggranna i sitt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐
7 Att det som rapporteras i tidningar och radio/TV stämmer överens med det som faktiskt sägs och händer i domstolarna.	☐	☐	☐	☐	☐
8a För möjligheterna att få en rättvis dom i domstolarna oavsett om man har svensk eller utländsk bakgrund.	☐	☐	☐	☐	☐
8b Om du har svarat med ganska litet förtroende eller mycket litet förtroende, vilket av alternativen stämmer bäst med din åsikt?					
1 ☐ Personer med utländsk bakgrund har sämre förutsättningar att få en rättvis prövning					
2 ☐ Personer med svensk bakgrund har sämre förutsättningar att få en rättvis prövning					
9 Att domstolarna i övrigt behandlar alla människor lika när de dömer. Dvs. med hänsyn till kön, ålder, utbildning, yrke, sexuell läggning, tidigare straffad, etc.	☐	☐	☐	☐	☐
10 Att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån till exempel av media när de dömer?	☐	☐	☐	☐	☐

Nu vill vi be dig svara på några frågor om domstolarnas roll och uppgift i samhället

	Mycket väl insatt	Ganska väl insatt	Inte särskilt väl insatt	Inte alls insatt
	1	2	3	4
11	☐	☐	☐	☐
Hur väl insatt upplever du att du är i domstolarnas roll och uppgift i samhället?				
	Genom egna erfarenheter	Genom vänner och bekanta	Genom massmedierna (tidningar, TV, radio)	Genom skolan
	1	2	3	4
12	☐	☐	☐	☐
Hur får du den mesta informationen om hur domstolarna fungerar?				
På annat sätt, nämligen: <input type="text"/>				

Hur ser du på vilken roll och uppgift som domstolarna har i samhället?

Markera med ett kryss för varje fråga.

	Rätt 1	Fel 2
13	☐	☐
Domstolar utreder brott tillsammans med polis och åklagare.		
14	☐	☐
Domstolarna har till uppgift att alltid värna samhällets intressen framför enskilda personers intresse.		
15	☐	☐
Domstolarna är självständiga i förhållande till staten och andra myndigheter när de dömer i målen.		
16	☐	☐
Domstolarna avgör tvister av olika slag exempelvis mellan samhället och enskilda personer.		
17	☐	☐
Domstolarna får döma en åtalad person även för en annan brottslig handling än den som personen är åtalad för.		
18	☐	☐
Det är domstolens uppgift att se till att allt som talar för att en åtalad är oskyldig kommer fram under domstolsförhandlingen.		
19	☐	☐
Domstolarnas uppgift är att döma på grundval av vad som är bevisat i målen.		
20	☐	☐
De svenska nämndemännen fungerar på samma sätt som en jury i t.ex. England och USA.		

De frågor som kommer nu handlar om hur du har blivit bemött av domstolarna

Bara du som har kallats till en domstolsförhandling behöver svara på frågorna 21–44. Övriga fortsätter direkt med fråga 45.

	Ja 1	Nej 2			
21 Hade du hjälp av en advokat eller någon annan jurist under domstolsförhandlingen?	☐	☐			
Hur stämmer följande överens med domstolens sätt att <u>informera och bemöta</u> dig?					
<i>Markera med ett kryss för varje fråga.</i>	Det stämde helt och hållet 1	Det stämde delvis 2	Det stämde knappast alls 3	Det stämde inte alls 4	
22 Innehöll kallelsen till domstolsförhandlingen i stort sett all den information du behövde?	☐	☐	☐	☐	
23 Förstod du allt som stod i kallelsen, även vad som skulle kunna hända om du inte följde uppmaningen i kallelsen?	☐	☐	☐	☐	
<i>Om du inte har varit på en förhandling i domstol gå direkt till fråga 38</i>					
24 Var det lätt för dig att hitta till förhandlingssalen när du kom till domstolen?	☐	☐	☐	☐	Jag har inte haft sådana kontakter med domstolspersonalen 5
25 Var de personer på domstolen som du var i kontakt med i samband med domstolsförhandlingen vänliga och hjälpsamma?	☐	☐	☐	☐	☐
26 Var det möjligt för dig att undvika att träffa din motpart i väntrummet före domstolsförhandlingen?	☐	☐	☐	☐	Jag hade ingen motpart ☐
27 Kände du dig trygg i domstolens väntrum.	☐	☐	☐	☐	
28 Gjorde domstolspersonalen vad de kunde för att du skulle känna dig så trygg som möjligt före domstolsförhandlingen.	☐	☐	☐	☐	

29 Började domstolsförhandlingen på utsatt tid eller fick du besked om varför den inte kunde börja på utsatt tid?	Det stämde helt och hållet 1 ☐	Det stämde delvis 2 ☐	Det stämde knappast alls 3 ☐	Det stämde inte alls 4 ☐		
30 Hade du före domstolsförhandlingen i stora drag fått reda på hur det skulle gå till och vad som förväntades av dig?	☐	☐	☐	☐		
31 Om du inte hade all information som du behövde om hur domstolsförhandlingen skulle gå till och vad som förväntades av dig, kände du att du kunde fråga domaren om det under domstolsförhandlingen?	☐	☐	☐	☐	Jag hade inte behov av att fråga om det 5 ☐	
32 Blev du bemött med respekt av domaren under domstolsförhandlingen?	☐	☐	☐	☐		
33 Kände du behov av att veta namnen på domstolens ledamöter och vad var och en skulle göra?	☐	☐	☐	☐		
34 Förstod du allt som blev sagt under domstolsförhandlingen?	☐	☐	☐	☐		
35 Fick du möjlighet att tala till punkt under domstolsförhandlingen och berätta allt som du ansåg var viktigt att få fram?	☐	☐	☐	☐		
36 Lyssnade domarna uppmärksamt på din berättelse?	☐	☐	☐	☐		
37 Förstod du domarens resonemang om varför domstolen dömde som den gjorde när domen lästes upp i slutet av domstolsförhandlingen?	Det stämde helt och hållet 1 ☐	Det stämde delvis 2 ☐	Det stämde knappast alls 3 ☐	Det stämde inte alls 4 ☐	Domen lästes inte upp i samband med domstolsförhandlingen 5 ☐	Jag var inte närvarande när domen lästes upp 6 ☐

38 Om du ringde till domstolen, blev du kopplad till en person som kunde besvara dina frågor?	Det stämde helt och hållet 1 ☐	Det stämde delvis 2 ☐	Det stämde knappast alls 3 ☐	Det stämde inte alls 4 ☐	Jag ringde inte till domstolen – <i>gå till fråga 40</i> 5 ☐	
39 Fick du ett respektfullt bemötande av den/de personer du talade med?	☐	☐	☐	☐	Jag sökte inte information – <i>gå till fråga 42</i>	
40 Om du sökte information via Internet inför målet/förhandlingen var den lättillgänglig?	☐	☐	☐	☐	☐	
41 Var informationen fullständig?	☐	☐	☐	☐		
42 Förstod du domstolens motivering till varför den dömde som den gjorde när du läste den skriftliga domen?	Det stämde helt och hållet 1 ☐	Det stämde delvis 2 ☐	Det stämde knappast alls 3 ☐	Det stämde inte alls 4 ☐	Jag har inte läst domen 5 ☐	Jag har bara läst domslutet 6 ☐
43 Tycker du att domen var lätt eller svår att läsa?	Mycket svår 1 ☐	Ganska svår 2 ☐	Ganska lätt 3 ☐	Mycket lätt 4 ☐	Jag har inte läst domen 5 ☐	Jag har endast läst domslutet 6 ☐
44 Om du tyckte det var svårt att läsa och förstå domen, vad var det som var svårt:						

Till sist några frågor om Dig själv

45 Vilket år är du född?

Årtal:

46 Är du kvinna eller man?

- 1 Kvinna
2 Man

47 Var någonstans har du, respektive din far och mor, huvudsakligen vuxit upp?

	Du själv	Din far	Din mor
Tätort i Sverige med mindre än 40 000 invånare/landsbygd	1 ☐	2 ☐	3 ☐
Stad eller större tätort i Sverige (40 000 – 250 000 invånare)	☐	☐	☐
Stockholm, Göteborg eller Malmö	☐	☐	☐
Annat land i Norden	☐	☐	☐
Annat land i EU	☐	☐	☐
Land utanför EU	☐	☐	☐

48 Vilket språk talades huvudsakligen hemma hos dig under din uppväxt?

1 Svenska

2 Annat språk, nämligen:

49 I vilken typ av område bor du?

- 1 Centralt i storstadsområde (mer än 250 000 invånare)
2 Förort till storstadsområde
3 Centralt i stad eller större tätort (40 000 – 250 000 invånare)
4 Förort till stad eller större tätort
5 Tätort med mindre än 40 000 invånare/ren landsbygd

50 Vilken skolutbildning har du?*Markera högst avslutade utbildning.*

- 1 Folkskola, realskola grundskola eller liknande
 2 Yrkeskola, gymnasieskolans 1- eller 2-åriga linjer/program
 3 3-4-årigt gymnasium eller gymnasieskola
 4 Universitets- eller högskoleutbildning

51 Vilken av de här grupperna tillhör du för närvarande?

- 1 Yrkesarbetar (även sjukskriven, föräldraledig)
 2 Har arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder
 3 Genomgår arbetsmarknadsutbildning
 4 Arbetslös
 5 Ålderspensionär/avtalspensionär
 6 Har sjuk- eller aktivitetsersättning
 7 Studerande

8 Annat:
52 Var vänlig sätt ett kryss i den ruta som bäst motsvarar ditt huvudsakliga yrke?*Om du inte arbetar nu gäller frågan det senaste arbetet du hade under de senaste 5 åren.*

- 1 Arbetaryrke som normalt organiseras inom LO
 2 Tjänstemannayrke som normalt organiseras inom TCO eller SACO/SR
 3 Jordbrukare eller medhjälpare till familjemedlem som är jordbrukare
 4 Egen företagare eller medhjälpare till familjemedlem som är egen företagare

5 Annat yrke, nämligen:

- 6 Jag har inte arbetat under de senaste 5 åren
 7 Jag har aldrig haft något yrke

53 Var vänlig sätt ett kryss i den ruta som motsvarar den ungefärliga sammanlagda årsinkomsten för alla personer i ditt hushåll före skatt?*Pension och studiemedel ska räknas in i den ungefärliga inkomsten.*

1 ☐ 100 000 eller mindre	5 ☐ 401 000 – 500 000
2 ☐ 101 000 – 200 000	6 ☐ 501 000 – 600 000
3 ☐ 201 000 – 300 000	7 ☐ 601 000 – 700 000
4 ☐ 301 000 – 400 000	8 ☐ Mer än 700 000

54 Har du varit med i ett mål/en förhandling i domstol någon gång?

- 1 Nej (*du behöver inte svara på fler frågor*)
 2 Ja, 1 gång
 3 Ja, 2-3 gånger
 4 Ja, fler än 3 gånger

55 Varför var du med i ett mål/en förhandling i domstolen?

Kryssa för det eller de alternativ som varit aktuella för dig.

- 1 Jag var misstänkt för brott
 2 Jag var brottsoffer
 3 Jag var käreande (den som framställde ett krav mot annan)
 4 Jag var svarande (den som fick ett krav riktat mot mig)
 5 Jag var vittne i allmän domstol (tingsrätt, hovrätt eller Högsta domstolen)
 6 Jag var enskild part i förvaltningsmål (deltagare i mål i länsrätt, kammarrätt eller Regeringsrätten)
 7 Jag var vittne i förvaltningsdomstol (länsrätt, kammarrätt eller Regeringsrätten)
 8 Jag var åskådare

56 Vad handlade målet eller målen om?

Flera alternativ kan kryssas för.

- 1 Våldsbrott (t.ex. rån, misshandel, olaga hot)
 1 Förmögenhetsbrott (t.ex. stöld, bedrägeri, förskingring)

1 Annat brott, nämligen:

- 1 Vårdnad eller umgänge med barn
 1 Förmögenhetsrättslig tvist (skulder eller fordringar)

1 Annan tvist i allmän domstol, nämligen:

- 1 Tvångsvård av barn, missbrukare eller psykiskt sjuka
 1 Socialförsäkringsrätt (t.ex. arbetsskada eller sjukskrivning med försäkringskassan som motpart till den enskilde)
 1 Skatterätt (Skatteverket motpart till den enskilde)
 1 Rätten till bistånd (t.ex. socialbidrag med socialtjänsten som motpart till den enskilde)

1 Annan förvaltningsrättslig tvist, nämligen:

57 Hur nöjd är du personligen med utgången i målet/målen?

Besvaras endast av dig som varit misstänkt för brott, brottsoffer, käreande (du som framställt krav mot annan), svarande (du som fått krav riktat mot dig) eller enskild part i förvaltningsmål (deltagare i mål i länsrätt och kammarrätt).

- 1 Mycket nöjd
- 2 Ganska nöjd
- 3 Ganska missnöjd
- 4 Mycket missnöjd

Ett stort tack för din medverkan!

Om du har synpunkter på någon enskild fråga eller formuläret som helhet är vi tacksamma att få ta del av dessa.

Teknisk rapport till Statistiska centralbyrån enkätundersökningar

Avdelningen för Befolknings- och Välfärdsstatistik
Enheten för Demokratistatistik
Jonas Olofsson

Förtroende för svenska domstolar

Beskrivning av undersökningens
upplägg och genomförande

1 INLEDNING

Denna undersökning har genomförts av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av den statliga Förtroendeutredningen (*Ju 2007:08*). Undersökningen har genomförts som en postenkätsundersökning under våren 2008.

Undersökningen består av två mätningar. Den ena mätningen riktar sig mot allmänheten. Den andra mätningen, vilken är en pilotstudie, riktar sig mot personer med egen erfarenhet av det svenska domstolsväsendet.

Undersökningens syfte var att mäta attityder till, kunskaper om och förtroende för svenska domstolar, hos allmänheten och hos personer med egen erfarenhet av svenska domstolar. För den sistnämnda gruppen har även syftet varit att kartlägga uppfattningar om domstolarnas bemötande. Personer med egen erfarenhet var indelade i sex olika kategorier: *tilltalad*, *målsägande*, *vittne*, *kärande*, *svarande* och *enskild part*.

För mätningen riktad mot allmänheten har SCB ansvarat för urvalet, vilket har hämtats från registret över totalbefolkningen (RTB). För mätningen riktad mot personer med egen erfarenhet av svenska domstolar har Förtroendeutredningen gjort ett urval och levererat till SCB. Detta urval är hämtat från åtta olika rättsdistrikt av både förvaltnings- och allmän karaktär.

Undersökningens urval bestämdes till 3 500 personer. Urvalsstorleken i mätningen riktad till allmänheten var 3 000 personer. Urvalsstorleken i mätningen riktad till personer med egen erfarenhet av domstolar gjordes ett urval på 500 personer.

Denna rapport är en teknisk beskrivning av undersökningens upplägg och genomförande.

2 UNDERSÖKNINGENS UPPLÄGG

2.1 Population

Målpopulationen för mätningen riktad mot allmänheten utgjordes av personer folkbokförda i Sverige i åldrarna 18–84 (födda 1924–1990). För mätningen riktad mot personer med egen erfarenhet av svenska domstolar gjordes inga avgränsningar med avseende på ålder.

2.2 Urval

Som urvalsram för mätningen riktad till allmänheten användes SCB:s register över totalbefolkningen (RTB) med aktualitet från 2008-01-31. Urvalet drogs som ett obundet slumpmässigt urval (OSU).

Ett urval på 3 010 personer drogs från RTB. Av dessa hade en person avlidit, två personer emigrerat, en person hade hemlig adress och åtta personer saknade adress. Dessa personer är att betrakta som övertäckning. Nettourvalet för mätningen riktad till allmänheten blev därför 2 998 personer.

Den statliga Förtroendutredningen levererade ett bruttourval med 497 personer med egen erfarenhet av domstolar till SCB. Urvalet är hämtat från Ångermanlands tingsrätt, länsrätten i Västernorrland, Kammarrätten i Stockholm, Hovrätten för Västra Sverige, Malmö tingsrätt, Hässleholms tingsrätt samt Södertörns tingsrätt.

I det bruttourval som Förtroendutredningen levererade saknades personnummer för 38 personer. För dessa angavs istället en adress. I den mån personnummer fanns gjordes kontroller så att ingen person återfanns både i urvalet från RTB och i det urval som Förtroendutredningen levererade. Bland de 459 personerna i bruttourvalet som angavs med personnummer var 28 att beteckna som övertäckning. Av dessa hade två personer avlidit, fem personer emigrerat, tre personer hade hemlig adress, två saknade adress, 15 personer var obefintliga i RTB, vilket förmodligen berodde på att deras personnummer var felaktiga och ett personnummer var ofullständigt.

Nettourvalet blev därmed 469 personer. Dessa fördelade sig så att 78 personer var *tilltalade*, 81 personer var *målsägande*, 81 personer var *vittne*, 77 personer var *kärande*, 74 personer var *svarande* och 78 personer var *enskild part*.

Av tabell 2 nedan framgår hur många som deltog i respektive mätning samt populations- och urvalsstorlekar.

3 GENOMFÖRANDE

3.1 Mätinstrument

Förtroendeutredningen levererade ett utkast på en enkät till SCB. Den genomgick en granskning av SCB:s mättekniska laboratorium. På förslag från SCB ändrades enkätens mätskala. Ett antal frågor fick även förändrad lydelse för att de skulle bli så lätta att tolka och besvara som möjligt. SCB utarbetade även ett missiv utifrån principer om lättillgänglighet och tydlighet.

En och samma enkät har använts för undersökningens båda mätningar. Enkäten består totalt av 57 frågor. Av dessa behandlar 12 frågor förtroendet för domstolar. Åtta frågor är kunskapsfrågor där de svarande kan ange rätt eller fel. Det största frågeblocket, 24 frågor, riktar sig endast till dem som har egen erfarenhet av svenska domstolar och tar upp ämnen som knyter an till bemötande och information i kontakt med domstolar. Utöver detta ingick även nio bakgrundsfrågor om de svarandes ålder, kön, uppväxtort etc. samt tre frågor som specifikt riktar sig till de med egen erfarenhet av svenska domstolar.

3.2 Datainsamling

Enkäterna skickades per post till de utvalda personerna den 27 mars 2008. Efter drygt en vecka skickades ett tack- och påminnelsekort och därefter ytterligare två skriftliga påminnelser med ny enkät till dem som inte svarat. Insamlingen bröts den 20 maj 2008.

Tabell 1 Antal inkomna enkäter

	Allmänheten	Erfarenhet av domstolar
Innan någon påminnelse	697	71
Efter tack och påminnelsekort	293	45
Efter enkätpåminnelse ett	280	35
Efter enkätpåminnelse två	183	35
Totalt	1 453	186

Svarsprocenten blev 48 procent för mätningen riktad till allmänheten och 40 procent för mätningen riktad mot personer med egen erfarenhet av domstolar. För de olika kategorierna i den sistnämnda

mätningen blev svarsandelarna följande: 27 procent för *tilltalade*, 40 procent för *målsägande*, 44 procent för *vittne*, 40 procent för *kärande*, 50 procent för *svarande* och 37 procent för *enskild part*.

Tabell 2 Population, urval, övertäckning, antal svar, bortfall och svarsandelar

Målpopulation	Kategori	Brutto- population	Brutto- urval	Över- täckning	Netto- urval	Antal svar	Bortfall	Svars- andel
Allmänheten 18–84 år	-	7 096 587	3 010	12	2 998	1 453	1 545	48 %
Personer med egen erfarenhet av svenska domstolar		-	497	28	469	186	283	40 %
	Tilltalade	-	86	8	78	21	57	27 %
	Målsägande	-	87	6	81	32	49	40 %
	Vittne	-	83	2	81	36	45	44 %
	Kärande	-	81	4	77	31	46	40 %
	Svarande	-	79	5	74	37	37	50 %
	Enskild part	-	81	3	78	29	49	37 %
Totalt	-	-	3 507	40	3 467	1 639	1 828	47 %

Svarsandelarna har beräknats på följande sätt:
Antal svar/(bruttourval - totala övertäckningen).

3.3 Bearbetning

Inkomna svar har skannats in. Även öppna svar har skannats in och överlämnats till Förtroendeutredningen som bildfil på CD.

Tabeller har tagits fram med hjälp av programmen SAS, CLAN och Excel. CLAN som beräknar konfidensintervallen har utvecklats vid SCB.

3.4 Uppräkningsförfarande

Svaren som har lämnats har för RTB-urvalet räknats upp så att de representerar personer mellan 18–84 år i den totala befolkningen.

4 UNDERSÖKNINGSRESULTATENS TILLFÖRLITLIGHET

De resultat som räknas fram ur undersökningsmaterialet blir skattningar av värden för populationen eller delar av populationen. Detta gäller undersökningen riktad till allmänheten som bygger på ett obundet slumpmässigt urval från RTB. Då en skattning inte exakt överensstämmer med motsvarande värde i undersökningspopulationen sägs skattningen ha ett visst fel. För att bedöma säkerheten i resultaten måste man ta hänsyn till flera faktorer som kan ge upphov till fel.

4.1 Olika typer av fel

De fel som förekommer i undersökningar av denna typ kan efter orsak grovt delas upp i:

- övertäckningsfel, d.v.s. fel som beror på att vissa enheter som ej tillhör undersökningspopulationen kommer med vid resultatredovisningen
- undertäckningsfel, d.v.s. fel som beror på att vissa enheter i undersökningspopulationen inte ingår i urvalsramen
- mätfel, d.v.s. fel som t.ex. kan bero på att den svarande missuppfattat frågor eller inte lämnat rätt svar (medvetet eller omedvetet)
- bearbetningsfel, d.v.s. fel som kan uppkomma vid det manuella eller maskinella handhavandet av det insamlade materialet
- bortfallsfel, d.v.s. fel som beror på att mätvärdet för vissa personer saknas på en eller flera undersökningsvariabler
- urvalsfel, d.v.s. fel i skattningen av resultaten som beror på att endast ett urval av populationen undersökts.

Täckningsfel

Övertäckningen består av personer som, efter urvalsdragningen, har avlidit, emigrerat, tillfälligt flyttat utomlands eller flyttat till okänd adress. Även ett mindre antal personer som i befolkningsregistret har skyddad adress eller saknar adress ingår i övertäckningen.

Bearbetningsfel

I samband med hanteringen och bearbetningen av blanketter, datafiler och tabeller kan fel uppkomma. Vid skanningen av svaren har variabelkontroller utförts maskinellt och upptäckta fel har rättats. Att systematiska fel skulle ha uppkommit vid bearbetningen är därför inte troligt.

Bortfallsfel

Bortfall uppstår när en person vägrar delta, ej kan anträffas eller lämnar uppgifter av en sådan kvalitet att de ej kan användas. Fel till följd av bortfall uppstår när personerna i bortfallet systematiskt skiljer sig från de svarande.

Bortfallet i denna undersökning består huvudsakligen av personer som varken svarat eller lämnat skäl till att inte svara.

Avgörande för bortfallets inverkan på en variabel är om bortfallet avviker från de svarande i sådana egenskaper som uppvisar samband med de variabler som undersökningen skall mäta.

Förutom objektsbortfall finns för varje fråga i enkäten ett partiellt bortfall (blanketten är besvarad men enstaka frågor är överhoppade). Exakt uppgift om storleken för detta bortfall finns i tabellerna och anges där som ”Uppgift saknas”.

Eftersom båda mätningarna har ett betydande bortfall måste försiktighet iakttas när resultaten ska tolkas. Detta är särskilt påfallande för mätningen av personer med egen erfarenhet av domstolar, då denna mätning baserades på ett mindre urval och samtidigt uppvisade ett stort bortfall.

Urvalsfel

Skattningarna för mätningen av allmänhetens attityder till svenska domstolar är behäftade med en viss slumpmässig osäkerhet beroende på att de baseras på en urvalsundersökning. Mätningen som riktar sig till personer med egen erfarenhet av domstolar är en pilotstudie, där mindre hänsyn har tagits till urvalets generaliserbarhet.

Urvalet som använts i mätningen riktad till allmänheten är ett sannolikhetsurval, det vill säga urvalssannolikheterna är kända. Ett sådant urvalsförförande orsakar en slumpmässig, men beräkningsbar, osäkerhet hos resultaten eller skattningarna. Skattningarnas osäkerhet anges med felmarginaler.

Skattningen plus/minus felmarginalen bildar ett 95-procentigt konfidensintervall kring skattningen. Detta innebär att med 95 procents säkerhet täcker det angivna intervallet värdet för den totala populationen. Den slumpmässiga osäkerheten varierar med det skattade procenttalets storlek och urvalets storlek för den redovisningsgrupp skattningen avser.

5 TABELLERNAS UPPLÄGG

Resultaten presenteras i fyra olika resultattabeller (filer). Resultaten för mätningen riktad till allmänheten visas i två olika tabeller där den ena tabellen (Allmänheten (antal i mätning)) summerar antalet som har deltagit i undersökningen och den andra (Allmänheten (uppräknat)) räknar upp antalet till den totala populationsnivån. Båda dessa tabeller redovisas med felmarginaler som bygger på 95 procentiga konfidensintervall.

Tabellerna som redovisar personer med egen erfarenhet av svenska domstolar är i sin tur uppdelad i två olika tabeller (filer). Dels personer med egen erfarenhet som kommer från Förtroendekretningens levererade urval (Erfarenhet av domstol (ej RTB)). Dessa redovisas i sin tur för samtliga sex kategorier: tilltalade, målsägande, vittne, kärande, svarande och enskild part. Dels personer ur RTB-urvalet som på fråga 54 har angett att de någon gång varit med i ett mål/en förhandling i domstol, svarsalternativ 2–4 (Erfarenhet av domstol (RTB)). Även för dessa redovisas samtliga sex kategorier baserade på fråga 55¹. Eftersom den senare tabellen

¹ 1=Tilltalad, 2=Målsägande, 3=Kärande, 4=Svarande, 5 och 7=Vittne och 6=Enskild part.

bygger på urvalet från RTB redovisas här även felmarginaler. För att bakvägsidentifikation inte ska vara möjlig redovisas inte grupper som är mindre än fem personer.

Samtliga resultattabellerna följer samma disposition och uppbygg. I vänsterspalten återfinns de bakgrundsfrågor som har bedömts som relevanta. Dessa skiljer sig mellan tabellerna för allmänheten och tabellerna för personer med egen erfarenhet av domstolar. I tabellerna går det att:

- välja fråga
- välja selektion, detta gäller endast för resultattabellerna för personer med egen erfarenhet av domstolar
- välja andel/antal med eller utan konfidensintervall. Konfidensintervall gäller endast resultat som bygger på RTB-urval
- skriva ut en tabell/alla tabeller
- välja bakgrundsvariabel i diagrammet
- skriva ut diagram.

Förtroendet för domstolarna
– Rapport med analys av resultaten
från Statistiska centralbyråns
enkätundersökningar

– fil.mag. Björn Rönnerstrand –

Förtroendet för svenska domstolar

Förtroendeutredningen (Ju2007:08)

Innehåll

1 Inledning.....	37
2 Undersökningens uppläggning och genomförande.....	37
3 Förtroende som begrepp	38
4 Några mätningar av förtroendet för domstolarna	39
4.1 SOM-undersökningen	40
4.2 Den nationella trygghetsundersökningen	41
5 Allmänhetens förtroende för svenska domstolar	41
5.1 Förtroendet för domstolarna	41
5.2 Domare, nämndemän och bemötande	46
5.3 Differentierade bedömningar?	50
5.4 Förtroendet för rapporteringen om domstolarna i media	52
5.5 Kunskap skapar förtroende	55
5.5 Vad betyder etnisk bakgrund?	60
6 Domstolserfarenhet	65
6.1 Gruppen med domstolserfarenhet.....	66
6.2 Domstolserfarenhet och förtroende.....	69
6.3 Kontakten med domstolen.....	77
7 Slutsatser	84
8 Sammanfattning	87
Referenser	89

1 Inledning

Regeringen har genom kommittédirektiv (dir. 2007:93) gett Förtroendeutredningen i uppdrag att utreda förtroende och kvalitet i domstolarna. På uppdrag av utredningen har Statistiska centralbyrån skickat ut en postenkät, i syfte att belysa olika gruppers attityder, kunskaper och förtroende. Undersökningen bygger på två urval där det ena avser ett slumpmässigt urval av allmänheten mellan 16 och 95 år medan det andra avser ett urval av personer med egen erfarenhet av domstolar. I denna rapport redovisas resultaten av dessa två undersökningar.

I kapitel 2 redovisas undersökningens uppläggning och genomförande. I kapitel 3 följer en beskrivning av begreppet förtroende. I kapitel 4 presenteras mätningar av förtroende som gjorts och görs i Sverige. En redovisning av resultaten görs i kapitel 5 och 6. I kapitel 7 läggs undersökningens slutsatser fram. Kapitel 8 är en sammanfattning av undersökningen.

2 Undersökningens uppläggning och genomförande

Undersökningarna av förtroendet för de svenska domstolarna bygger på postenkäter. Dessa har utarbetats i samverkan mellan Förtroendeutredningen och Statistiska centralbyrån. Frågorna i enkäten behandlar förtroendet för domstolarna och hur domstolarna bemöter parter och bevispersoner i anslutning till domstolsförhandlingen. Därtill fogades även bakgrundsfrågor avseende bl.a. ålder, kön, utbildning osv., samt ett kunskapstest om totalt 8 frågor.

Enkäten skickades ut under våren 2008¹ till urval ur två olika populationer. I den undersökning som avsåg *allmänheten* drogs ett slumpmässigt urval bestående av 3 010 personer.² Nettourvalet blev 2 998, då ett antal personer av olika anledningar, t ex sjukdom, fick strykas.

Samma enkätformulär användes i undersökningen av *personer med erfarenhet av domstolar*. Urvalet gjordes genom att personuppgifter begärdes in från domstolar kronologiskt utifrån datum för

¹ Undersökningen gjordes mellan den 27 mars och den 20 maj 2008.

² Urvalet drogs ur SCB:s register över totalbefolkningen, RTB.

avslut i ärendet.³ Domarna är hämtade från perioden november 2007 till och med januari 2008, men i realiteten har i stort sett samtliga personer deltagit i domar med avslut under november 2007.⁴ Urvalet blev 500 personer med egen erfarenhet av domstolar och nettourvalet 469 personer. Dessa fördelade sig så att 78 personer var *tilltalade*, 81 personer var målsägande, 81 personer var *vittnen*, 77 personer var *kärande*, 74 var *svarande* och 78 personer var *enskilda parter*.⁵

Svarsprocenten i undersökningen riktad till allmänheten är 48 procent, vilket innebär 1453 svar. I mätningen riktad till personer med erfarenhet av domstolar är svarsfrekvensen 40 procent, vilket motsvarar 186 svar. Svarsfrekvenserna får betraktas som förhållandevis låga, ställt i relation till samhällvetenskapliga postenkäter generellt.⁶

Det kan tillfogas att det också i urvalet av allmänheten finns relativt många med någon erfarenhet av domstolar. Antalet med erfarenhet är totalt 427 personer eller 29 procent. Dessa har dock i detta sammanhang inte skiljts ut för analys, utan denna redovisning bygger helt på det urval som hämtats från domstolarna, där det säkerställts en bredd i domstolserfarenheten. Vid fortsatta analyser kan det dock finnas anledning att jämföra dessa två grupper.

3 Förtroende som begrepp

Att mäta medborgarnas förtroende är brukligt i undersökningar av samhällsinstitutioner. Anledningen är att begreppet förmodas ha betydelse för andra samhällsfenomen, som en fungerande demokrati och ekonomisk tillväxt.⁷ Förtroendet för en institution handlar dels om att utvärdera den, men också om hur man värderar den samma. Utvärdering av en institution innebär ett omdöme om hur bra eller dåligt institutionen fungerar. Värderingen av en institution kretsar kring hur viktig eller oviktig institutionen uppfattas. Det

³ Urvalet är hämtat från Ångermanlands Tingsrätt, Länsrätten i Västernorrland, Kammarrätten i Stockholm, Hovrätten för Västra Sverige, Malmö Tingsrätt, Hässleholms Tingsrätt samt Södertörns Tingsrätt.

⁴ Domstolarna valdes utifrån var de domstolschefer som fungerat experter i Förtroendestudien har sin hemvist. För att göra urvalet av domstolar något mer representativt har en ytterligare domstol från Stockholm lagts till.

⁵ Nettourval, antal svar, bortfall och svarsandel i procent biläggs i appendix.

⁶ Även om trenden när något vikande sedan 2000-talet, ligger SOM-undersökningarna stadigt kring och över en svarsfrekvens på 60 procent. Se Nilsson (2008) s 517.

⁷ Rothstein (2008) s 149.

förtroende som institutioner åtnjuter återspelar således en sammanvägning av dessa kriterier.

På det individuella planet består förtroendet för samhällsinstitutioner dels av basförtroende och dels av samhällsförtroende. Basförtroendet förväntas ligga tämligen fast och bestäms till delar av vilket förtroende en individ generellt har för sin omgivning. Samhällsförtroende däremot, ändras till följd av de bedömningar man gör av samhällets utveckling.⁸

Studier av allmänhetens förtroende för olika samhällsinstitutioner visar att förtroendet är högst för sjukvården, polisen och universitet och högskolor. I botten finns politiska partier, EU-institutioner och de fackliga organisationerna. Mätningar av förtroendet för olika samhällsinstitutioner visar på att värderingarna kan ha mycket olika grund. Det finns utpräglade politiserade institutioner som de politiska partierna och regeringen, där opinionen är polariserad. Vissa typer av institutioner – som t.ex. Riksbanken – kännetecknas av att många saknar uppfattning om institutionen i fråga. Domstolen kan kategoriseras som en social institution, i likhet med t.ex. polisen, sjukvården och grundskolan. Förtroendet för den sortens institutioner tenderar att vara högt och relativt stabilt över tid.⁹

4 Några mätningar av förtroendet för domstolarna

SOM-institutet vid Göteborgs universitet mäter svenskarnas förtroende för samhällsinstitutioner sedan drygt tjugo år tillbaka.¹⁰ Domstolarna är föremål för SOM-institutets årliga mätningar sedan år 1994. Förtroendet för svenska domstolar undersöks även av Brottsförebyggande rådet, genom den årliga Nationella trygghetsundersökningen. I detta kapitel följer en kort beskrivning av resultaten av dessa undersökningar.

Förtroendet för samhälleliga institutioner är generellt högt i Norden.¹¹ Undersökningar som bedrivs av EU:s opinionsundersökningsinstitut Eurobarometern visar att svenska folket placerar sig

⁸ Holmberg & Weibull (2008) s 40.

⁹ Holmberg & Weibull (2008) s 39 ff.

¹⁰ SOM-institutet drivs gemensamt av tre institutioner vid Göteborgs Universitet: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Statsvetenskapliga institutionen och Förvaltningshögskolan. Institutet genomför årliga mätningar om bland annat politik, medievänor, offentlig service m.m. Undersökningen genomförs årsvis postalt genom omkring 3 000 enkäter. Svarsfrekvensen brukar ligga något över 60 procent.

¹¹ Weibull & Holmberg (2008) s 39 ff.

högt jämfört med andra länder när det gäller förtroende för inhemska institutioner och rättsväsendet. Det är inte troligt att domstolarna avviker från mönstret.

4.1 SOM-undersökningen

Förtroendet för svenska domstolar är relativt stort jämfört med andra samhällsinstitutioner. Det visar den serie av förtroendemätningar som SOM-institutet årligen genomför. SOM-institutet ställer frågan om förtroende på en femgradig skala där det även finns ett mittalternativ med vaken stort eller litet förtroende. Resultatet från SOM-institutets mätningar är att förtroendet för ”domstolarna” sedan 1994 har varit övervägande positivt. Fler personer har ganska eller mycket stort förtroende, jämfört med andelen med ganska och mycket litet förtroende.¹²

I 2007 års SOM-undersökning är andelen med mycket stort eller ganska stort förtroende för domstolarna 46 procent. Förtroende för institutioner kan beskrivas med förtroendebalansen, dvs. andelen ganska stort och mycket stort förtroende hopslagna, minus andelen med ganska litet och mycket litet förtroende. Ju högre förtroendebalans, desto högre förtroende åtnjuter institutionen. Förtroendebalansen för domstolarna har växlat i intervallet +37 år 1994 till +10 2005.¹³ Förtroendebalansen i den senaste mätningen var +28. En spekulation om orsaken till förtroenderaset år 2005 är den i media uppmärksammade skandalen, där domare prickades för samröre med en prostituerad.¹⁴

SOM-institutets undersökningar visar att det finns skillnader i förtroende mellan olika grupper. Förtroendet för domstolarna är högre bland personer med hög utbildning och intresse för politik. Högre förtroende kännetecknar även personer med svenskt medborgarskap. Detsamma gäller för personer födda i Sverige, jämfört med personer födda utomlands. Samtidigt är förtroendet lägre bland personer över 50 år än bland personer under femtio år. Lägst förtroende åtnjuter domstolarna i gruppen 65 till 85 år.¹⁵

¹² Holmberg & Weibull (2008) s 44 f.

¹³ Holmberg (2006).

¹⁴ Holmberg & Weibull (2006) s 108.

¹⁵ Holmberg (2006).

4.2 Den nationella trygghetsundersökningen

Brottsförebyggande rådet har genom två undersökningar kartlagt förtroendet för domstolarna, inom ramen för den Nationella trygghetsundersökningen. Undersökningen bygger på telefonintervjuer med ett stort antal slumpvis utvalda personer i Sverige.¹⁶ Resultatet i Nationella trygghetsundersökningarna stämmer med vad SOM-institutets undersökningar visar. Andelen med mycket eller ganska stort förtroende för domstolarna är högre än andelen med ganska eller mycket lågt förtroende.

Grupper som enligt Nationella trygghetsundersökningen hyser högt förtroende för domstolar är kvinnor, yngre och personer som är födda i Sverige. Det som är av störst betydelse när det gäller förtroendet för domstolarna är dock utbildning. Ju högre utbildning, desto större förtroende tenderar man att hysa för domstolarna. Nationella trygghetsundersökningen ger också en bild av förtroendet bland personer som blivit utsatta för brott, där det framkommer att denna grupp hyser lägre förtroende för domstolarna än genomsnittet.

5 Allmänhetens förtroende för svenska domstolar

I detta kapitel redovisas allmänhetens förtroende för domstolarna, så som det kommer till uttryck i svaren i Förtroendeutredningens enkätundersökning. Kapitlet är uppdelat i avsnitt utifrån tema. I avsnitt 5.1 ges en översikt och introduktion till materialet. I avsnitt 5.2 följer en redogörelse för förtroendet för domstolarna, domare och nämndemän. Avsnitt 5.3 behandlar förtroendet för rapporteringen i media. I avsnitt 5.4 redovisas kunskapens betydelse för domstolsförtroende. Avsnitt 5.5 kretsar kring kopplingen mellan etnisk bakgrund och domstolsförtroende.

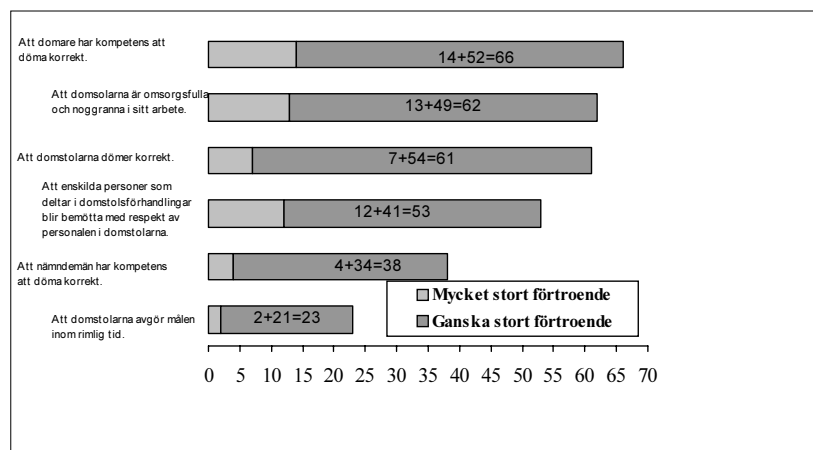
5.1 Förtroendet för domstolarna

Förtroendet för domstolar har genom enkätfrågorna undersökts i flera olika avseenden. Huvuddelen av frågorna gällde aktörer och verksamhet i domstolarna, men det ställdes även en fråga om bilden

¹⁶ Nationella trygghetsundersökningen 2007. År 2006 intervjuades ca 8 000 personer i ett urval av 10 000 personer. År 2007 intervjuades ca 15 000 personer i ett urval av 20 000 personer.

av domstolarna i massmedierna. De sex förtroendefrågor som gällde förtroendet för domstolarnas aktörer och verksamhet redovisas i diagram 1. I diagrammet rangordnas förtroendefrågorna efter andel med mycket och ganska stort förtroende.

Diagram 1 Förtroendet för domstolväsendet. Mycket stort och ganska stort förtroende (procent)

Kommentar: Diagrammets staplar redovisar andelen personer med mycket stort och ganska stort förtroende. Additionen i staplarna bildar den totala andelen av respondenter med mycket och ganska stort förtroende.

Tre alternativ uppvisar ett förtroende som överstiger 60 procent. Det gäller förtroendet för domarna, för noggrannheten i arbetet och att domarna är korrekta. De frågor som avviker från det genomgående goda förtroendet gäller nämndemännens kompetens och huruvida domstolarna avgör målen i rimlig tid. Förtroendet för domstolarna handlar i stor utsträckning om att de uppfattas som viktiga samhällsinstitutioner och är i lägre grad en utvärdering av hur väl domstolarna faktiskt fungerar. Många människor i samhället saknar troligtvis en uppfattning om hur väl domstolarna fungerar. Vi skall nu granska de generella bedömningarna av domstolarna i lite mer detalj.

Ungefär sex av tio svenskar har således mycket eller ganska stort förtroende för svenska domstolar. Andelen som uppger sig ha ganska eller mycket lite förtroende är 23 procent. Den ovan beskrivna förtroendebalansen är +38. Andelen svenskar med mycket

stort förtroende är 7 procent och totalt 16 procent i undersökningen saknar åsikt.

Tabell 1 Förtroendet för domstolarna (allmänheten, procent, förtroendebalans)

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans
Domstolarna	7	54	17	6	16	+38

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna dömer korrekt". Antal svar totalt 1 425. Förtroendebalansen är ett mått som enkelt innebär att andelen högt förtroende minskas med andelen lågt förtroende. Förtroendet för en institution blir då andelen högt förtroende minus andelen med lågt förtroende. Förtroendebalansen kan variera mellan +100 (alla svars personer anger högt förtroende) och -100 (alla svars personer anger lågt förtroende).

I SOM-undersökningen för år 2007 är förtroendebalansen +46. Motsvarande siffra i Nationella trygghetsundersökningen är +56. Resultaten låter sig dock inte jämföras direkt. Nationella trygghetsundersökningen utförs genom telefonintervjuer. Erfarenheter visar att metoden i fråga generellt genererar ca 15 procent fler förtroendefulla, trots att frågan är densamma. Detta beror på att det finns en större ovilja hos allmänheten att uttrycka kritik muntligen än skriftligen.¹⁷

Andelen med stort generellt domstolsförtroende ligger således högre än SOM-institutets mätning ett halvår tidigare, där andelen med stort förtroende var endast 46 procent.¹⁸ Skillnaden är delvis metodologisk. SOM-undersökningens fråga rymmer ett mittalternativ, vilket inte finns i föreliggande studie, och metodstudier visar att svars personerna på frågor utan mittalternativ i något större utsträckning går till den positiva sidan ("ganska stort") än till den negativa ("ganska litet").

Förtroendet för domstolarna varierar beroende på kön, ålder och utbildning. Den tydligaste tendensen är att högutbildade också har ett högre förtroende för domstolarna.¹⁹ Skillnaden mellan kvinnor och män är liten, men det föreligger vissa skillnader mellan åldersgrupperna. Förtroendet är högst i åldersgruppen 30 till 49 år och lägst i gruppen 16 till 29 år.

¹⁷ Jämförelser mellan den postala SOM-undersökningen och parallella undersökningar via telefonintervjuer indikerar en skillnad på 15 procentenheter.

¹⁸ Holmberg och Weibull (2008).

¹⁹ Korrelation $r=0.09$.

Tabell 2 Förtroendet för domstolarna efter kön, ålder och utbildning (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Kvinnor	8	53	16	5	18	+40	730
Män	6	56	18	6	14	+38	682
16–29	8	51	21	6	14	+32	207
30–49	7	58	18	4	13	+43	436
50–64	5	55	17	6	17	+37	406
65+	9	52	12	7	20	+42	376
Låg utbildning	8	44	15	6	27	+31	366
Medellåg utbildning	5	51	18	6	20	+32	287
Medelhög utbildning	7	54	19	7	13	+35	312
Hög utbildning	8	66	16	5	5	+53	442

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna dömer korrekt". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1. Med låg utbildning avses folkskola, realskola, grundskola eller liknande, med medellåg utbildning avses yrkesskola, gymnasieskolans 1- eller 2-åriga linje/program, med medelhög utbildning avses 3-4-årigt gymnasium och med hög utbildning avses universitets- eller högskoleutbildning. Avrundningar har påverkat procenttalen och förtroendebalanserna något.

När vi studerar skillnader mellan storstad och landsort framkommer att de som bor i medelstora städer tenderar att hysa högre förtroende för domstolarnas förmåga att döma korrekt än genomsnittet (tabell 3). Uppväxt tenderar att påverka svarsmönster även när det gäller benägenhet att ta ställning. Personer som är uppväxta i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö har åsikt i frågan om domstolarnas kompetens i högre grad än andra.

Tabell 3 Förtroendet för domstolarna efter huvudsaklig uppväxt (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Tätort med mindre än 40 000 invånare	7	55	17	5	16	+40	746
Stad eller större tätort (40 000-250 000 inv.)	10	58	15	4	13	+49	251
Stockholm, Göteborg eller Malmö	5	58	19	9	9	+35	252

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna dömer korrekt". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

I tabellen nedan redovisas förtroendebalansen efter typ av bostadsområde. Förtroendet för domstolarna är högre bland personer bosatta i och kring storstäderna, och lägre i mindre orter och på landsbygden. Skillnaderna är förhållandevis stora och sambandet mellan förtroende och bostadsort är statistiskt signifikant.²⁰

Tabell 4 Förtroendet för domstolarna efter bostadsort (allmänheten, förtroendebalans, antal)

	Centralt storstadsområde (>250 000 inv.)	Förort till storstadsområde	Centralt eller förort till stad eller större tätort	Tätort med mindre än 40 000 invånare/ren landsbygd
Domstolarna	+47	+45	+25	+37
Antal svar	167	262	510	152

Kommentar: Tabellen visar förtroendebalansen på resultatet av påståendet "Att domstolarna dömer korrekt". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Det är dock vanskligt att fastställa vad som ligger bakom skillnaderna i förtroende. Bland personer bosatta i centralt storstadsområde har 47 procent universitets- eller högskoleutbildning. Motsvarande siffra för personer bosatta centralt eller i förort till stad eller större tätort är 25 procent. En del av förklaringen till att förtroendemönstret skiljer sig beroende av bostadsort kan vara den bakomliggande variabeln utbildning.

²⁰ Korrelation $r=0.24$.

Tabell 5 Förtroendet för domstolarna efter på typ av yrke (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Arbetaryrken	6	51	19	6	18	+32	371
Tjänstemannayrken	7	67	14	4	8	+56	437
Egen företagare	5	54	20	9	12	+30	94

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna dömer korrekt". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Det finns skillnader i förtroende mellan personer verksamma i olika sorters yrken. Förtroendebalansen för personer med arbetaryrken är lägre än motsvarande mått bland personer i tjänstemannayrken. Lägst förtroende åtnjuter domstolarna bland egen företagare. Skillnaden i förtroende mellan personer med olika yrken är liten när det gäller ytterpositionerna. Det som skiljer grupperna åt är svarsalternativen ganska stort och ganska litet förtroende, samt andelen som saknar åsikt.

De svarsmönster som olika grupper har i förhållande till domstolarna är i stort sett detsamma som framträder i andra förtroendestudier, exempelvis SOM-institutets årliga mätningar. Det är framför allt högutbildade som skiljer ut sig genom ett större förtroende, men också boende utanför storstäderna.

5.2 Domare, nämndemän och bemötande

Så långt har vi analyserat förtroendet för domstolarna på grundval av frågan om förtroendet för att domstolarna dömer korrekt. Enkätsvaren ger emellertid också möjlighet att belysa förtroendet för domstolens ledamöter. Den roll som tveklöst framstår som mest betydande i rätten är domaren.

Tabell 6 Förtroendet för domare för samtliga och efter utbildning (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Samtliga	14	52	12	4	18	+50	1 414
Låg	12	46	12	4	26	+42	356
Medellåg	12	49	10	5	24	+46	288
Medelhög	12	53	13	4	18	+48	312
Hög	21	58	11	2	8	+66	442

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domare har kompetens att döma korrekt". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1. För kategorier av utbildning se tabell 2.

Svaren indikerar att domaren åtnjuter ett betydligt högre förtroende än domstolen. Institutionen har således lägre förtroende än den yrkesroll som den är associerad med. Detta gäller även för vissa andra yrkesgrupper vars förtroende undersöks av SOM. Lärare och präster åtnjuter högre förtroende, än vad skolan och kyrkan gör. Motsatt förhållande gäller för journalister och media. Detta belyser domarens nyckelroll när det gäller att skapa och vidmakthålla förtroendet för domstolsväsendet.

Det föreligger ett klart samband mellan grad av utbildning och förtroende för domare. Ju högre utbildningsnivå, desto högre förtroende tenderar man att hysa för domarens kompetens att döma korrekt. Det framkommer också att andelen som saknar åsikt samvarierar med utbildningsnivå. Ju lägre utbildning, i desto lägre grad tar man ställning i frågan.

Tabell 7 Förtroendet för nämndemän för samtliga och efter utbildning (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Samtliga	4	34	27	11	24	±0	1 419
Låg	4	30	28	10	28	-4	360
Medellåg	4	34	23	10	29	+5	289
Medelhög	4	36	25	11	24	+4	312
Hög	5	37	30	13	15	-1	442

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att nämndemän har kompetens att döma korrekt". För kategorier av utbildning se tabell 2.

Allmänhetens förtroende för nämndemän är allmänt sett lågt.²¹ Andelen med mycket och ganska stort förtroende är lika stor som andelen med ganska och mycket litet förtroende. Skillnaden i förtroende mellan domare och domstolar är mycket stor. Samtidigt är nämndemännens roll okänd för de flesta svenskar. Ett skäl till att det låga förtroendet kan vara bristen på kunskap om nämndemännens funktion i domstolen.

Det finns en viktig skillnad i svarsmonstret i synen på domare och nämndemän. För nämndemän saknas en koppling mellan utbildningsnivå och förtroende. Skillnaden i förtroende mellan lågutbildade och högutbildade beträffande domarkåren är 24 procentenheter. Motsvarande siffra för nämndemän är 3 procentenheter.

Svenskarna har lågt förtroende för att domstolarna avgör målen inom rimlig tid. Drygt 50 procent har ganska eller mycket litet förtroende för detta, medan 23 procent har ganska eller mycket stort förtroende för detta. Högutbildade personer har lägre förtroende för att domstolarna dömer i rimlig tid.

Ungefär hälften av befolkningen hyser ganska eller mycket stort förtroende för att enskilda blir bemötta med respekt i domstolen. Andelen förtroendefulla är lägre bland män än bland kvinnor. Utbildning är en betydelsefull förklarande faktor vad gäller förtroendet för ett respektfullt bemötande i rätten. Välutbildade personer har en förväntan om att enskilda blir behandlade med respekt i domstolarna.

²¹ I början av hösten 2008 fick nämndemän negativ publicitet i media, efter en incident i ett uppmärksammat rättsfall. Denna händelse har dock inte påverkat förevarande undersökning, eftersom enkätsvaren samlades in under våren 2008.

Tabell 8 Förtroendet för respektfullt bemötande efter kön, ålder och utbildning (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Samtliga	12	41	13	4	30	+36	1 424
Kvinnor	11	42	10	4	33	+39	732
Män	14	40	15	5	26	+34	680
16–29	15	37	18	5	25	+29	208
30–49	13	41	13	4	29	+37	437
50–64	9	44	11	4	32	+38	405
65+	13	39	11	4	33	+37	374
Låg utbildning	10	37	12	4	37	+31	361
Meddellåg utbildning	10	39	11	4	36	+34	290
Medelhög utbildning	12	41	15	3	29	+35	313
Hög utbildning	16	47	13	4	20	+46	443

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att enskilda personer som deltar i domstolsförhandlingar bli bemötta med respekt av personalen i domstolarna". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1. För kategorier av utbildning se tabell 2.

I tabell 9 redovisas förtroendet för att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån till exempel av media när de dömer. Halva befolkningen har mycket eller ganska stort förtroende för att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån. Andelen personer med ganska litet eller mycket litet förtroende är 30 procent.

Tabell 9 Förtroendet för att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans
Att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån	9	41	23	7	20	+20

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån till exempel av media när de dömer". Antal svar totalt 1 416. För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Lägst förtroende vad gäller denna fråga har unga män och personer med medelhög utbildning. Kvinnor i åldern 30 till 49 år och personer med medellåg utbildning tenderar att hysa högre förtroende för att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån. Olikheterna mellan olika grupper är dock relativt begränsade, vilket framkommer av tabell 10 nedan.

Tabell 10 Förtroendet för att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån efter kön, ålder och utbildning (allmänheten, förtroendebalans, antal)

	Kvinnor	Män	16–29	30–49	50–64	65+	Låg	Medellåg	Medelhög	Hög
Domstolarna	+25	+16	+13	+23	+19	+20	+18	+30	+16	+20
Antal svar	729	680	206	438	404	374	360	291	312	441

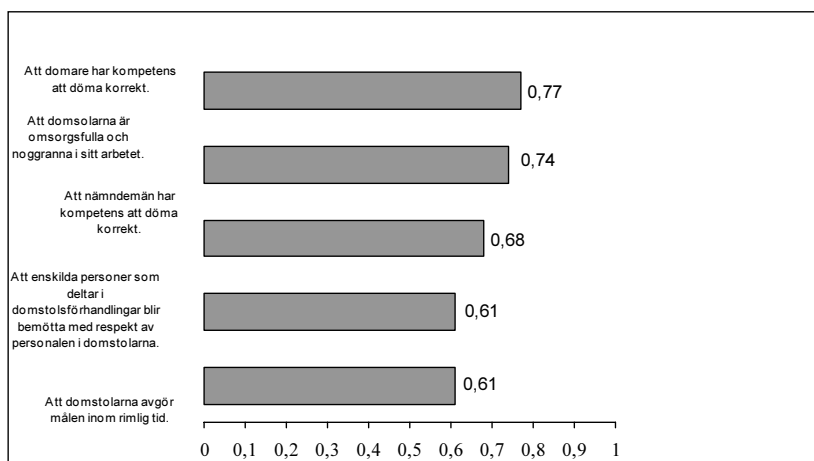
Kommentar: Tabellen visar förtroendebalansen på resultatet av påståendet "Att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån till exempel av media när de dömer". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1. För kategorier av utbildning se tabell 2.

Förtroendet för att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån skiljer sig åt beroende på bostadsort. Lägst förtroende återfinns bland personer som är bosatta i tätort med mindre än 40 000 invånare eller på landsbygden. Förtroendet är högre i centrala delar av städer större än 40 000 invånare. Skillnaderna är även här förhållandevis små.

5.3 Differentierade bedömningar?

Generellt sett hänger förtroendebedömningarna av de olika aspekterna på domstolarna nära samman. De som hyser förtroende för den generella frågan om domstolens förmåga att döma korrekt, tenderar också att hysa förtroende för andra frågor som rör domstolsväsendet. De som har lågt förtroende för domstolens förmåga att döma korrekt har ofta också lågt förtroende när det gäller andra frågor.

Diagram 2 Korrelationer mellan förtroende för aspekter av domstolsväsendet och förtroendet för domstolen (allmänheten)

Kommentar: Korrelationskoefficienten (Pearsons r) är ett mått på korrelationen mellan två variabler. Mättet kan anta värden mellan -1 och $+1$. Värden kring 0 indikerar avsaknad av korrelation. Korrelationskoefficienten beskriver samvariationen mellan två variabler. Samvariation innebär att vissa variabelvärden (t.ex. mycket stort förtroende för domstolarna) har en mer eller mindre stark tendens att förekomma tillsammans med vissa andra variabelvärden (t.ex. mycket stort förtroende för att domstolarna är omsorgsfulla och noggranna). Diagrammet visar korrelationen mellan förtroendet för olika aspekter av domstolsväsendet och resultatet av påståendet "Domstolarna dömer korrekt". Samtliga korrelationer i diagrammet är signifikanta på 99-procentsnivån.

Korrelationerna i diagrammet är mycket starka, även om de exakta värdena inte är så betydelsefulla. De som har högt förtroende för en aspekt av verksamheten har det också för andra delar. Förklaringen är sannolikt att människor i allmänhet inte är tillräckligt insatta för att kunna skilja ut olika aspekter utan är antingen generellt positiva eller generellt sett negativa. Men korrelationerna visar samtidigt att vissa aspekter av domstolsväsendet tycks ha större betydelse för benägenheten att hysa förtroende för domstolarna. Av störst betydelse för det generella domstolsförtroendet är om man har förtroende för att domare har kompetens att döma korrekt. Att domstolarna avgör målen inom rimlig tid är av betydelse för förtroendet, men inte i samma utsträckning som förtroendet för domarna.

Diagrammen ovan visar också att vissa frågor är mer intressanta än andra. Resultatet på till exempel frågan om domstolarna är omsorgsfulla och noggranna, liknar resultatet på frågan om dom-

stolarna dömer korrekt i sådan grad att måtten troligtvis är uttryck för samma sak. Svarspersonerna uppfattar sannolikt ingen större skillnad på alternativen om domstolarna dömer korrekt eller huruvida de är omsorgsfulla och noggranna i sitt arbetssätt.

5.4 Förtroendet för rapporteringen om domstolarna i media

Lejonparten av medborgarna i Sverige kommer aldrig i kontakt med domstolarna, utöver vad som förmedlas om domstolsväsendet genom medier. Andelen som uppger massmedier som en källa till information om hur domstolarna fungerar är 72 procent. Av dessa anledningar är frågan om förtroendet för rapporteringen från domstolarna av stor betydelse.

Tabell 11 Förtroendet för rapporteringen om domstolar i media (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans
Förtroendet för massmediernas rapportering	3	29	32	17	19	-17

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att det som rapporteras i tidningar och radio/tv stämmer överens med det som faktiskt sägs och händer i domstolarna". Antal svar totalt 1 422. För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Allmänhetens förtroende för rapporteringen om vad som händer i domstolen visar sig vara mycket begränsat. Närmare hälften av svarspersonerna uppger sig sakna förtroende i denna fråga. Det bör dock framhållas att påståendet är formulerat på ganska fordrande vis, vilket torde påverka svarsmönstret. Rapporteringen skall "stämna överens med vad som *faktiskt sägs och händer i domstolarna*".

Förtroendet för rapporteringen om domstolarna handlar inte bara om domstolarna, utan om journalistiken. Mätningar av förtroendet för rapporteringen av specifika områden av samhällslivet ger generellt högre värden. I en undersökning gällande bedömningen av medias rapportering om barnomsorg, skola, sjukvård och äldreomsorg ligger förtroendebalansen i intervallet +23 till +25.²²

²² Johansson (2008) s 114.

Misstron mot rapporteringen hänger därför samman med att den behandlar förehavanden i domstolen.

Radio/tv och dagspress hör som generella samhällsinstitutioner inte till förtroendebotten.²³ Det ligger därför närmare till hands att koppla det låga förtroendet till en särskild grupp, nämligen kvällstidningarna. Mycket av domstolsrapporteringen förekommer i kvällspressen, särskilt i fråga om uppmärksammade rättsfall. Kvällstidningar åtnjuter också generellt ett betydligt lägre förtroende jämfört med radio/tv och dagspress.²⁴ Det är rimligt att tro att det är domstolsrapportering med tabloid dramaturgi som återspeglas i individernas svar och som skapat det låga förtroendet.

Tabell 12 Förtroendet för rapporteringen i media efter utbildning (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

Utbildning	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Låg	2	30	27	15	26	-10	360
Medellåg	3	26	33	13	25	-17	291
Medelhög	4	32	29	17	18	-10	312
Hög	3	30	38	19	10	-24	441

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att det som rapporteras i tidningar och radio/tv stämmer överens med det som faktiskt sägs och händer i domstolarna". Utbildning kategoriserat som i tabell 5. För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1. För kategorier av utbildning se tabell 2.

De mest kritiska till rapporteringen om domstolarna återfinns bland högutbildade. Det ger stöd åt antagandet att det framför allt är kvällspressen som avses eftersom just utbildade är kritiska till kvällstidningars innehåll.²⁵ Andelen personer som anger alternativet ingen åsikt/känner ej till är högre bland personer med låg utbildning. Förtroende för medierapporteringen är marginellt högre bland män jämfört med kvinnor. Personer som bor i förorter till storstäder och i Stockholm, Göteborg och Malmö tenderar att hysa lägre förtroende för rapporteringen i media.

²³ Förtroendebalans för radio/tv och dagspress var 2007 +41 respektive +5.

²⁴ Hadenius, Weibull & Wadbring (2008) s 373.

²⁵ Weibull (2007).

Tabell 13 Förtroendet för domstolarna efter förtroendet för rapportering i media (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

Förtroendet för domstolarna ► Förtroendet för rapporteringen ▼	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Mycket och ganska stort förtroende	15	64	13	4	4	+62	453
Ganska litet förtroende	4	70	17	5	4	+52	454
Mycket litet förtroende	5	48	26	12	9	+15	237

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendena "Att domstolarna dömer korrekt" och "Att det som rapporteras i tidningar och radio/tv stämmer överens med det som faktiskt sägs och händer i domstolarna". Mycket och ganska stort förtroende är sammanslagna. För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

I tabell 13 redovisas förtroendet för domstolarna horisontellt, efter tre grupper med olika grad av förtroende för rapporteringen i media uppställt vertikalt. Av tabellen kan man t.ex. utläsa att 15 procent av svarspersonerna som har mycket eller ganska stort förtroende för medierapporteringen också har mycket stort förtroende för domstolarna.

Personer med förtroende för domstolar litar i högre grad än genomsnittet på rapporteringen om domstolar i media. Det bör dock framhållas att gruppen med ganska litet förtroende för rapporteringen i media hyser i det närmaste lika stort förtroende för domstolarna som gruppen med mycket och ganska stort förtroende för rapporteringen. Det tyder på att förtroendet för medierapporteringen skiljer sig något från övriga förtroendefrågor i undersökningen. Korrelationen mellan medieförtroende och förtroendet för att domstolarna dömer korrekt är klart lägre än för andra frågor om förtroende.²⁶

Det kan uppfattas som paradoxalt att personer som misstör medias rapportering, i så hög grad anser sig vara i stånd att fälla ett omdöme hur väl domstolsväsendet fungerar, då massmedier är källan till information om domstolarna för majoriteten i samhället.

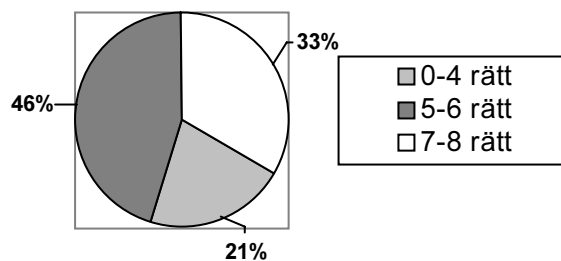
²⁶ Korrelation $r=0.56$.

5.5 Kunskap skapar förtroende

Att utbildning har betydelse för vilket förtroende man har för domstolar har vi belagt i det föregående. Samtidigt har det visat sig att de flesta svarspersoner inte kan differentiera mellan olika aspekter av domstolarna. Frågan är då vilka kunskaper allmänheten har – och vad detta betyder för domstolsförtroendet. I enkäten ingick ett mindre kunskapstest som byggde på att svarspersonerna skulle ta ställning till åtta påståenden och bedöma om de var rätt eller fel. Dessa var formulerade på ett sådant sätt att det skulle vara svårt att ta reda på vad som var rätt eller fel.²⁷

I fråga om kunskapsnivå visade testet att 9 procent hade alla rätt, medan 4 procent inte hade något rätt. Det genomsnittliga antalet rätt var ca 5,5. I diagrammet nedan redovisas fördelningen av antalet rätta svar på kunskapstestet.

Diagram 3 Fördelningen av antalet rätta svar på kunskapstestet, utifrån kategorierna 0–4 rätt, 5–6 rätt och 7–8 rätt (allmänheten, procent)

De tre påståenden som uppvisade den största andelen rätta svar var ”Domstolens uppgift är att döma på grundval av vad som är bevisat i målen.” (96 procent rätt), ”Domstolarna avgör tvister av olika slag exempelvis mellan samhället och enskilda personer.” (90 procent)

²⁷ Påståenden: 1. Domstolarna utreder brott tillsammans med polis och åklagare. 2. Domstolarna har till uppgift att alltid värna samhällets intressen framför enskilda personers intresse. 3. Domstolarna är självständiga i förhållande till staten och andra myndigheter när de dömer. 4. Domstolarna avgör tvister av olika slag exempelvis mellan samhället och enskilda personer. 5. Domstolarna får döma en åtalad person även för en annan brottslig handling än den som personen är åtalad för. 6. Det är domstolens uppgift att se till att allt som talar för att en åtalad är oskyldig kommer fram under domstolsförhandlingen. 7. Domstolens uppgift är att döma på grundval av vad som är bevisat i målen. 8. De svenska nämndemännen fungerar på samma sätt som en jury i t.ex. England och USA.

och ”Domstolarna är självständiga i förhållande till staten och andra myndigheter när de dömer.” (84 procent).

De tre påståenden som uppvisade den minsta andelen rätta svar var ”Domstolarna utreder brott tillsammans med polis och åklagare.” (44 procent) och ”Domstolarna har till uppgift att alltid värna samhällets intressen framför enskilda personers intresse.” (65 procent) och ”De svenska nämndemännen fungerar på samma sätt som en jury i t.ex. England och USA.” (67 procent). Här är inte platsen att värdera om resultatet visar på goda eller dåliga kunskaper, men svaren ger ändå en indikation på allmänhetens kunskaper om rättsväsendet.

Som väntat skiljer sig resultatet på kunskapstestet mellan olika grupper. Ett något lägre antal rätta svar återfinns bland kvinnor, personer med annat hemspråk än svenska och personer med låg utbildning. Kunskapstester i enkätundersökningar är dock förknippade med en rad problem, som gör att svaren måste tolkas med viss försiktighet.²⁸ Det finns dock tydliga skillnader i förtroende mellan personer med olika kunskapsnivå, som gör att man kan urskilja linjer i svarsmonstren. Den tydligaste linjen är att kunskap skapar förtroende.

Den intressanta frågan är vad kunskaperna kan tänkas betyda för inställningen till domstolarna. I tabell 14 redovisas förtroendet utifrån antal rätt på kunskapstestet. Av den översta raden kan man t.ex. utläsa att andelen personer som har mycket stort förtroende i gruppen med 0 till 4 rätta svar på kunskapstestet är 7 procent. Förtroendebalansen för samma kategori är +7. Siffrorna som är ställda inom parantes är skillnaden mellan det aktuella värdet och motsvarande värde genomsnittligt för allmänheten. I rutan för ingen åsikt/känner inte till i kategorin med 0 till 4 rätt står siffran 21 inom parantes. Detta betyder att andelen personer som har valt detta svarsalternativ är 21 procentenheter högre än genomsnittet.

²⁸ Ett exempel på detta är att äldre och personer med lägre utbildning tenderar att svara i positiv riktning på påståenden.

Tabell 14 Förtroendet för domstolar efter resultatet på kunskapstestet (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

Resultat på kunskapstest	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
0–4 rätt	7(±0)	27(-25)	21(+4)	8(+2)	37(+21)	+7	287
5–6 rätt	6(-1)	58(+4)	16(-1)	7(+1)	13(-16)	+43	653
7–8 rätt	8(±1)	65(+11)	15(-2)	4(-2)	8(-8)	+54	485

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna dömer korrekt", fördelat på antal rätt på kunskapstestet i enkäten. Inom parentes anges skillnaden mellan aktuellt värde och motsvarande värde genomsnittligt bland allmänheten. För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

En viktig skillnad mellan grupperna är andelen personer som valt att svara på frågan om huruvida domstolarna dömer korrekt. Bland personer i gruppen med 0 till 4 rätt har 37 procent valt svarsalternativ ingen åsikt/känner ej till. Motsvarande andel för personer med 7–8 rätt är 8 procent. De som har goda kunskaper tar ställning till påståendet om domstolarna i högre utsträckning än de med låga kunskaper. Resultatet bekräftar det tidigare antagandet att en inte obetydlig del av allmänheten på grund av bristande kunskap har svårt att bedöma domstolarna.

Ett samband finns också mellan resultatet på kunskapstestet och förtroendet för domstolarna. Förtroendebalansen för gruppen med 0 till 4 rätt på testet är +7. Detta kan jämföras med förtroendebalansen för gruppen med 7-8 rätt på kunskapstestet som är +54. Skillnaden i förtroende mellan grupperna är tydligast i fördelningen mellan de två mittalternativen. Personer med goda kunskaper tenderar att välja alternativet ganska stort förtroende, i stället för vet ej/känner ej till eller ganska litet förtroende.

Resultatet på kunskapstestet hör till de variabler som är mest utslagsgivande för förtroendet för domstolarna, och där förtroendebalansen skiljer sig mest mellan de olika kategorierna. Genomslaget för utbildningsbakgrund är också stort, vilket i sig kan tänkas samvariera med resultatet på kunskapstestet.

Förtroendet för domarnas kompetens att döma korrekt i målen är korrelerade till resultatet på kunskapstestet på samma sätt som för den generella frågan om huruvida domstolarna dömer korrekt. När det gäller förtroendet för nämndemän saknas ett samband

mellan resultatet på kunskapstestet och förtroende för denna roll i domstolarna. Detta kan utläsas av tabellerna 15 och 16.

Tabell 15 Förtroendet för domare efter resultatet på kunskapstestet (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

Resultat på kunskapstest	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
0–4 rätt	9(-5)	31(-21)	13(+1)	8(+4)	39(+21)	+19	279
5–6 rätt	14(±0)	56(+4)	12(±0)	3(-1)	15(-3)	+55	652
7–8 rätt	19(+5)	58(+6)	10(-2)	2(-2)	11(-7)	+65	483

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domare har kompetens att döma korrekt", fördelat på antal rätt på kunskapstestet i enkäten. Inom parantes anges skillnaden mellan aktuellt värde och motsvarande värde genomsnittligt bland allmänheten. För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Den största skillnaden mellan personer i kategorin 0–4 rätt och 7–8 rätt är att den senare gruppen tar ställning i frågan om domarens kompetens i långt högre grad. Personer med bättre resultat på kunskapstestet har även högre förtroende för domarens kompetens. Således påminner svarmönstret om motsvarande resultat vad gäller förtroendet för domstolen generellt.

Tabell 16 Förtroendet för nämndemän efter resultatet på kunskapstestet (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

Resultat på kunskapstest	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
0–4 rätt	5(+1)	22(-12)	21(-6)	9(-2)	43(+19)	-3	281
5–6 rätt	4(±0)	38(+4)	27(±0)	10(-1)	21(-3)	+5	653
7–8 rätt	4(±0)	36(+2)	30(+3)	14(+3)	16(-8)	-4	485

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att nämndemän har kompetens att döma korrekt", fördelat på antal rätt på kunskapstestet i enkäten. Inom parantes anges skillnaden mellan aktuellt värde och motsvarande värde genomsnittligt bland allmänheten. För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Skillnaden i förtroende för nämndemän bland personer med olika resultat på kunskapstestet är liten och något samband mellan kunskapsnivå och förtroende finns inte. Det som skiljer grupperna är i stället benägenheten att ta ställning. Förtroendet för att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån, är större bland personer som har ett bra resultat på kunskapstestet. Den största skillnaden mellan grupperna är dock att andelen som inte har någon åsikt eller inte känner till är betydligt större bland personer med sämre resultat på kunskapstestet (tabell 17).

Tabell 17 Förtroendet för att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån efter resultat på kunskapstestet (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

Resultat på kunskapstest	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
0–4 rätt	6	28	18	9	39	+7	283
5–6 rätt	10	42	23	6	19	+23	650
7–8 rätt	9	48	26	6	11	+25	484

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån till exempel av media när de dömer". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Förtroendet för mediernas rapportering om domstolarna är lägst bland personer med hög utbildning. Det föreligger även ett samband mellan antalet rätt på kunskapstestet och förtroende för rapporteringen om domstolar i media. Ju bättre resultat på kunskapstestet, desto lägre förtroende för rapporteringen. Tendensen är också att personer med sämre resultat på kunskapstestet tar ställning i frågan i mindre utsträckning än andra personer. Resultatet stärker den tidigare tolkningen att förtroendet för mediernas rapportering skiljer sig från bedömningarna av domstolarna. Det är således mycket tydligt att de som är särskilt väl insatta i rättsväsendet är de som värderar medierna mest kritiskt.

Tabell 18 Förtroendet för rapporteringen i media efter resultat på kunskaps-testet (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

Resultat på kunskapstest	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
0–4 rätt	3	25	22	15	35	-7	286
5–6 rätt	3	30	32	17	18	-16	651
7–8 rätt	3	29	39	18	11	-25	485

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att det som rapporteras i tidningar och radio/tv stämmer överens med det som faktiskt sägs och händer i domstolarna". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Sammantaget visar undersökningen att kunskaperna generellt är högre bland män och högtbildade. Ju bättre resultat på kunskaps-testet, desto högre förtroende har man generellt för domstolarna. Denna huvudregel är dock inte tillämplig när det gäller förtroendet för nämndemän och förtroendet för medias rapportering om domstolarna.

5.5 Vad betyder etnisk bakgrund?

Erfarenheter från tidigare undersökningar visar att personer som är uppväxta utomlands eller vars föräldrar är uppväxta utanför Sverige har lägre förtroende för rättsväsendet som helhet, och för domstolar specifikt. Detta avsnitt handlar om vad etnisk bakgrund har för betydelse när det gäller förtroende för domstolväsendet.

Bland de svarande i allmänhetsundersökningen är en mycket klar majoritet uppväxta i Sverige med föräldrar uppväxta i Sverige och med svenska som hemspråk (tabell 19). Andelarna är högre än vad som kunde förväntas av befolkningsstatistiken beroende på att svarsbortfallet erfarenhetsmässigt visar sig vara större i de grupper som inte har svensk bakgrund. Den största gruppen med utländsk bakgrund är de som har föräldrar uppväxta i andra länder än Sverige.

Tabell 19 Uppväxt, hemspråk och föräldrars uppväxt (allmänheten, procent, antal)

	Båda i Sverige Svenska Sverige	En utomlands Annat hemspråk Utanför Sverige	Båda utomlands -	Summa procent	Antal svar
Föräldrars uppväxt	78	12	10	100	1 453
Hemspråk	91	9		100	1 401
Egen uppväxt	93	7		100	1 360

Kommentar: Tabellen visar föräldrars uppväxt, hemspråk och egen uppväxt i procent och antal totalt.

Frågan är då hur personer med icke-svensk bakgrund värderar domstolarna i förhållande till övriga. Det generella mönstret är att förtroendet bland personer födda i utlandet är lägre än bland personer födda i Sverige. Skillnaden mellan förtroendebalanserna är 19 procentenheter. Personer som är uppväxta utanför Sverige tenderar också att sakna uppfattning i frågan i något högre grad.

Tabell 20 Förtroendet för domstolarna efter uppväxt (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

Uppväxt	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Sverige	7	57	17	5	14	+42	1 246
Utanför Sverige	5	48	22	8	17	+23	102

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna dömer korrekt". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Förtroendet för domstolarna är även lägre än genomsnittet bland personer där en förälder är uppväxt utomlands och som lägst bland personer där båda föräldrarna är uppväxta utomlands. Störst andel personer som saknar åsikt eller inte känner till återfinns i gruppen med en förälder uppväxt utomlands.

Tabell 21 Förtroendet för domstolarna efter föräldrarnas uppväxt (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

Föräldrars uppväxt	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Båda uppväxta i Sverige	7	57	16	5	15	+43	1 126
En uppväxt utomlands	12	37	17	7	27	+25	154
Båda uppväxta utomlands	5	48	22	8	17	+23	145

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna dömer korrekt". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Det finns även skillnader i förtroende mellan personer med svenska som hemspråk och personer med annat hemspråk. Förtroendebalansen för personer med svenska som modersmål är högre än motsvarande mått för personer med annat hemspråk. Noterbart är att 10 procent av befolkningen med annat hemspråk än svenska hyser mycket litet förtroende för domstolarna.

Tabell 22 Förtroendet för domstolarna efter hemspråk (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

Hemspråk	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Svenska	7	56	16	6	15	+41	1 256
Annat språk	7	44	20	10	19	+21	134

Förtroendet för domarens kompetens att döma korrekt är på liknande sätt sammankopplat med föräldrarnas uppväxt. Personer vars båda föräldrar är uppväxta i Sverige tenderar att hysa högre förtroende för domarkåren, jämfört med personer där en eller båda föräldrarna är uppväxta utomlands. Nämndemännen åtnjuter i stort sett samma förtroende bland personer med båda föräldrarna uppväxta i Sverige och bland personer med en förälder uppväxt utomlands. Gruppen med båda föräldrarna födda utomlands kännetecknas av ett något lägre förtroende för nämndemäns kompetens att döma korrekt.

Tabell 23 Förtroendet för respektfullt bemötande totalt och efter föräldrarnas uppväxt (allmänheten, procent, förtroende balans, antal)

Föräldrars uppväxt	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Totalt	12	41	13	4	30	+36	1 424
Båda uppväxta i Sverige	12	43	12	4	29	+39	1 125
En uppväxt utomlands	14	31	12	5	38	+28	154
Båda uppväxta utomlands	14	37	16	6	27	+29	145

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att enskilda personer som deltar i domstolsförhandlingarna blir behandlade med respekt av personalen i domstolarna". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Totalt sett är andelen med ganska stort och mycket stort förtroende för att bli behandlade respektfullt 53 procent. Andelen personer som tror att enskilda personer blir behandlade med respekt i domstolarna är högre bland personer vars föräldrar är uppväxta i Sverige. En mycket stor del av de svarspersonerna har valt alternativet ingen åsikt/känner ej till.

I enkäten ställdes en fråga om utsikten att få en rättvis dom i domstolarna, oavsett om man har svensk eller utländsk bakgrund. I tabell 24 redovisas resultatet i denna fråga.

Tabell 24 Förtroendet för möjligheten för en rättvis dom totalt och efter föräldrarnas uppväxt (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Totalt	8	38	23	10	21	+13	1 423
Båda uppväxta i Sverige	8	39	24	9	20	+14	1 124
En uppväxt utomlands	11	33	17	10	29	+17	154
Båda uppväxta utomlands	8	28	27	21	16	-12	145

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "För möjligheten att få en rättvis dom i domstolarna oavsett om man har svensk eller utländsk bakgrund". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Totalt sett hyser omkring halva befolkningen mycket eller ganska stort förtroende för möjligheten att få en rättvis dom, oavsett om man har svensk eller utländsk bakgrund. Andelen med ganska eller mycket litet förtroende är 31 procent av befolkningen och en femtedel saknar uppfattning i frågan. Det måste uppfattas som anmärkningsvärt att en tredjedel av befolkningen misstror domstolarnas förmåga att bortse från etniskt ursprung när de dömer.

Förtroendet för att domstolarna inte påverkas av om man har svensk eller utländsk bakgrund är ännu längre bland personer vars båda föräldrar är uppväxta utomlands. Närmare hälften har ganska eller mycket litet förtroende för domstolarnas förmåga till lika-behandling mellan personer med svensk eller utländsk bakgrund. Andelen som saknar förtroende är större än andelen personer med förtroende. Det kan diskuteras hur det lägre förtroendet skall tolkas. Tidigare analyser visar att personer som inte har svensk bakgrund har något lägre förtroende för i stort sett alla samhällsinstitutioner i jämförelse med personer uppväxta i Sverige. Två faktorer har sannolikt stor betydelse. Den ena är att många har sin bakgrund i länder med auktoritära myndighetsstrukturer och därför har en naturlig skepsis till myndigheter, den andra att många i dessa grupper har förhållandevis begränsad kunskap om det svenska samhällssystemet.

För att belysa hur den svenska allmänheten i stort uppfattar villkoren för personer med utländsk bakgrund i domstolarna ställdes i enkäten en följdfråga till dem som valt svarsalternativet ganska litet eller mycket litet förtroende. Dessa fick frågan om huruvida det är personer med utländsk bakgrund eller personer med svensk bakgrund som har sämre förutsättningar att få en rättvis prövning. Av dem svarande 87 procent att det är personer med utländsk bakgrund som riskerar att drabbas av bristen på lika-behandling. Den grupp som de flesta tror drabbas negativt av orättvisor i domstolarna, har således ännu lägre förtroende för lika-behandling. Det bör understrykas att svarsandelen är högre i den grupp som har litet förtroende för domstolarna.

Tabell 25 Förtroendet för lika behandling i övrigt (allmänheten, procent, förtroendebalans, antal)

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans
Allmänheten	8	37	26	12	17	+7

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna i övrigt behandlar alla människor lika när de dömer, dvs. med hänsyn till kön, ålder, utbildning, yrke, sexuell läggning, tidigare straffad etc." Antal svar totalt 1 417. För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

När samtliga svars personer fick värdera domstolarnas förmåga till likabehandling var andelarna annorlunda. I tabell 25 redovisas förtroendet för att domstolarna i övrigt behandlar alla människor lika när de dömer, dvs. med hänsyn till kön, ålder, utbildning, yrke, sexuell läggning, tidigare straffad, etc.²⁹ Omkring hälften av befolkningen har mycket eller ganska stort förtroende för att domstolarna behandlar människor lika. Men andelen som misstror domstolarnas förmåga att sätta personliga egenskaper åt sidan är över en tredjedel.

En något större andel personer tenderar att sakna förtroende i denna fråga, jämfört med när det gäller likhet inför lagen mellan svenskar och utlandsfödda. Å andra sidan inkluderar denna fråga fler kategorier (kön, ålder, utbildning, yrke, sexuell läggning, tidigare straffad, etc.), vilket torde öka sannolikheten för att man tror att någon grupp blir diskriminerad. Även om det således finns en positiv övervikt för domstolarnas förmåga till likabehandling måste ändå andelen personer som misstror domstolarnas förmåga till likabehandling uppfattas som anmärkningsvärt stor.

6 Domstolserfarenhet

Inom ramen för kartläggningen av förtroendet för domstolarna gjordes två separata urval. I detta kapitel behandlas det urval som adresserades till personer med domstolserfarenhet (nedan kallad erfarenhetsundersökningen). Kapitlet är uppdelat i tre avsnitt. Avsnitt 6.1 behandlar uppgifter om gruppen som undersöktes. Avsnitt 6.2 handlar om förtroendet för domstolsväsendet. I avsnitt 6.3 redovisas

²⁹ Frågan är placerad i detta avsnitt för att underlätta jämförelsen med förtroendet för likabehandling mellan personer med svensk och utländsk bakgrund.

resultaten från de frågor i enkäten som kretsar kring erfarenheter av domstolsväsendet och bemötande i domstolarna.

6.1 Gruppen med domstolserfarenhet

Totalt 186 personer med domstolserfarenhet har besvarat enkäten om domstolsförtroende. I tabellen nedan framkommer fördelningen av svar mellan utbildning, yrke, bostadsort, ålder och kön.

Tabell 26 Utbildning, yrke, bostadsort och kön (erfarenhetsundersökningen, procent, antal)

Utbildning	Låg utbildning	Medellåg utbildning	Medelhög utbildning	Hög utbildning	Summa procent	Antal svar
Procent	21	23	25	31	100	179
Yrke	Arbetaryrken	Tjänstemannayrken	Egen företagare		Summa procent	Antal svar
Procent	40	37	23		100	116
Bostadsort	Storstad	Utanför storstad			Summa procent	Antal svar
Procent	58	42			100	186
Ålder	Under 50 år	Över 50 år			Summa procent	Antal svar
Procent	55	45			100	171
Kön	Kvinnor	Män			Summa procent	Antal svar
Procent	43	57			100	181

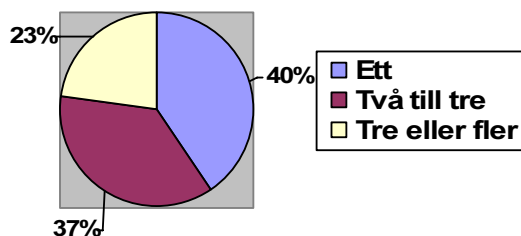
Kommentar: Tabellen visar fördelningen av svar efter utbildning, yrke, bostadsort, ålder och kön. På grund av internt bortfall summerar inte antalet svar till 186. Samtliga yrkeskategorier är inte medräknade i tabellen. För kategorier av utbildning se tabell 2.

En jämförelse mellan erfarenhetsundersökningen och undersökningen riktad till allmänheten visar att fördelningen mellan olika yrken och mellan olika grad av utbildning är ungefär den samma i båda undersökningarna. Däremot är andelen personer som bor i storstäder högre i erfarenhetsundersökningen. Andelen kvinnor och personer över 50 år är något högre i undersökningen riktad till allmänheten, men betydligt lägre i erfarenhetsundersökningen.

De personer som har erfarenhet av domstolar har det ofta från mer än ett tillfälle. Nästan var fjärde svarsperson har varit med i tre eller fler mål (diagram 4). Det är svårt att jämföra resultatet mot verkligheten. Om vi ser till den grupp i allmänhetsundersökningen som har erfarenhet från domstol är antalet kontakter där klart

lägre. Möjligen betyder det faktum att urvalet hämtats från vissa domstolar att det blir en högre andel personer med upprepade erfarenheter av domstolskontakter. Det är viktigt att ha med detta vid tolkningen av svaren.

Diagram 4 Antal mål (erfarenhetsundersökningen, procent)

Brottmål är den vanligaste typen av ärenden och utgör 60 procent av det totala antalet mål. Enligt enkätsvaren är det bara 19 personer, eller 8 procent av svarspersonerna som har erfarenhet av förvaltningsrättsligt mål. Registreringen av inkomna svar (se appendix) i erfarenhetsundersökningen visar att detta sannolikt inte stämmer och felet beror troligen på att svarspersonerna inte alltid har uppgett rätt ärendetyp i enkäten. Det är dock viktigt att ha i minne att när svarspersonerna med domstolserfarenhet uttalar sig om domstolar gäller det i klart högre utsträckning erfarenhet från brottmål än från förvaltningsmål.

Tabell 27 Ärendetyp (erfarenhetsundersökningen, procent, antal)

Ärendetyp	Brottmål	Tvister	Förvaltningsmål	Summa procent	Antal svar
Procent	60	38	8	10	232

Kommentar: Tabellen visar andelen mål fördelat efter ärendetyp. I enkäten gavs möjlighet att välja fler än en ärendetyp och därför summerar inte antalet till 186.

En förklaring till att andelen personer med erfarenhet av förvaltningsmål är låg är att det endast finns en part. För övriga ärendetyper har svarspersoner hämtats från vardera part i målet. Svarsfrekvensen bland personer med erfarenhet av förvaltningsdomstol är inte mycket lägre än bland övriga ärendetyper.

I erfarenhetsundersökningen är män överrepresenterade i kategorierna misstänkt för brott och enskild part. Kvinnor är överrepresenterade i kategorierna vittne i allmän domstol och vittne i förvaltningsdomstol. Däremot är fördelningen representativ mot urvalet då det gäller kategorierna brottsoffer, käreande och svarande.

En första fråga till personerna med erfarenhet från domstolar är i vilken grad de var nöjda med utgången i målet eller målen. Det visar sig att det finns en svag majoritet som är missnöjda: 48 procent är mycket eller ganska nöjda medan 52 procent är mycket eller ganska missnöjda (tabell 28). Det ger ett balansmått på -4.

Tabell 28 Nöjdhet med målet/målen (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

Nöjdhet med målet/målen	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Ganska missnöjd	Mycket missnöjd	Förtroende balans	Antal svar
Procent	26	22	21	31	-4	133

Går vi närmare in i materialet framgår det att män, högutbildade och egenföretagare är mer missbelåtna med utgången i målet än andra grupper. Bland personer i kategorierna misstänkt för brott och enskild part i förvaltningsdomstol är andelen som är mycket missnöjda betydligt högre än genomsnittet. Genomgående är kategorin vittne mindre missnöjd med utgången i målet än andra.

med domstolserfarenhet bör det ändå lyftas fram att 22 procent av respondenterna med domstolserfarenhet har mycket litet förtroende för att domstolarna dömer korrekt. Antalet personer som saknar åsikt är betydligt lägre än bland allmänheten.

Tabell 29 Förtroendet för domstolarna totalt och efter kön och ålder (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Totalt	8	45	21	22	4	+10	181
Kvinnor	7	52	19	18	4	+22	73
Män	8	40	23	24	5	+1	105
16-49	8	48	19	21	4	+16	103
50-	8	38	22	27	5	-3	62

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna dömer korrekt." För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Att personer med domstolserfarenhet hyser lägre förtroende betyder inte med nödvändighet att kontakten med domstolarna minskar förtroendet. En förklaring skulle kunna vara att personer som kommer i kontakt med domstolar har ett lägre ingångsförtroende – det är exempelvis personer med något lägre utbildning än genomsnittet. Andra tendenser i undersökningen tyder emellertid på att domstolarna påverkar förtroendet i någon mening.

I enkäten till personer med erfarenhet av domstolar tillfrågades respondenterna om vilken typ av ärende som målet handlade om. Tyvärr är siffrorna något osäkra eftersom tendensen finns att personer inte själva vet vad för sorts ärende de deltagit i. Den begränsade svarsfrekvensen har även resulterat i kategorier med för låga absoluta frekvenser för att de skall fylla ett analytiskt värde. I tabell 30 redovisas därför sammanslagningar av kategorier i samma ärendetyp.

Tabell 30 Förtroendet för domstolarna efter ärendetyp (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Brottmål	7	46	23	21	3	+9	138
Tvister	4	50	24	22	0	+8	46
Förvaltningsrättsliga mål*	-	-	-	-	-	-	19

* Antalet respondenter i kategorin förvaltningsrättsliga mål är för liten för att fylla ett analytiskt värde.

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna dömer korrekt." Kategorierna i tabellen består av följande ärendetyper: Brottmål är en sammanslagning av våldsbrott, förmögenhetsbrott och annat brott. Tvister är en sammanslagning av vårdnad och umgänge med barn, förmögenhetsrättslig tvist och annan tvist i allmän domstol. Förvaltningsrättsliga mål är en sammanslagning av tvångsvård av barn, missbrukare eller psykiskt sjuka, socialförsäkringsrätt, skatterätt, rätten till bistånd och annan förvaltningsrättslig tvist. För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Skillnaden i förtroende mellan personer som deltagit i brottmål och tvistemål är liten och inte statistiskt signifikant.³⁰ Det stora bortfallet gör att man emellertid inte heller kan utesluta att det finns skillnader i den totala populationen av personer med domstolserfarenhet.

Tabell 31 Förtroendet för domare totalt och efter kön och ålder (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

Domstols-erfarenhet	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Totalt	14	44	21	13	8	+24	180
Kvinnor	14	48	15	16	7	+31	73
Män	14	42	25	10	9	+21	104
16–49	15	43	19	15	8	+24	103
50–	13	42	26	11	8	+18	62

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domaren har kompetens att döma korrekt". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

³⁰ En signifikansnivå på 95 procent används i rapporten, om inte annat anges.

Totalt 58 procent av respondenterna har mycket eller ganska stort förtroende för domare. Andelen med ganska litet eller mycket litet förtroende för att domaren har kompetens att döma korrekt är 34 procent. Förtroendebalansen är +24, vilket visar att förtroendet för domarna är lägre bland personer med erfarenhet av domstolar än bland allmänheten, där motsvarande balansmått är +50. Domstolserfarenhet tenderar att sänka förtroendet i ungefär samma utsträckning för domstolen som för domaren. Skillnaden i förtroendet för domaren mellan demografiska grupper är liten. Även om förtroendebalansen mellan män och kvinnor skiljer sig med 10 procent, är skillnaden inte statistiskt signifikant.

Tabell 32 Förtroendet för nämndemän totalt och efter kön och ålder (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

Domstols- erfarenhet	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Totalt	8	29	27	25	11	-15	181
Kvinnor	12	32	23	25	8	-4	75
Män	6	27	31	23	13	-21	103
16-49	11	34	20	25	10	±0	103
50-	3	22	33	29	13	-37	63

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att nämndemän har kompetens att döma korrekt". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Av samtliga med domstolserfarenhet har 37 procent mycket stort eller ganska stort förtroende för nämndemän. Andelen med ganska litet eller mycket litet förtroende är 52 procent. Förtroendet för nämndemän är således ännu lägre bland personer med erfarenhet av domstolar än bland allmänheten. Män tenderar att hysa något lägre förtroende för nämndemän än vad kvinnor gör. Den största skillnaden i förtroende är mellan personer under och över femtio år. Hela 62 procent av den äldre befolkningen misstror nämndemännens kompetens att döma korrekt. Skillnaden i förtroende mellan män och kvinnor är inte statistiskt säkerställd, men det är den däremot när det gäller skillnaden mellan äldre och yngre.

Tabell 33 Förtroendet för domstolarna efter förtroendet för respektfullt bemötande (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

Förtroendet för domstolarna ► Förtroendet för respektfullt bemötande ▼	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroendebalans	Antal svar
Mycket och ganska stort förtroende	29	55	10	3	3	+71	31
Ganska stort förtroende	5	59	24	11	1	+29	82
Ganska litet förtroende	0	28	31	41	0	+44	29
Mycket litet förtroende	0	6	22	72	0	-91	18

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendena "Att domstolen dömer korrekt" och "Att enskilda personer som deltar i domstolsförhandlingar blir bemötta med respekt av personalen i domstolarna". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Tabellen redovisar förtroendet för domstolarna horisontellt, efter fyra kategorier med olika grad av förtroende för respektfullt bemötande uppställt vertikalt. Av tabellen kan man t.ex. utläsa att 29 procent av svarspersonerna som har mycket stort förtroende för ett respektfullt bemötande också har mycket stort förtroende för domstolarna.

Personer med högt förtroende för att bli behandlade med respekt av personalen, är också benägna att hysa förtroende för att domstolen dömer korrekt (tabell 33). Bland personer med mycket litet förtroende för respektfullt bemötande är andelen som även saknar förtroende för domstolarnas kompetens att döma korrekt hela 94 procent.

Tabell 34 Förtroendet för respektfullt bemötande efter kön och ålder (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

Domstols- erfarenhet	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Totalt	18	45	17	10	10	+36	181
Kvinnor	20	43	23	6	8	+34	75
Män	15	47	13	12	13	+37	103
16–49	20	51	13	12	4	+46	101
50–	15	32	22	8	23	+17	65

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att enskilda personer som deltar i domstolsförhandlingarna blir behandlade med respekt av personalen i domstolarna". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

En övervägande andel av personer med domstolserfarenhet hyser förtroende för att enskilda blir behandlade med respekt av personalen i domstolarna. Sammanlagt 63 procent har ganska stort eller mycket stort förtroende för att enskilda blir bemötta med respekt. Andelen med ganska litet eller mycket litet förtroende är 27, vilket ger en förtroendebalans på +36. Detta värde ligger i linje med förtroendet bland allmänheten, där balansmättet också var +36. Skillnaden är att en större andel tar ställning i frågan, ty endast var tionde har valt alternativet ingen åsikt/känner ej till. Förtroendet för ett respektfullt bemötande är högre bland personer under 50 år. Den i tabellen företedda skillnaden mellan män och kvinnor är ej statistiskt signifikant.

Personer med erfarenhet av domstolar har lägre förtroende för att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån av t.ex. media när de dömer, jämfört med allmänheten. Förtroendebalansen för personer med domstolserfarenhet är +6. I urvalet riktat till allmänheten är samma mått +20. Kvinnor och personer under 50 år tenderar att hysa ett högre förtroende för att domstolarna inte påverkas utifrån.

Tabell 35 Förtroendet för att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån totalt och efter kön och ålder (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

Domstols- erfarenhet	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Totalt	7	40	24	17	12	+6	179
Kvinnor	9	48	18	13	12	+26	73
Män	6	35	29	18	12	-6	103
16–49	10	41	22	13	14	+16	101
50–	2	35	29	26	8	-18	63

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån till exempel av media när de dömer". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Allmänhetens förtroende för att det som rapporteras i media stämmer överens med det som faktiskt händer i domstolarna är lågt. En jämförelse med resultatet från urvalet av personer med domstolserfarenhet visar ungefär samma värden. En större andel personer har ganska litet och mycket litet förtroende, jämfört med andelen med ganska eller mycket stort förtroende. Förtroendebalansen för personer med domstolserfarenhet är -20. Resultatet ger ännu en gång stöd för att mediebilderna avviker från vad som faktiskt sker i domstolen.

Tabell 36 Förtroendet för domstolarna efter nöjdhet med utgången i målet (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Mycket nöjd	13	78	3	3	3	+85	32
Ganska nöjd	14	62	17	4	3	+55	29
Ganska missnöjd	0	46	36	18	0	-8	28
Mycket missnöjd	0	7	31	62	0	-86	42

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Domstolarna dömer korrekt" och frågan "Hur nöjd är du personligen med utgången i målet?". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1. Antal svar i varje kategori är ringa vilket gör resultaten något osäkra.

Det finns ett tydligt samband mellan graden av nöjdhet med målet man erfarit och i vilken mån man har förtroende för att domstolarna dömer korrekt.³¹ Tendensen är entydig för samtliga förtroendefrågor i enkätundersökningen. Ju mer nöjd man är med utgången i målet man varit del av, desto högre förtroende tenderar man ha för domstolarna, dess personal och verksamhet och kanske kan detta sägas vara ett belägg för att erfarenheten av domstolsväsendet har påverkan på förtroendet för domstolarna.

Tabell 37 Nöjdhet med utgången i målet efter förståelse för domstolens motivering i den skriftliga domen (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

	Det stämde helt och hållet	Det stämde delvis	Det stämde knappast	Det stämde inte alls	Förtroende balans	Antal svar
Mycket nöjd	70	26	0	4	+92	23
Ganska nöjd	61	35	4	0	+92	23
Ganska missnöjd	21	42	26	11	+26	19
Mycket missnöjd	7	33	13	47	-20	30

Kommentar: Tabellen visar resultatet av frågorna "Hur nöjd är du personligen med utgången i målet?" och "Förstod du domstolens motivering till varför den dömde som den gjorde när du läste den skriftliga motiveringen?". De svarspersoner som uppgett att de inte läst den skriftliga domen är inte medräknade i tabellen. För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1. Antal svar i varje kategori är ringa vilket gör resultaten något osäkra.

I tabellen ovan redovisas kopplingen mellan nöjdhet med domen och förståelsen för domstolens motivering. Personer som har förstått motiveringen i domen tenderar också att vara nöjda med utgången i målet. Detta kan till stor del förklaras med att man tenderar att förstå det som man själv uppfattar som rätt och riktigt. Till viss del kanske det även handlar om att förståelse skapar acceptans, och därmed också en högre grad av nöjdhet med domen. Även andra frågor som handlar om förståelsen för domen hänger samman med graden av nöjdhet med utgången i erfaret mål, t.ex. i vilken grad man förstod resonemanget om varför domstolen dömde som den gjorde och huruvida domen var lätt att läsa.

³¹ Korrelation=0.24.

6.3 Kontakten med domstolen

En stor del av enkätundersökningen riktad till personer med domstolserfarenhet gäller frågor kring kontakten med domstolsväsendet och det bemötande man fick. I detta avsnitt redovisas de viktigaste resultaten av dessa frågor.

Tabell 38 Kontakten med domstolen (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

	Det stämde helt och hållet	Det stämde delvis	Det stämde knappast	Det stämde inte alls	Förtroende balans	Antal svar
Fått tillräcklig information	61	33	3	3	88	142
Förstod kallelsen	73	18	8	1	82	141
Lätt att hitta till förhandlingssalen	71	24	4	1	90	139
Vänlig och hjälpsam personal	59	29	7	5	76	128

Kommentar: Tabellen visar resultaten av svaren på följande frågor: Innehöll kallelsen till domstolsförhandlingen i stort sett all den information du behövde? Förstod du allt som stod i kallelsen, även vad som skulle kunna hända om du inte följde uppmaningen i kallelsen? Var det lätt för dig att hitta till förhandlingssalen när du kom till domstolen? Var de personer på domstolen som du var i kontakt med i samband med domstolsförhandlingen vänliga och hjälpsamma? För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Omkring eller över 90 procent av svarspersonerna upplever sig ha fått och förstått den information de behövde i kallelsen till domstolen, och även vad som skulle kunna hända om de inte följde uppmaningen däri. Mycket få personer som kallas till rättegång uppger det som ett problem att hitta till förhandlingssalen i domstolarna.

Av de svarspersoner som var i kontakt med personalen i domstolen anser 90 procent att personalen i domstolen var vänliga och hjälpsamma. Denna bild delas på det hela taget även av personer som är mycket missnöjda med utgången i målet. Bland dessa personer är andelen som uppfattat personalen som vänlig och hjälpsam 80 procent.

Tabell 39 Trygghet i domstolen (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

	Det stämde helt och hållet	Det stämde delvis	Det stämde knappast	Det stämde inte alls	Förtroende balans	Antal svar
Kunde slippa träffa sin motpart	21	14	23	42	-30	125
Trygghet i domstolens väntrum	44	26	18	12	+40	135
Personalen gjorde vad de kunde för att öka tryggheten	27	29	18	26	+12	130

Kommentar: Tabellen visar resultaten av svaren på följande frågor: Var det möjligt för dig att undvika att träffa din motpart i väntrummet före domstolsförhandlingen? Kände du dig trygg i domstolens väntrum? Gjorde domstolspersonalen vad de kunde för att du skulle känna dig så trygg som möjligt före domstolsförhandlingen? För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Blott en tredjedel av svarspersonerna som har haft en motpart i målet har upplevt sig kunna undvika denna person i domstolens väntrum. Totalt 70 procent kände sig trygga i domstolens väntrum, medan 12 procent inte alls har känt trygghet där. Andelen personer som har känt otrygghet är högre bland kvinnor och bland personer som varit med i brottsmål.

I enkäten ställdes frågan om huruvida domstolspersonalen gjorde vad de kunde för att man skulle känna sig så trygg som möjligt före domstolsförhandlingen. Av svaren att döma framkommer att något färre än hälften inte upplever att så var fallet.

Tabell 40 Upplevelse av domstolen (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

	Det stämde helt och hållet	Det stämde delvis	Det stämde knappast	Det stämde inte alls	Förtroende balans	Antal svar
Förstod vad som förväntades av dem	35	34	17	14	+38	135
Rättegången inleddes på utsatt tid eller besked om varför ej så var fallet	64	21	11	4	+70	138
Ville veta namnen på rättens ledamöter och deras arbetsuppgifter	16	23	24	37	-22	133

Kommentar: Tabellen visar resultaten av svaren på följande frågor: Hade du före domstolsförhandlingen i stora drag fått reda på hur det skulle gå till och vad som förväntades av dig? Började domstolsförhandlingen på utsatt tid eller fick du besked om varför den inte kunde börja på utsatt tid? Kände du behov av att veta namnen på domstolens ledamöter och vad var och en skulle göra? För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Två personer av tre anser sig i stora drag ha fått reda på vad som förväntades av dem och hur domstolsförhandlingen skulle gå till. Personer med juridiskt biträde, totalt ca 67 procent av respondenterna, har i högre utsträckning upplevt sig känna till hur domstolsförhandlingen skulle gå till och vad som förväntades av dem.

Ungefär 85 procent har uppgett att domstolsförhandlingarna inleddes på utsatt tid, eller att de fick information om varför den inte kunde börja då. Omkring 39 procent har svarat att de skulle vilja veta rättens ledamöters namn och arbetsuppgifter. Bland personer över 50 år har en majoritet svarat att de hyser intresse för dessa uppgifter.

Tabell 41 Under rättegången (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans antal)

	Det stämde helt och hållet	Det stämde delvis	Det stämde knappast	Det stämde inte alls	Förtroende balans	Antal svar
Respekt av domaren	50	31	13	6	62	135
Domaren lyssnade	53	30	9	8	66	138
Förståelse av vad som blivit sagt	53	35	10	2	76	137
Tala till punkt	51	29	9	11	60	138

Kommentar: Diagrammet Tabellen visar resultaten av svaren på följande frågor: Blev du bemött med respekt av domaren under domstolsförhandlingen? Lyssnade domaren uppmärksamt på din berättelse? Förstod du allt som blev sagt under domstolsförhandlingen? Fick du möjlighet att tala till punkt under domstolsförhandlingarna och berätta allt som du ansåg var viktigt att få fram? För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Åtta av tio personer upplever att de har blivit behandlade med respekt av domaren under domstolsförhandlingarna. Över 80 procent anser att domaren lyssnade uppmärksamt på den berättelse som man framlade i rätten. Personer som är misstänkta för ett brott har känt lägre förtroende för att domaren lyssnar än genomsnittet i urvalet. Ungefär 90 procent har uppgett att de förstod allt som blev sagt under domstolsförhandlingen. Fyra personer av fem har känt att de fick möjlighet att tala till punkt under domstolsförhandlingen.

Tabell 42 Förståelse av domen (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

	Det stämde helt och hållet	Det stämde delvis	Det stämde knappast	Det stämde inte alls	Förtroende balans	Antal svar
Förstod resonemanget när domen lästes upp	41	32	7	20	+46	59
Förstod motiveringen i domen	38	32	14	16	40	109
	Mycket lätt	Ganska lätt	Ganska svår	Mycket svår		
Domen var lätt att läsa	28	53	11	8	62	115

Kommentar: Tabellen visar resultaten av svaren på följande frågor: Förstod du domarens resonemang om varför domstolen dömde som den gjorde, när domen lästes upp i slutet av domstolsförhandlingen? Förstod du domstolens motivering till varför den dömde som den gjorde när du läste den skriftliga domen? Tycker du att domen var lätt att läsa? För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

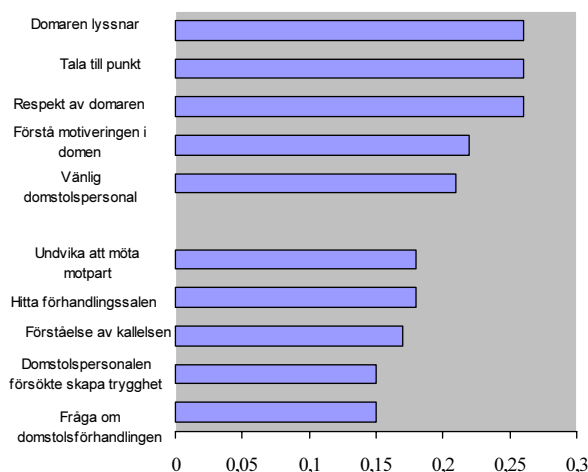
I domstolsförhandlingar där domen lästes upp när svarspersonen var närvarande, har 73 procent angivit att de förstod resonemanget i domen. I 20 procent av fallen var personen inte närvarande när domen lästes upp. I 36 procent av fallen lästes inte domen upp under domstolsförhandlingen.

Av dem som har läst domen har 70 procent svarat att de helt och hållet eller delvis har förstått motiveringen till varför domstolen dömde som den gjorde. Förståelsen av domen är lika god i domar som gäller brottsmål som tvistemål. Ungefär en av tio har svarat att de inte har läst den skriftliga domen.

Ytterligare en av tio har bara läst domslutet. Personer med juridiskt biträde har tagit del av domen i högre utsträckning än andra, men har inte förstått motiveringen bättre än genomsnittet. Omkring 80 procent av dem som har tagit del av domen har uppfattningen att den var ganska lätt eller mycket lätt att läsa.

Även om svaren i hög utsträckning vittnar om en väl fungerande rättegångsprocess, finns det tydliga förbättringsområden. Genom att mäta korrelationer kan man fastställa vilka aspekter av domstolsväsendet som har störst betydelse för förtroendet för domstolarna. Korrelationer för de sex viktigaste aspekterna redovisas i diagrammet nedan.

Diagram 6 Korrelationer mellan förtroende för aspekter av domstolsväsendet och förtroendet för domstolen (erfarenhetsundersökningen)

Kommentar: Diagrammets staplar visar korrelationen mellan förtroendet för olika aspekter av domstolsväsendet och förtroendet för att domstolarna dömer korrekt. Samtliga korrelationer är signifikanta på 99-procentsnivån.

De fem översta frågorna har det största förklaringsvärdet av samtliga bemötandefrågor i enkäten för förtroendet att domstolarna dömer korrekt. De fem nedersta frågorna har lägst förklaringsvärde bland relevanta frågor, för att domstolarna dömer korrekt. Exakta frågor och antal svar: Lyssnade domaren uppmärksamt på din berättelse? (n 138) Fick du möjlighet att tala till punkt under domstolsförhandlingarna och berätta allt som du ansåg var viktigt att få fram? (138) Blev du bemött med respekt av domaren under domstolsförhandlingen? (n 135) Förstod du domstolens motivering till varför den dömde som den gjorde när du läste den skriftliga domen? (n 141) Var de personer på domstolen som du var i kontakt med i samband med domstolsförhandlingen vänliga och hjälpsamma? (n 135) Var det möjligt för dig att undvika att träffa din motpart i väntrummet före domstolsförhandlingen? (n 125) Var det lätt för dig att hitta till förhandlingssalen när du kom till domstolen? (n 139) Förstod du allt som stod i kallelsen, även vad som skulle kunna hända om du inte följde uppmaningen i kallelsen? (n 141) Gjorde domstolspersonalen vad de kunde för att du skulle känna dig så trygg som möjligt före domstolsförhandlingen? (n 130) Om du inte hade all information som du behövde om hur domstolsförhandlingen skulle gå till och vad som förväntades av dig, kände du att du kunde fråga domaren om det under domstolsförhandlingen? (n 136)

Vid en jämförelse mellan korrelationerna ovan och motsvarande i diagram 2 får man kanske bilden av att sambandet mellan frågorna om bemötande och förtroendet för domstolarna inte är så starkt. Det är fel. Vad måtten i diagram två visar är sannolikt att män-

niskor i allmänhet inte är tillräckligt insatta för att kunna skilja ut olika aspekter utan är antingen generellt positiva eller generellt sett negativa. Korrelationerna i diagram 6 visar att vissa bemötande-frågor är särskilt viktiga för förtroendet för domstolarna och att korrelationerna är ganska starka.

Det viktigaste med korrelationerna ovan är alltså inte det exakta värdet utan rangordningen. De fem aspekter som har störst betydelse för domstolsförtroendet är att domaren lyssnar, att man får möjlighet att tala till punkt, att man blir behandlad med respekt av domaren, att man förstår motiveringen i domen samt att domstolspersonalen är vänlig och hjälpsam. I diagrammet ovan redovisas också de aspekter som är av minst betydelse för domstolsförtroendet. Nedan följer tre tabeller som tydliggör betydelsen av de tre viktigaste aspekterna av bemötande i domstolen.

Tabell 43 Förtroendet för domstolarna efter uppfattning om domarens benägenhet att lyssna (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

Förtroendet för domstolarna ►	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Domaren lyssnar ▼							
Det stämde helt och hållet	15	63	13	6	3	+59	73
Det stämde delvis	0	29	42	29	0	-42	41
Det stämde knappast alls eller inte alls	0	8	25	67	0	-84	24

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna dömer korrekt" och frågan "Lyssnade domaren uppmärksamt på din berättelse". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1. Antal svar i varje kategori är ringa vilket gör resultaten något osäkra. Kategorierna "stämde knappast alls" och "stämde inte alls" är hopslagna i tabellen. För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Totalt 92 procent av dem som inte alls har uppfattat att domaren lyssnar, hyser ganska eller mycket litet förtroendet för att domstolen har dömer korrekt. Det är dock värt att erinra om att svarsfrekvensen är låg och att vissa kategorier är små. Därför bör tolkning av siffrorna göras med visst mått av försiktighet.

Tabell 44 Förtroendet för domstolarna efter i viken mån man anser sig fått tala till punkt i rätten (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

Förtroendet för domstolarna ►	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Tala till punkt ▼							
Det stämde helt och hållet	16	58	16	7	3	+55	71
Det stämde delvis	0	40	27	33	0	-20	40
Det stämde knappast alls eller inte alls	0	11	37	52	0	-78	27

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna dömer korrekt" och frågan "Fick du möjlighet att tala till punkt under domstolsförhandlingen och berätta allt som du ansåg var viktigt att få fram". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1. Antal svar i varje kategori är ringa vilket gör resultaten något osäkra. Kategorierna "stämde knappast alls" och "stämde inte alls" är hopslagna i tabellen. För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Kopplingen mellan förtroendet för domstolarna och i vad mån man anser sig ha fått tala till punkt under domstolsförhandlingen är stark. Av personer som upplever sig ha fått tala till punkt helt och hållet hyser 74 procent förtroende för domstolarna. Motsvarande siffra bland personer som inte alls upplevde sig ha fått tillfälle att tala till punkt är 6 procent.

Tabell 45 Förtroendet för domstolarna efter uppfattningen att man blev behandlad med respekt av domaren (erfarenhetsundersökningen, procent, förtroendebalans, antal)

Förtroendet för domstolarna ►	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Ingen åsikt/känner ej till	Förtroende balans	Antal svar
Respekt av domaren ▼							
Det stämde helt och hållet	17	59	14	7	3	+55	67
Det stämde delvis	0	40	36	24	0	-20	42
Det stämde knappast alls eller inte alls	0	11	31	58	0	-78	26

Kommentar: Tabellen visar resultatet av påståendet "Att domstolarna dömer korrekt" och frågan "Blev du bemött med respekt av domaren under domstolsförhandlingen". För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1. Antal svar i varje kategori är ringa vilket gör resultaten något osäkra. Kategorierna "stämde knappast alls" och "stämde inte alls" är hopslagna i tabellen. För en förklaring av begreppet förtroendebalans se tabell 1.

Endast något mer än var tionde person som upplever sig ha blivit respektlöst behandlad av domaren hyser förtroende för domstolen. Av dem som upplever sig ha blivit respektfullt behandlade helt och hållet är andelen med förtroende 76 procent.

Flertalet frågor kring bemötande och kontakten med domstolen i enkäten är naturligtvis av betydelse när det gäller att förbättra domstolarnas arbete. Avsnittet har emellertid visat att vissa frågor är starkare kopplat till förtroende. I stora drag handlar dessa frågor om domarens agerande. Personer som har uppfattat att domaren lyssnar, iakttar ett respektfullt bemötande och låter den tilltalade tala till punkt, hyser högt förtroende för att domstolen dömer korrekt.

7 Slutsatser

Resultaten i undersökningen visar att förtroendet för svenska domstolar överlag är gott. Sex av tio personer i Sverige har förtroende för att domstolarna dömer korrekt. Tidigare undersökningar har visat att domstolarna står sig väl när det gäller förtroende, jämfört med andra samhällsinstitutioner och med polisen, åklagarna och kriminalvården.

De flesta personer har ingen egen erfarenhet av hur domstolen, dess ledamöter och verksamhet fungerar. Förtroendet för domstolarna bygger därför i mycket ringa grad på hur bra eller dåligt de tros fungera. De bygger i större utsträckning på att domstolarna är viktiga institutioner i samhället.

Ett visst mått av skepsis gentemot samhällets institutioner kan uppfattas som något naturligt. Skillnader i bakgrund, erfarenheter och värderingar gör att förtroendebedömningar endast sällan kan ligga på 100 procent och kanske är det inte heller eftersträvänsvärt. Misstron blir dock ett problem om den polariseras, så att en viss grupp har det förtroende andra saknar. Analysen av domstolsförtroende pekar i några avseenden på sådana tendenser.

Det generella mönstret är att samhällsförtroende är högst i gruppen 15–29 år och lägst i gruppen 50–64 år. Att äldre personer generellt hyser lägre samhällsförtroende brukar förklaras med att individer genom större livserfarenhet blir varse problemen förknippade med samhällets institutioner. Kvinnor tenderar att hysa något högre förtroendet för samhällets institutioner än män.³²

³² Holmberg & Weibull (2008).

Denna studie bekräftar erfarenheter från tidigare undersökningar om domstolsförtroende i fråga om ålder, kön, utbildning och etnisk bakgrund. Högst förtroende återfinns i åldersgruppen 30–49 år. Det föreligger inga stora skillnader i förtroende mellan kvinnor och män. Undersökningen visar att utbildningsnivå tenderar att påverka graden av förtroende. Ju högre utbildning, desto högre förtroende gäller generellt. Förtroendet för domstolarna är lägre bland personer med ursprung utanför Sverige och bland personer med annat hemspråk än svenska.

Det är i detta sammanhang relevant att påpeka att demografiska mönster är förhållandevis stabila. Erfarenheter och egenskaper hos individen påverkar förtroendet för en specifik institution, men en förändring i opinionen ändrar förtroendet på ungefär samma sätt inom alla grupper. Andra analyser av andra samhällsinstitutioner av myndighetskaraktär ger en i stort sett likartad bild, även om nivåerna kan variera något. En jämförelse mellan domstolarna och polisen ligger nära till hands eftersom båda dessa institutioner verkar inom rättsväsendets ram och båda tillhör kategorin sociala institutioner. Polisen åtnjuter generellt sett högre förtroende än domstolarna. Orsaken till detta torde vara att domstolarna i högre grad än polisen betraktas som något abstrakt, medan polisen uppfattas som mer vardaglig och närvarande i samhället.

Ny kunskap som denna studie bidrar till är kopplingen mellan domstolskunskap och förtroendet för domstolsväsendet. En effekt är högre benägenhet till ställningstagande. Bättre resultat på kunskapstestet genererar också högre förtroende för domstolar, domaren och för att domstolen inte påverkas utifrån. Detta vittnar om att utbildning och information potentiellt är en metod för ökat förtroende.

I vissa avseenden gäller inte sambandet mellan hög utbildning/goda kunskaper och högt förtroende. För nämndemannaförtroendet har kunskapsnivån begränsad eller ingen effekt. Andelen med lågt förtroende för nämndemän är genomgående stor.

När det kommer till frågan om medias rapportering från domstolarna finns ett negativt samband mellan utbildning och kunskap. Ju högre utbildning och kunskapsnivå, desto större misstro hyser man mot rapporteringen. En förklaring till det låga förtroendet kan vara en ovilja bland lagfarna att förklara eller förklara så att journalister förstår.³³ Troligare är att det hänger samman med tabloid-

³³ Se Lambertz (2004) s. 392.

dramaturgi i kvällspressens rapportering om uppmärksammade rättsfall.

Förtroendet för domstolarna är lägre bland personer med egen erfarenhet av domstolar. Frågan är vad det beror på. Ett svar är att förtroendet inte försämras genom domstolskontakter. Det är personer med lågt förtroende för domstolar, som i högre utsträckning kommer i kontakt med domstolsväsendet.

Forskning har visat att förvaltningsmyndigheter som åtnjuter en vittgående beslutanderätt att forma en specifik policy inom lagens ram, åtnjuter lägre förtroende än generella välfärdsprogram.³⁴ Denna möjlighet och skyldighet till tolkning av lagen torde även åligga domstolarna. Resultaten i denna studie vittnar dock om att erfarenheter från domstolen påverkar individens förtroende i någon mening. Exempelvis är graden av nöjdhet med utgången i målet av stor betydelse för i vilken mån svarspersonerna med domstols-erfarenhet hyser förtroende för domstolen.

Det troliga är därför att båda dessa faktorer samverkar. Forskning visar att förtroende är ett tudelat begrepp som består av ett beständigt basförtroende och ett flyktigare samhällsförtroende. Personer som kommer i kontakt med domstolen har troligen ett lägre basförtroende i ingångsläget. Kontakten med domstolen tenderar sedan även att sänka individens samhällsförtroende.

Studien visar att domaren har en nyckelroll när det gäller förtroendet för domstolen som helhet. Förtroendet för domaren hänger nära samman med förtroendet för att domstolen har kompetens att döma korrekt. I vilken utsträckning personer med domstolserfarenhet hyser förtroende för domstolarna är i hög grad kopplat till om man har uppfattat att domaren lyssnar och iakttar ett respektfullt bemötande. En annan viktig omständighet som skapar förtroende är att man uppfattar sig ha fått möjlighet att tala till punkt. Även detta torde hänga nära samman med domarens sätt att arbeta.

Det är slutligen väsentligt att i viss mån ifrågasätta bemötandes betydelse för domstolsförtroendet. Studier har visat att benägenheten att acceptera beslut som är mycket ofördelaktiga för individen kan vara lågt, även efter ett rättvist beslutsförfarande och ett gott bemötande. Skälet till detta är enligt studien att vissa personer tenderar att hysa mycket höga förhoppningar om att erhålla ett positivt beslut. Man godtar tänkesättet att man bör acceptera nega-

³⁴ Lipsky (1980).

tiva beslut om man blivit behandlad på ett rättvist och korrekt sätt, men bedömningen om huruvida man blivit rättvist behandlad görs utifrån utfallet.³⁵ Samtidigt är det bemötandefrågor som ligger i räckvidden för domstolens förbättringspotential. Ett bättre bemötande kan åtminstone medföra ökat förtroendet i gruppen med en acceptans för systemet som sådant, och som hyser rimliga förväntningar på utfallet.

8 Sammanfattning

Regeringen har gett Förtroendeutredningen i uppdrag att utreda förtroende och kvalitet i domstolarna. På uppdrag av utredningen har Statistiska centralbyrån gjort en postenkätundersökning, i syfte att mäta attityder, kunskaper och förtroende för svenska domstolar. Undersökningen har gjorts genom två separata urval. Ett urval riktades till personer ur allmänheten. Ett urval riktades till personer med egen erfarenhet av svenska domstolar.

Undersökningen inleddes genom att en postenkät sammanställdes i samarbete mellan Förtroendeutredningen och SCB. Postenkäten skickades ut under våren 2008. I urvalet riktat till allmänheten blev svarsfrekvensen 48 procent och i urvalet riktat till personer med domstolserfarenhet 40 procent. Svarsfrekvenserna måste betraktas som låga, ställt i relation till samhällvetenskapliga postenkäter generellt.

Undersökningen visar att 6 av 10 svenskar har ganska stort eller mycket stort förtroende för domstolarna. Andelen som uppger sig ha ganska eller mycket lite förtroende för domstolarna är 23 procent. Resultaten från undersökningen är i linje med tidigare mätningar av förtroendet för domstolar som gjorts i Sverige. Förtroende för domstolarna varierar beroende på demografiska variabler som kön, ålder och utbildning. Den tydligaste tendensen är att personer med hög utbildning och personer bosatta i och kring storstäderna har högre förtroende för domstolarna.

Domarkåren åtnjuter högre förtroende än domstolarna. Förtroendet för nämndemän är dock lågt. Andelen med ganska stort eller mycket stort förtroende är lika stor som gruppen med litet förtroende och ganska litet förtroende. Högutbildade tenderar att hysa högre förtroende för domare, jämfört med lågutbildade. Motsvarande tendens finns inte vad gäller förtroendet för nämndemän.

³⁵ Esaiasson (2008).

Svarsmönstret i undersökningen indikerar att allmänheten har mycket lågt förtroende för medias rapportering av det som händer i domstolarna. Endast 32 procent har mycket stort eller ganska stort förtroende, jämfört med 49 procent som har ganska lite eller mycket lite förtroende.

Som en del av frågorna i enkätundersökningen gjordes ett kunskapstest med totalt 8 frågor, som behandlade det svenska domstolsväsendets roll och uppgift. Den tydligaste linjen är att kunskap skapar förtroende. Ju bättre resultat på kunskapstestet, desto högre förtroende för domstolarna tenderar man att ha.

Erfarenheter från tidigare undersökningar visar att personer som är uppväxta utomlands eller vars föräldrar är uppväxta utanför Sverige tenderar att hysa lägre förtroende för domstolarna. Resultaten från denna undersökning ligger i linje med tidigare erfarenheter. Förtroendet för domstolarna är lägre bland personer med en eller båda föräldrarna födda utomlands och bland personer med annat hemspråk än svenska.

En tredjedel av befolkningen har ganska eller mycket litet förtroende för möjligheten att få en rättvis dom i domstolarna, oavsett om man har svensk eller utländsk bakgrund. Andelen är högre bland personer med utländsk bakgrund. Över en tredjedel misstror domstolens förmåga att behandla personer lika, med hänsyn till kön, ålder, utbildning, yrke, sexuell läggning, tidigare straffad, etc.

Erfarenheten av domstolskontakter har en förtroendeminskade effekt. Andelen med ganska och mycket stort förtroende är lägre och andelen med ganska och mycket litet förtroende är högre. Personer med erfarenhet av domstolar tenderar att hysa lägre förtroende för att domstolarna inte låter sig påverkas utifrån av t.ex. media när de dömer, jämfört med allmänheten.

En annan tendens är att ju mer nöjd man är med utgången i målet man varit del av, desto högre förtroende tenderar man ha för domstolarna, dess personal och dess verksamhet.

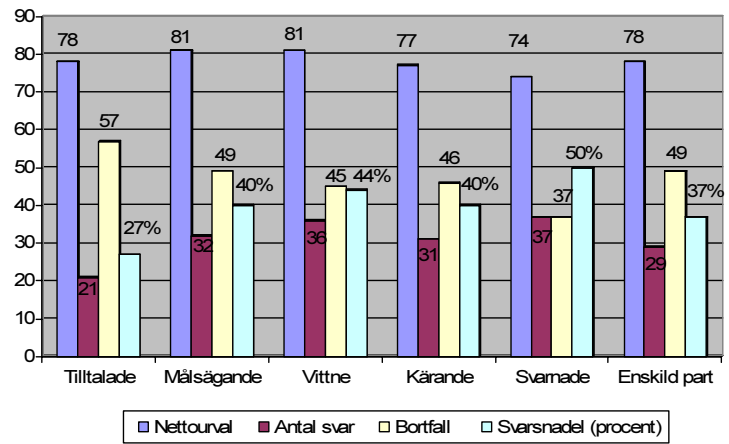
Studien visar också att domaren har en nyckelroll när det gäller förtroendet för domstolen som helhet. Förklaringen till om personer med domstolserfarenhet hyser förtroendet för domstolarna är i hög grad kopplat till om man har uppfattat att domaren lyssnar och iakttar ett respektfullt bemötande.

Referenser

- Kommittédirektiv *Förtroende och kvalitet i domstolarna* (2007:93)
- Esaiasson, Peter (2008). *Will Citizens Take No For An Answer? – On the Legitimizing Capacity of Procedural Fairness Theory*. Department of Political Science: Göteborg University.
- Hadenius, Stig, Weibull, Lennart & Wadbring, Ingela (2008). *Massmedier. Press, radio och tv i den digitala tidsåldern*. Ekerlids Förlag: Stockholm.
- Holmberg, Sören (2006). *Förtroendet för rättsväsendet*. Rapport från SOM-institutet.
- Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (2007). "Ökat förtroende – bara en valårseffekt?" i Holmberg, Sören & Weibull Lennart red. *Det nya Sverige*. SOM-rapport nr 41: Göteborg.
- Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (2008). "Svenskt institutionsförtroende på väg upp igen?" i Holmberg, Sören & Weibull Lennart red. *Skilda världar*. SOM-rapport nr 44: Göteborg.
- Johansson, Bengt (2008). "Rättvisande nyhetsmedier?" i Nilsson, Lennart & Johansson, Susanne red. *Regionen och flernivådemokratin*. SOM-rapport nr 42: Göteborg.
- Lambertz, Göran. (2004). "Förtroendet för rättsväsendet." i *Festschrift till Per Henrik Lindblom, 2004*. Iustus Förlag: Uppsala.
- Lipsky, Michael (1980). *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in the public services*. Russell Sage Foundation. New York.
- Nationella trygghetsundersökningen 2007. Om utsatthet, trygghet och förtroende. Rapport 2008:3.
- Nilsson, Åsa (2008). "Den nationella SOM-undersökningen 2007." i Holmberg, Sören & Weibull Lennart red. *Skilda världar*. SOM-rapport nr 44: Göteborg.
- Rothstein, Bo (2008). "Den svåra konsten att lita på andra, att vara nöjd med sig själv och att vara ung" i Holmberg, Sören & Weibull, Lennart red. *Skilda världar*. SOM-rapport nr 44: Göteborg.
- Weibull, Lennart (2007). "Medieförtroende och medieanvändning" i Holmberg, Sören & Weibull Lennart red. *Det nya Sverige*. SOM-rapport nr 41: Göteborg.

Appendix

Nettourval, antal svar, bortfall och svarsandel i procent fördelat per roll i domstolen (antal, procent)

*Redovisning av våra egna
enkätundersökningar med advokater,
åklagare, domare och nämndemän
om förtroende för domstolar och
domstolars bemötande m.m.*

Missiv Enkät advokater

Förtroende och kvalitet i domstolarna

Information till Dig som deltar i undersökningen

- *Vilket förtroende har advokater och deras huvudmän för domstolarna i Sverige?*
- *Hur blir advokater och deras huvudmän bemötta av personalen i domstolarna?*

Detta är exempel på frågor som den statliga "Förtroendeutredningen" försöker besvara genom denna undersökning. Utredningen genomför samtidigt en motsvarande undersökning med allmänheten och med åklagare. Dessutom ställer utredningen i en enkätundersökning riktad till domare och nämndemän frågor rörande samma förtroende- och bemötandaspekter. Undersökningen tar i den delen sikte på vad domare och nämndemän tror att professionella aktörer och allmänheten har för uppfattning.

Vad är utredningens uppgift?

Att medborgarna har ett stort förtroende för rättsväsendet är viktigt både för rättsväsendets legitimitet och för dess funktion. För att förtroendet ska upprätthållas krävs bl.a. att personer som kommer i kontakt med rättsväsendets myndigheter bemöts med respekt och professionalism. Enligt direktiven till utredningen är det för domstolarnas del bemötandet, utformningen av domar och beslut samt informationen från domstolarna till medierna, dvs. det sätt på vilket domstolarna kommunicerar med medborgarna, som har särskilt stor betydelse för förtroendet.

Utredningen har till uppgift att kartlägga hur kommunikationen mellan Sveriges domstolar och medborgarna fungerar och överväga hur domstolarnas kommunikation med medborgarna kan utvecklas vidare. Kartläggning och överväganden ska redovisas på ett sådant sätt att de kan ligga till grund för domstolarnas fortsatta arbete med dessa frågor.

Varför är Din medverkan viktig?

Eftersom det inte varit möjligt för oss att rikta undersökningen endast till advokater som regelmässigt uppträder i domstol har vi valt att skicka frågeformuläret till samtliga i landet verksamma advokater. Endast Du som brukar uppträda i domstol behöver dock besvara enkäten.

För att få rättvisande resultat i undersökningen är det viktigt att alla advokater som brukar uppträda i domstol svarar. Varje svar som uteblir försämrar undersökningens tillförlitlighet och inte minst möjligheterna att påvisa eventuella variationer över landet, skillnader mellan domstolsslagen m.m. Vi hoppas därför att Du vill medverka, men det är givetvis Du själv som avgör om Du vill vara med eller inte.

Frågeformuläret

Frågorna berör många aspekter av domstolarnas arbete och antalet frågor kan verka stort. De flesta frågor besvaras dock enkelt med ett kryss i tillämplig ruta. Vi är samtidigt medvetna om att frågeformuläret innehåller flera uppföljande frågor som det kan ta tid att besvara ordentligt. Dessa frågor finns med för att vi mer i detalj ska kunna påvisa vari eventuella brister består. Ju fler som svarar på dessa frågor desto större blir med andra ord våra möjligheter att komma åt de konkreta problem som kan finnas i domstolarnas sätt att arbeta. Om Du inte anser Dig ha tid att svara på de uppföljande frågorna är det givetvis bättre att Du bara svarar på de övriga frågorna än att Du låter bli att medverka.

Vart skickar Du frågeformuläret och vad händer med svaren?

Undersökningen genomförs i samarbete med Advokatsamfundet som svarar för utskick av frågeformuläret. Det ifyllda frågeformuläret skickar Du till utredningen på adressen nedan. Dessvärre har vi inte möjlighet att ersätta portot. Vi hoppas att Du har överseende med detta. Utredningen kommer även att bearbeta och sammanställa svaren.

Svaren behandlas anonymt och resultaten publiceras bara som siffror i tabeller. Vad någon enskild person svarat framgår *aldrig*. Alla som arbetar med undersökningen har tystnadsplikt. För upp-

gifter i undersökningen som rör en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden och som kan hänföras till den enskilde gäller dessutom sekretess enligt en särskild föreskrift i 3 § sekretessförordningen (1980:657).

Hur får Du del av utredningens färdiga arbete?

Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 november 2008. Betänkandet kommer att publiceras i serien Statens Offentliga Utredningar (SOU).

Vi svarar gärna på frågor!

Om Du har frågor som rör Din medverkan i undersökningen eller själva utredningen, mejla, ring eller skriv till:

Förtroendeutredningen (Ju 2007:08)

Att: Fredrik Boblin

Regeringskansliets utredningsavdelning

Box 187

201 21 MALMÖ

Telefon: Fredrik Boblin (utredningssekreterare) 040-35 58 88

Fax: 040-12 24 37

E-post: fredrik.boblin@justice.ministry.se

Missiv Enkät åklagare

Förtroende och kvalitet i domstolarna

Information till Dig som deltar i undersökningen

- *Vilket förtroende har åklagare och målsägande för domstolarna i Sverige?*
- *Hur blir åklagare och målsägande bemötta av personalen i domstolarna?*

Detta är exempel på frågor som den statliga "Förtroendeutredningen" försöker besvara genom denna undersökning. Utredningen genomför samtidigt en motsvarande undersökning med allmänheten och med advokater. Dessutom ställer utredningen i en enkätundersökning riktad till domare och nämndemän frågor rörande samma förtroende- och bemötandeaspekter. Undersökningen tar i den delen sikte på vad domare och nämndemän tror att professionella aktörer och allmänheten har för uppfattning.

Vad är utredningens uppgift?

Att medborgarna har ett stort förtroende för rättsväsendet är viktigt både för rättsväsendets legitimitet och för dess funktion. För att förtroendet ska upprätthållas krävs bl.a. att personer som kommer i kontakt med rättsväsendets myndigheter bemöts med respekt och professionalism. Enligt direktiven till utredningen är det för domstolarnas del bemötandet, utformningen av domar och beslut samt informationen från domstolarna till medierna, dvs. det sätt på vilket domstolarna kommunicerar med medborgarna, som har särskilt stor betydelse för förtroendet.

Utredningen har till uppgift att kartlägga hur kommunikationen mellan Sveriges domstolar och medborgarna fungerar och överväga hur domstolarnas kommunikation med medborgarna kan utvecklas vidare. Kartläggning och överväganden ska redovisas på ett sådant sätt att de kan ligga till grund för domstolarnas fortsatta arbete med dessa frågor.

Varför är Din medverkan viktig?

Vi har slumpmässigt valt ut 250 åklagare. Det är alltså slumpen som gjort att just Du har kommit med i undersökningen. Urvalet har gjorts av Åklagarmyndigheten. Tillsammans ska de utvalda personerna ge en god bild av åklagares uppfattning.

För att få rättvisande resultat i undersökningen är det viktigt att alla svarar. Varje svar som uteblir försämrar undersökningens tillförlitlighet och inte minst möjligheterna att påvisa t.ex. variationer över landet. Vi hoppas därför att Du vill medverka, men det är givetvis Du själv som avgör om Du vill vara med eller inte.

Frågeformuläret

Frågorna berör många aspekter av domstolarnas arbete och antalet frågor kan verka stort. De flesta frågor besvaras dock enkelt med ett kryss i tillämplig ruta. Vi är samtidigt medvetna om att frågeformuläret innehåller flera uppföljande frågor som det kan ta tid att besvara ordentligt. Dessa frågor finns med för att vi mer i detalj ska kunna påvisa vari eventuella brister består. Ju fler som svarar på dessa frågor desto större blir med andra ord våra möjligheter att komma åt de konkreta problem som kan finnas i domstolarnas sätt att arbeta. Om Du inte anser Dig ha tid att svara på de uppföljande frågorna är det givetvis bättre att Du bara svarar på de övriga frågorna än att Du låter bli att medverka.

Vart skickar Du frågeformuläret och vad händer med svaren?

Undersökningen genomförs i samarbete med Åklagarmyndigheten som svarar för urvalet och utskick av frågeformuläret. Det ifyllda frågeformuläret skickar Du till utredningen på adressen nedan. Utredningen kommer även att bearbeta och sammanställa svaren.

Svaren behandlas anonymt och resultaten publiceras bara som siffror i tabeller. Vad någon enskild person svarat framgår aldrig. Alla som arbetar med undersökningen har tystnadsplikt. För uppgifter i undersökningen som rör en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden och som kan hänföras till den enskilde gäller dessutom sekretess enligt en särskild föreskrift i 3 § sekretessförordningen (1980:657).

Hur får Du del av utredningens färdiga arbete?

Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 november 2008. Betänkandet kommer att publiceras i serien Statens Offentliga Utredningar (SOU).

Vi svarar gärna på frågor!

Om Du har frågor som rör Din medverkan i undersökningen eller själva utredningen, ring eller skriv till:

Utredningen om Förtroende och kvalitet i domstolarna

Att: Fredrik Boblin

Regeringskansliets utredningsavdelning

Box 187

201 21 MALMÖ

Telefon: Fredrik Boblin (utredningssekreterare) 040-35 58 88

Fax: 040-12 24 37

E-post: fredrik.boblin@justice.ministry.se

Frågeformulär
Advokater och åklagare

Förtroende och bemötande

Formulärets innehåll

Frågenummer	Frågeområde
1–10a	Förtroende för domstolarna
11–39	Bemötande m.m.
40–44	Bakgrund

Först vill vi be Dig svara på några frågor som handlar om Ditt förtroende för domstolarna.

Hur stort förtroende har Du för följande aspekter av domstolarnas verksamhet? Markera med ett kryss.

1. Att domstolarna dömer korrekt.

- Mycket stort förtroende
- Ganska stort förtroende
- Varken stort eller litet förtroende
- Ganska litet förtroende
- Mycket litet förtroende

1a. Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om på vilket sätt Du anser att domarna är oriktiga?

2. Att juristdomare har kompetens att döma korrekt.

- Mycket stort förtroende
- Ganska stort förtroende
- Varken stort eller litet förtroende
- Ganska litet förtroende
- Mycket litet förtroende

2a. Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om på vilket sätt Du anser att juristdomares kompetens brister?

3. Att nämndemän har kompetens att döma korrekt.

- Mycket stort förtroende
- Ganska stort förtroende
- Varken stort eller litet förtroende
- Ganska litet förtroende
- Mycket litet förtroende

3a. Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om på vilket sätt Du anser att nämndemännens kompetens brister?

4. Att domstolarna avgör målen inom rimlig tid?

- Mycket stort förtroende
- Ganska stort förtroende
- Varken stort eller litet förtroende
- Ganska litet förtroende
- Mycket litet förtroende

4a. Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om vad som är de främsta orsakerna till att handläggningstiderna i domstolarna är för långa?

5. Att parter och vittnen blir bemötta med respekt av personalen i domstolarna.

- Mycket stort förtroende
- Ganska stort förtroende
- Varken stort eller litet förtroende
- Ganska litet förtroende
- Mycket litet förtroende

5a. Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om på vilket sätt Du anser att domstolarna brister i uppträdandet mot parter och vittnen?

6. Att domstolarna är omsorgsfulla och noggranna i sitt arbete.

- Mycket stort förtroende
- Ganska stort förtroende
- Varken stort eller litet förtroende
- Ganska litet förtroende
- Mycket litet förtroende

6a. Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om på vilket sätt Du anser att domare brister i noggrannhet och omsorg i sitt arbete?

7. Att förutsättningarna för en rättvis dom i domstolarna är desamma för infödda svenskar och personer med utländsk bakgrund.

- Mycket stort förtroende
- Ganska stort förtroende
- Varken stort eller litet förtroende
- Ganska litet förtroende
- Mycket litet förtroende

7a. Om du har ganska litet förtroende eller mycket litet förtroende för hur infödda svenskar och personer med utländsk bakgrund behandlas av domstolarna, vilket av följande alternativ stämmer bäst.

- Personer med utländsk bakgrund har sämre förutsättningar att få en rättvis prövning
- Infödda svenskar har sämre förutsättningar att få en rättvis prövning

7b. Om Du har ganska litet förtroende eller mycket litet förtroende för att förutsättningarna för en rättvis dom i domstolarna är desamma för infödda svenskar och personer med utländsk bakgrund, har Du någon närmare uppfattning om vad Du anser är de främsta orsakerna till att infödda svenskar och personer med utländsk bakgrund inte har samma förutsättningar att få en rättvis dom?

8. Att domstolarna i övrigt behandlar alla människor lika när de dömer.

- Mycket stort förtroende
- Ganska stort förtroende
- Varken stort eller litet förtroende
- Ganska litet förtroende
- Mycket litet förtroende

8a. Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om vilka grupper av människor som Du anser löper risk att bli negativt särbehandlade i domstolarna och varför just dessa grupper löper en sådan risk?

9. Att domstolarna har förmåga att stå emot påverkan utifrån när de dömer.

- Mycket stort förtroende
- Ganska stort förtroende
- Varken stort eller litet förtroende
- Ganska litet förtroende
- Mycket litet förtroende

9a. Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om vad för slags yttre påverkan som Du anser att domstolarna har svårt för att stå emot och vad som Du anser är skälet till att domstolarna har svårt för att stå emot denna yttre påverkan?

10. Att mediernas rapportering stämmer överens med vad som faktiskt har skett under handläggningen i domstolen?

- Mycket stort förtroende
- Ganska stort förtroende
- Varken stort eller litet förtroende
- Ganska litet förtroende
- Mycket litet förtroende

10a. Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om vad Du anser är orsaken till att mediernas rapportering inte är saklig och korrekt?

Härnäst vill vi fråga om domstolarnas information och bemötande i förhållande till Dig och Dina huvudmän.

Hur väl anser Du att följande påståenden stämmer överens med domstolens sätt att informera och bemöta Dig och Dina huvudmän (målsägande räknas här som åklagares huvudmän)?

11. Kallelserna innehåller i allt väsentligt den information jag brukar behöva.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

11a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, vilken information saknar Du?

12. Kallelserna innehåller i allt väsentligt den information som mina huvudmän brukar behöva.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

12a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, vilken information saknar Dina huvudmän?

13. Mina huvudmän brukar begripa vad det står i kallelserna, inklusive vad som kan hända om de inte följer kallelsen.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

13a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, vad är det som Dina huvudmän inte förstår i kallelserna?

14. När jag kontaktar domstolen i anledning av mina ärenden brukar jag bli kopplad till en person som kan besvara mina frågor.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

15. Jag brukar bli respektfullt bemött av de personer på domstolen som jag talar med per telefon.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

15a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt brister domstolspersonalen i detta avseende och är det någon personalkategori som avviker negativt härvid?

16. Mina huvudmän brukar ha lätt för att hitta till förhandlings-salen när de kommer till domstolen.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

17. De personer på domstolen som jag är kontakt med i samband med förhandlingar brukar vara vänliga och hjälpsamma.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

18. Domstolslokalerna brukar vara disponerade på ett sådant sätt att mina huvudmän, om de vill det, kan undvika att träffa sina motparter före förhandlingen.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

19. Jag brukar själv känna mig trygg i domstolens väntsalar.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

19a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, vad är den främsta orsaken till att Du inte känner Dig trygg i väntsalarerna?

20. Domstolspersonalen brukar göra vad som kan förväntas för att jag och mina huvudmän ska känna oss så trygga som möjligt innan förhandlingen.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

20a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt briser domstolspersonalen i detta avseende?

21. Förhandlingarna börjar i princip på utsatt tid, eller så brukar jag få besked om varför de inte kan börja på utsatt tid.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

22. Domstolarna brukar avsätta tillräckligt med tid för förhandlingarna.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

22a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, är det i några situationer eller måltyper som domstolarnas tidsplanering brukar vara särskilt bristfällig?

23. Jag brukar själv informera mina huvudmän före förhandlingen om hur denna kommer att gå till och vad som förväntas av dem i deras roller.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

24. Jag förväntar mig att rättens ordförande ska förklara för mina huvudmän hur förhandlingen kommer att gå till och vad som förväntas av dem i deras roller.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

25. Jag brukar bli respektfullt bemött av rättens ordförande under förhandlingarna.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

25a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt brister ordförandena i detta avseende?

26. Jag brukar under förhandlingarna få möjlighet att prata till punkt utan att bli avbruten.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

26a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt och i vilka situationer brister rätten i detta avseende?

27. Mina huvudmän brukar under förhandlingarna få möjlighet att berätta om allt som kan vara av betydelse för bedömningen utan att bli avbrutna.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

27a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt och i vilka situationer brister rätten i detta avseende?

28. Rättens ordförande brukar lyssna uppmärksamt på parternas och vittnenas berättelser.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

28a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt brister rättens ordförande i detta avseende och hur lägger Du märke till det?

29. Nämndemännen brukar lyssna uppmärksamt på parternas och vittnenas berättelser.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

29a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt brister nämndemännen i detta avseende och hur lägger Du märke till det?

30. Rättens ordförande brukar lyssna uppmärksamt på min sakframställan och plädering.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

30a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt brister rättens ordförande i detta avseende och hur lägger Du märke till det?

31. Nämndemännen brukar lyssna uppmärksamt på min sakframställan och plädering.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

31a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt brister nämndemännen i detta avseende och hur lägger Du märke till det?

32. När domar avkunnas muntligen brukar rättens ordförande förklara domstolens ställningstaganden på ett sätt som mina huvudmän förstår.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

32a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, är det något som huvudmännen har särskilt svårt att förstå och vad tror Du är orsaken till det?

33. När jag läser de skriftliga domarna brukar jag förstå domstolens motiveringar.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls
- Jag brukar endast läsa domsluten
- Jag brukar inte läsa domarna

33a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt brukar domstolens motiveringar brista i begriplighets-hänseende?

34. När mina huvudmän läser de skriftliga domarna brukar de förstå domstolens motiveringar utan att jag närmare behöver förklara innebörden för dem.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls
- Mina huvudmän brukar endast läsa domslutet
- Mina huvudmän brukar inte läsa domen

34a. Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, är det något i motiveringarna som huvudmännen brukar ha särskilt svårt för att förstå och vad tror Du är orsaken till det?

35. Mina huvudmän visar i allmänhet respekt för domstolarna.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

36. Vittnen visar i allmänhet respekt för domstolarna.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

37. Anser Du att domarna brukar vara lätta eller svåra att läsa?

- Mycket svåra
- Ganska svåra
- Varken lätta eller svåra
- Ganska lätta
- Mycket lätta
- Jag brukar inte läsa domarna
- Jag brukar endast läsa domslutet

37a. Om Du anser att domarna är mycket svåra eller ganska svåra att läsa, vad är det som gör att domarna brukar vara svåra att läsa?

38. Anser Dina huvudmän att domarna brukar vara lätta eller svåra att läsa?

- Mycket svåra
- Ganska svåra
- Varken lätta eller svåra
- Ganska lätta
- Mycket lätta
- Jag brukar inte läsa domarna
- Jag brukar endast läsa domslutet

38a. Om Dina huvudmän anser att domarna är mycket svåra eller ganska svåra att läsa, vad är det som gör att domarna brukar vara svåra att läsa för huvudmännen?

39. Hur ser Du på inflytandet mellan rättens ordförande och nämndemännen?

Rättens ordförande har:

- Alltför stort inflytande
- Något för stort inflytande
- Lagom stort inflytande
- Något för litet inflytande
- Alltför litet inflytande

Nämndemännen har:

- Alltför stort inflytande
- Något för stort inflytande
- Lagom stort inflytande
- Något för litet inflytande
- Alltför litet inflytande

Till sist några frågor om Dig själv.

40. Hur gammal är Du?

- 35 år
- 36–45 år
- 46–55 år
- 56 år eller äldre

41. Är Du kvinna eller man?

- Kvinna
- Man

42. Var i landet är Du huvudsakligen verksam?

- Mindre tätorter i norra Sverige < 40 000 invånare
- Mindre tätorter i Mellansverige < 40 000 invånare
- Mindre tätorter i södra Sverige < 40 000 invånare
- Stockholm
- Göteborg
- Malmö
- Städer eller större tätorter i norra Sverige > 40 000 invånare
- Städer eller större tätorter i Mellansverige > 40 000 invånare
- Städer eller större tätorter i södra Sverige > 40 000 invånare

43. Arbetar Du som advokat eller åklagare?

- Advokat
- Åklagare (besvara inte sista frågan)

44. Med vilka typer av mål och ärenden arbetar Du huvudsakligen (flera alternativ kan kryssas för)?

- Brottmål
- Familjemål
- Tvistemål
- Renodlad affärsjuridik
- Migrationsärenden
- Skattemål
- Ärenden rörande tvångsvård enligt LRV, LPT, LVM eller LVU
- Socialförsäkringsärenden

Annat, nämligen _____

Ett stort tack för din medverkan!

Om Du har synpunkter på någon enskild fråga eller formuläret som helhet är vi tacksamma att få ta del av dessa.

Missiv Enkät domare och nämndemän

Förtroende och kvalitet i domstolarna

Information till Dig som deltar i undersökningen

- *Vilket förtroende tror domare och nämndemän att medborgarna har för domstolarna i Sverige?*
- *Hur tror domare och nämndemän att människor som deltar i domstolsförhandlingar i Sveriges domstolar upplever bemötandet från personalen i domstolarna?*
- *Tror domare och nämndemän att människor som deltar i domstolsförhandlingar i Sveriges domstolar begriper vad som sägs under förhandlingarna och förstår varför domstolarna dömer som de gör i målen?*

Detta är exempel på frågor som den statliga "Förtroendeutredningen" försöker besvara genom denna undersökning. I enkätundersökningar med allmänheten, advokater och åklagare som genomförs samtidigt ställer utredningen motsvarande frågor om vilket förtroende dessa kategorier har för domstolarna och hur de med egen erfarenhet från att uppträda i domstolsförhandlingar anser sig bli bemötta av domstolspersonalen.

Vad är utredningens uppgift?

Att medborgarna har ett stort förtroende för rättsväsendet är viktigt både för rättsväsendets legitimitet och för dess funktion. För att förtroendet ska upprätthållas krävs bl.a. att personer som kommer i kontakt med rättsväsendets myndigheter bemöts med respekt och professionalism. Enligt direktiven till utredningen är det för domstolarnas del bemötandet, utformningen av domar och beslut samt informationen från domstolarna till medierna, dvs. det sätt på vilket domstolarna kommunicerar med medborgarna, som har särskilt stor betydelse för förtroendet.

Utredningen har till uppgift att kartlägga hur kommunikationen mellan Sveriges domstolar och medborgarna fungerar och överväga hur domstolarnas kommunikation med medborgarna kan utvecklas vidare. Kartläggning och överväganden ska redovisas på ett sådant sätt att de kan ligga till grund för domstolarnas fortsatta arbete med dessa frågor.

Varför är Din medverkan viktig?

Vi har slumpmässigt valt ut 400 domare och 400 nämndemän, varav hälften i varje kategori är verksamma i allmän domstol och hälften i förvaltningsdomstol. Det är alltså slumpen som gjort att just Du har kommit med i undersökningen. Urvalet har gjorts av Domstolsverket. Tillsammans ska de utvalda personerna ge en god bild av domares och nämndemäns uppfattning.

För att få rättvisande resultat i undersökningen är det viktigt att alla svarar. Varje svar som uteblir försämrar undersökningens tillförlitlighet. Vi hoppas därför att Du vill medverka, men det är givetvis Du själv som avgör om Du vill vara med eller inte.

Frågeformuläret

Frågorna berör många aspekter av domstolarnas arbete och antalet frågor kan verka stort, men de flesta besvaras enkelt med ett kryss i tillämplig ruta.

Vart skickar Du frågeformuläret och vad händer med svaren?

Undersökningen genomförs i samarbete med Domstolsverket som svarar för urvalet och utskick av frågeformuläret. Det ifyllda frågeformuläret skickar Du sedan till utredningen på adressen nedan. Utredningen kommer även att bearbeta och sammanställa svaren.

Svaren behandlas anonymt och resultaten publiceras bara som siffror i tabeller. Vad någon enskild person svarat framgår *aldrig*. Alla som arbetar med undersökningen har tystnadsplikt. För uppgifter i undersökningen som rör en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden och som kan hänföras till den enskilde

gäller dessutom sekretess enligt en särskild föreskrift i 3 § sekretessförordningen (1980:657).

Hur får Du del av utredningens färdiga arbete?

Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 november 2008. Betänkandet kommer att publiceras i serien Statens Offentliga Utredningar (SOU).

Vi svarar gärna på frågor!

Om Du har frågor som rör Din medverkan i undersökningen eller själva utredningen, mejla, ring eller skriv till:

Förtroendeutredningen (Ju 2007:08)

Att: Fredrik Bohlin

Regeringskansliets utredningsavdelning

Box 187

201 21 MALMÖ

Telefon: Fredrik Bohlin (utredningssekreterare) 040-35 58 88

Fax: 040-12 24 37

E-post: fredrik.bohlin@justice.ministry.se

Frågeformulär

Domare och nämndemän

Förtroende och bemötande

Formulärets innehåll

Frågenummer	Frågeområde
1–10	Förtroende för domstolarna
11	Domstolarnas roll och uppgift i samhället
12–53a	Bemötande m.m.
54–63	Ordning och säkerhet m.m.
64–68	Bakgrund

Förtroende för domstolarna (allmänhetens och professionella aktörers uppfattningar)

1. Hur stort förtroende tror Du att följande kategorier har för att domstolarna dömer korrekt?

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Allmänheten
Mycket stort förtroende	☐	☐	☐
Ganska stort förtroende	☐	☐	☐
Varken stort eller litet förtroende	☐	☐	☐
Ganska litet förtroende	☐	☐	☐
Mycket litet förtroende	☐	☐	☐

2. Hur stort förtroende tror Du att följande kategorier har för att juristdomare har kompetens att döma korrekt?

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Allmänheten
Mycket stort förtroende	☐	☐	☐
Ganska stort förtroende	☐	☐	☐
Varken stort eller litet förtroende	☐	☐	☐
Ganska litet förtroende	☐	☐	☐
Mycket litet förtroende	☐	☐	☐

3. Hur stort förtroende tror Du att följande kategorier har för att nämndemän har kompetens att döma korrekt?

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Allmänheten
Mycket stort förtroende	☐	☐	☐
Ganska stort förtroende	☐	☐	☐
Varken stort eller litet förtroende	☐	☐	☐
Ganska litet förtroende	☐	☐	☐
Mycket litet förtroende	☐	☐	☐

4. Hur stort förtroende tror Du att följande kategorier har för att domstolarna avgör målen inom rimlig tid?

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Allmänheten
Mycket stort förtroende	☐	☐	☐
Ganska stort förtroende	☐	☐	☐
Varken stort eller litet förtroende	☐	☐	☐
Ganska litet förtroende	☐	☐	☐
Mycket litet förtroende	☐	☐	☐

5. Hur stort förtroende tror Du att följande kategorier har för att parter och vittnen blir bemötta med respekt av personalen i domstolarna?

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Allmänheten
Mycket stort förtroende	☐	☐	☐
Ganska stort förtroende	☐	☐	☐
Varken stort eller litet förtroende	☐	☐	☐
Ganska litet förtroende	☐	☐	☐
Mycket litet förtroende	☐	☐	☐

6. Hur stort förtroende tror Du att följande kategorier har för att domstolarna är omsorgsfulla och noggranna i sitt arbete?

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Allmänheten
Mycket stort förtroende	☐	☐	☐
Ganska stort förtroende	☐	☐	☐
Varken stort eller litet förtroende	☐	☐	☐
Ganska litet förtroende	☐	☐	☐
Mycket litet förtroende	☐	☐	☐

7. Hur stort förtroende tror Du att följande kategorier har för att mediernas rapportering stämmer överens med vad som faktiskt har skett under handläggningen i domstolen?

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Allmänheten
Mycket stort förtroende	☐	☐	☐
Ganska stort förtroende	☐	☐	☐
Varken stort eller litet förtroende	☐	☐	☐
Ganska litet förtroende	☐	☐	☐
Mycket litet förtroende	☐	☐	☐

8. Hur stort förtroende tror Du att följande kategorier har för att förutsättningarna för en rättvis dom i domstolarna är desamma för infödda svenskar och personer med utländsk bakgrund?

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Allmänheten
Mycket stort förtroende	☐	☐	☐
Ganska stort förtroende	☐	☐	☐
Varken stort eller litet förtroende	☐	☐	☐
Ganska litet förtroende	☐	☐	☐
Mycket litet förtroende	☐	☐	☐

8a. Vilken grupp tror Du att de i följande kategorier som har ganska litet eller mycket litet förtroende anser har sämst förutsättningar att få en rättvis prövning i domstolarna?

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Allmänheten
Personer med utländsk bakgrund	☐	☐	☐
Infödda svenskar	☐	☐	☐

9. Hur stort förtroende tror Du att följande kategorier har för att domstolarna i övrigt behandlar alla människor lika när de dömer?

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Allmänheten
Mycket stort förtroende	☐	☐	☐
Ganska stort förtroende	☐	☐	☐
Varken stort eller litet förtroende	☐	☐	☐
Ganska litet förtroende	☐	☐	☐
Mycket litet förtroende	☐	☐	☐

10. Hur stort förtroende tror Du att följande kategorier har för att domstolarna har förmåga att stå emot påverkan utifrån när de dömer?

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Allmänheten
Mycket stort förtroende	☐	☐	☐
Ganska stort förtroende	☐	☐	☐
Varken stort eller litet förtroende	☐	☐	☐
Ganska litet förtroende	☐	☐	☐
Mycket litet förtroende	☐	☐	☐

Domstolarnas roll och uppgift i samhället (allmänhetens uppfattning)

11. Hur väl insatt tror Du att allmänheten upplever att den är i domstolarnas roll och uppgift i samhället?

- Mycket väl insatt
- Ganska väl insatt
- Inte särskilt väl insatt
- Inte alls insatt

Bemötande (parter, vittnens och professionella aktörers uppfattningar)

Hur väl tror Du att kategorierna nedan anser att följande påståenden stämmer överens med domstolens sätt att informera och bemöta dem när de uppträdde där? Med parter avses här målsägande, tilltalade, kärande, svarande och enskilda parter i förvaltningsmål. Målsägande räknas här som åklagares huvudmän.

12. Kallelserna innehåller i allt väsentligt den information som aktörerna brukar behöva.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Allmänheten
Stämmer helt och hållet	☐	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐	☐

13. Advokater och åklagare upplever att kallelserna i allt väsentligt innehåller den information som deras huvudmän brukar behöva.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Allmänheten
Stämmer helt och hållet	☐	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐	☐

14. Parter och vittnen begriper vad som står i kallelsen, inklusive vad som kan hända om de inte följer kallelsen.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

15. Advokater och åklagare upplever att deras huvudmän brukar begripa vad som står i kallelserna, inklusive vad som kan hända om de inte följer kallelserna.

	Advokater	Åklagare
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

16. När aktörerna kontaktar domstolen i anledning av sina ärenden brukar de bli de kopplade till en person som kan besvara deras frågor.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Parter och vittnen
Stämmer helt och hållet	☐	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐	☐

17. Aktörerna brukar bli respektfullt bemötta av de personer på domstolen som de talar med per telefon.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Parter och vittnen
Stämmer helt och hållet	☐	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐	☐

18. Parter och vittnen har lätt för att hitta till förhandlingssalen när de kommer till domstolen.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

19. Advokater och åklagare upplever att deras huvudmän brukar ha lätt för att hitta till förhandlingssalen när de kommer till domstolen.

	Advokater	Åklagare
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

20. De personer på domstolen som aktörerna är i kontakt med i samband med förhandlingar brukar vara vänliga och hjälpsamma.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Parter och vittnen
Stämmer helt och hållet	☐	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐	☐

21. Domstolslokalerna är disponerade på ett sådant sätt att parter och vittnen, om de vill det, kan undvika att träffa sin motpart före förhandlingen.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

22. Advokater och åklagare upplever att domstolslokalerna brukar vara disponerade på ett sådant sätt att deras huvudmän, om de vill det, kan undvika att träffa sina motparter före förhandlingen.

	Advokater	Åklagare
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

23. Aktörerna brukar känna sig trygga i domstolens väntsalar.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Parter och vittnen
Stämmer helt och hållet	☐	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐	☐

24. Domstolspersonalen brukar göra vad som kan förväntas för att aktörerna ska känna sig så trygga som möjligt före förhandlingen.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Parter och vittnen
Stämmer helt och hållet	☐	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐	☐

25. Förhandlingarna börjar i princip på utsatt tid, eller så brukar aktörerna få besked om varför de inte kan börja på utsatt tid.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Parter och vittnen
Stämmer helt och hållet	☐	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐	☐

26. Domstolarna brukar avsätta tillräckligt med tid för förhandlingarna.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

27. Parter och vittnen har före förhandlingen i huvudsak fått reda på hur förhandlingen kommer att gå till och vad som förväntas av dem i deras roller.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

28. Advokater och åklagare brukar själva informera sina huvudmän före förhandlingen om hur denna kommer att gå till och vad som förväntas av dem i deras roller.

	Advokater	Åklagare
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

29. Advokater och åklagare förväntar sig att rättens ordförande ska förklara för deras huvudmän hur förhandlingen kommer att gå till och vad som förväntas av dem i deras roller.

	Advokater	Åklagare
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

30. I den mån parter och vittnen inte vet hur förhandlingen kommer att gå till och vad som förväntas av dem upplever de att de kan fråga domaren om det under förhandlingen.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

31. Aktörerna brukar bli respektfullt bemötta av rättens ordförande under förhandlingarna.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Parter och vittnen
Stämmer helt och hållet	☐	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐	☐

32. Parter och vittnen känner behov av att veta namnen på domstolens ledamöter och vilken funktion var och en av dem har.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

33. Parter och vittnen förstår i huvudsak vad som sägs under förhandlingarna.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

34. Advokater och åklagare eller andra offentliga parter brukar under förhandlingarna få möjlighet att prata till punkt utan att bli avbrutna.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

35. Parter och vittnen får under förhandlingen möjlighet att tala till punkt och berätta allt som de anser är viktigt att få fram.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

36. Advokater och åklagare upplever att deras huvudmän under förhandlingarna brukar få möjlighet att berätta om allt som kan vara av betydelse för bedömningen utan att bli avbrutna.

	Advokater	Åklagare
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

37. Domarna lyssnar, enligt parter och vittnen, uppmärksamt på deras berättelser.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

38. Advokater och åklagare eller andra offentliga parter upplever att rättens ordförande brukar lyssna uppmärksamt på parternas och vittnenas berättelser.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

39. Advokater och åklagare eller andra offentliga parter upplever att nämndemännen brukar lyssna uppmärksamt på parternas och vittnenas berättelser.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

40. Advokater och åklagare eller andra offentliga parter upplever att rättens ordförande brukar lyssna uppmärksamt på deras sakframställningar och pläderingar.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

41. Advokater och åklagare eller andra offentliga parter upplever att nämndemännen brukar lyssna uppmärksamt på deras sakframställningar och pläderingar.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

42. När domen avkunnas muntligen förstår parterna domarens resonemang om varför domstolen dömde som den gjorde.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

43. När domar avkunnas muntligen upplever advokater och åklagare att rättens ordförande brukar förklara domstolens ställningstaganden på ett sätt som deras huvudmän förstår.

	Advokater	Åklagare
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

44. När parter läser den skriftliga domen förstår de domstolens motivering till varför den dömde som den gjorde.

- Stämmer helt och hållet
- Stämmer delvis
- Stämmer knappast
- Stämmer inte alls

45. När advokater och åklagare eller andra offentliga parter läser de skriftliga domarna brukar de förstå domstolens motiveringar.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

46. Advokater och åklagare upplever att deras huvudmän brukar förstå domstolens motiveringar när de läser skriftliga domarna utan att advokaterna och åklagarna närmare behöver förklara innebörden för dem.

	Advokater	Åklagare
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

47. Advokater och åklagare anser att deras huvudmän i allmänhet visar respekt för domstolarna.

	Advokater	Åklagare
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

48. Advokater och åklagare eller andra offentliga parter anser att vittnen i allmänhet visar respekt för domstolarna.

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part
Stämmer helt och hållet	☐	☐
Stämmer delvis	☐	☐
Stämmer knappast	☐	☐
Stämmer inte alls	☐	☐

49. Tror Du aktörerna anser att domarna brukar vara lätta eller svåra att läsa?

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part	Parter och vittnen
Mycket svåra	☐	☐	☐
Ganska svåra	☐	☐	☐
Varken lätta eller svåra	☐	☐	☐
Ganska lätta	☐	☐	☐
Mycket lätta	☐	☐	☐

50. Tror Du att advokater och åklagare anser att deras huvudmän tycker att domarna brukar vara lätta eller svåra att läsa?

	Advokater	Åklagare
Mycket svåra	☐	☐
Ganska svåra	☐	☐
Varken lätta eller svåra	☐	☐
Ganska lätta	☐	☐
Mycket lätta	☐	☐

51. Tror Du att tilltalades, målsägandes och vittnens uppfattningar i brottmålen skiljer sig åt i något av de i frågorna 12–50 berörda avseendena där Du redovisat Din syn på parter och vittnens uppfattning?

Ja Nej Jag handlägger inte brottmål

51a. Om ja, i vilka avseenden tror Du att dessa aktörers uppfattningar skiljer sig åt?

52. Tror Du att kändandes, svarandes och vittnens uppfattningar i tvistemålen skiljer sig åt i något av de i frågorna 12–50 berörda avseendena där Du redovisat Din syn på parter och vittnens uppfattning?

Ja Nej Jag handlägger inte brottmål

52a. Om ja, i vilka avseenden och på vilka sätt tror Du att dessa aktörers uppfattningar skiljer sig åt?

53. Tror Du att enskilda parter och vittnens uppfattningar i förvaltningsmålen skiljer sig åt i något av de i frågorna 12–50 berörda avseendena där Du redovisat Din syn på parter och vittnens uppfattning?

Ja Nej Jag handlägger inte brottmål

53a. Om ja, i vilka avseenden och på vilka sätt tror Du att dessa aktörers uppfattningar skiljer sig åt?

Ordning och säkerhet m.m.

54. Hur lätt eller svårt anser Du det är att upprätthålla ordningen i rättssalen?

- Mycket lätt
- Ganska lätt
- Ganska svårt
- Mycket svårt

55. I vilken utsträckning anser Du att kallelsen hörsammas av tilltalade?

- I mycket hög utsträckning
- I ganska hög utsträckning
- I ganska liten utsträckning
- I mycket liten utsträckning
- Jag handlägger inte brottmål

56. I vilken utsträckning anser Du att kallelsen hörsammas av målsägande?

- I mycket hög utsträckning
- I ganska hög utsträckning
- I ganska liten utsträckning
- I mycket liten utsträckning
- Jag handlägger inte brottmål

57. I vilken utsträckning anser Du att kallelsen hörsammas av kärende?

- I mycket hög utsträckning
- I ganska hög utsträckning
- I ganska liten utsträckning
- I mycket liten utsträckning
- Jag handlägger inte tvistemål

58. I vilken utsträckning anser Du att kallelsen hörsammas av svarande?

- I mycket hög utsträckning
- I ganska hög utsträckning
- I ganska liten utsträckning
- I mycket liten utsträckning
- Jag handlägger inte tvistemål

59. I vilken utsträckning anser Du att kallelsen hörsammas av enskilda parter i förvaltningsmål?

- I mycket hög utsträckning
- I ganska hög utsträckning
- I ganska liten utsträckning
- I mycket liten utsträckning
- Jag handlägger inte förvaltningsmål

60. I vilken utsträckning anser Du att kallelsen hörsammas av vittnen?

- I mycket hög utsträckning
- I ganska hög utsträckning
- I ganska liten utsträckning
- I mycket liten utsträckning

61. Vad anser Du om säkerheten i rättssalen?

- Säkerheten är mycket god
- Säkerheten är ganska god
- Säkerheten är ganska dålig
- Säkerheten är mycket dålig

62. Har det hänt att Du personligen har upplevt rädsla i rättssalen?

- Mycket ofta
- Ganska ofta
- Ganska sällan
- Aldrig

63. Hur tror Du advokater och åklagare eller andra offentliga parter ser på inflytandet mellan rättsens ordförande och nämndemännen?

	Advokater	Åklagare eller annan offentlig part
Rättsens ordförande har:		
Alltför stort inflytande	☐	☐
Något för stort inflytande	☐	☐
Lagom stort inflytande	☐	☐
Något för litet inflytande	☐	☐
Alltför litet inflytande	☐	☐
Nämndemännen har:		
Alltför stort inflytande	☐	☐
Något för stort inflytande	☐	☐
Lagom stort inflytande	☐	☐
Något för litet inflytande	☐	☐
Alltför litet inflytande	☐	☐

Till sist några frågor om Dig själv.

64. Hur gammal är Du?

- 35 år
- 36–45 år
- 46–55 år
- 56 år eller äldre

65. Är Du kvinna eller man?

- Kvinna
- Man

66. Vilken typ av domstol arbetar Du i?

- Länsrätt, inklusive migrationsdomstolarna
- Kammarrätt, inklusive Migrationsöverdomstolen
- Tingsrätt
- Hovrätt
- Specialdomstol

67. Hur länge har Du arbetat i domstol sammanlagt (för jurist-domare avses tjänstgöring som fiskal, assessor och ordinarie domare)?

- 0–4 år
- 5–15 år
- 16 år eller längre

68. Tjänstgör Du som ordinarie domare, icke-ordinarie domare eller nämndeman?

- Ordinarie domare
- Icke ordinarie domare
- Nämndeman

Ett stort tack för din medverkan!

Om Du har synpunkter på någon enskild fråga eller formuläret som helhet är vi tacksamma att få ta del av dessa.

Undersökningens genomförande

I det följande redovisas resultatet av en enkätundersökning angående förtroende- och bemötandefrågor som genomfördes bland delar av landets domstolsverksamma jurister under våren 2008.

Enkäten har gått ut till landets samtliga advokater och biträdande jurister (4 400+1 500) och 250 slumpvis utvalda åklagare. I gruppen åklagare ingår endast ordinarie åklagare som är verksamma vid någon av landet allmänna åklagarkammare. I denna grupp ingår alltså inte åklagare vid Ekobrottsmyndigheten, extra åklagare, aspirant-åklagare, assistentåklagare eller åklagare vid Riksåklagarens kansli och Åklagarmyndighetens utvecklingscentra. Enkäten till domare och nämndemän har gått ut till 364 slumpvis utvalda domare och 400 slumpvis utvalda nämndemän. Gruppen domare innefattar 229 ordinarie och 135 icke ordinarie domare.

Två separata enkäter gick ut till gruppen advokater (samt biträdande jurister) och åklagare respektive gruppen domare och nämndemän. I gruppen advokater och åklagare svarade totalt 406 personer på enkäten, varav 293 advokater och biträdande jurister respektive 113 åklagare. I gruppen domare svarade totalt 229 personer på enkäten, varav 149 ordinarie domare och 80 icke ordinarie domare. I gruppen nämndemän svarade 224 personer på enkäten.

Administrationn av enkäterna gick till enligt följande. Enkäten till advokater och åklagare skickades ut av Advokatsamfundet och Riksåklagaren via e-post och svaren sändes därefter till Förtroendeutredningen. Svarspersonerna fick själva bekosta utskriften och porto. Enkäten till domare och nämndemän skickades ut i pappersformat av Domstolsverket med ett bifogat svarskuvert.

I enkäterna ingick främst frågor om förtroendet för domstolarna och domstolarnas bemötande. Den följande redovisningen av enkätsvaren är indelad i två huvudkapitel. Det första kapitlet innefattar temat *förtroende* och innehåller frågor om korrekt

dömande, domstolens handläggning och påverkan och media. Det andra kapitlet innefattar temat *bemötande* och innehåller frågor om kallelser, kontakt med domstolen, trygghet och säkerhet i domstolen, domstolens tidsplanering, information om domstolsförfarandet, rättens bemötande, domsskrivning, rättens sammansättning samt övriga synpunkter.

Uppställningen är gjord enligt följande. Först redovisas advokaternas och åklagarnas uppfattning i respektive fråga i tabellform med en tillhörande sammanställning av de ytterligare kommentarer som lämnats. Därefter följer en redovisning av vilken uppfattning domarna och åklagarna tror att advokaterna och åklagarna har för respektive fråga.

Tabellerna redovisar procenttal av de personer som svarat på respektive fråga. I vissa fall förekommer frågor till domare och nämndemän som inte riktats till advokater och åklagare, vilket framgår av redovisningen. Sammanställningen av de ytterligare kommentarer som lämnats av advokater och åklagare har skrivits med vissa standardformuleringar för att ge en ungefärlig uppfattning om hur många som stod bakom en viss uppfattning. "Påfallande många" eller "en mycket vanligt förekommande uppfattning" innebär att över elva personer stod bakom en viss uppfattning. "Många" innebär tio till elva personer, "flera" innebär sju till nio personer, "ett antal" innebär fyra till sex personer, "några", "ett fåtal" eller "vissa" innebär två till tre personer och "någon" eller "någon enstaka" innebär en person. I de fall det inte framstod som meningsfullt att redovisa hur många som stod för en viss uppfattning framgår detta av lydelserna "förekommande åsikter", "en annan förekommande uppfattning" eller liknande.

Sammanställning av resultaten
– Enkätundersökningar med
advokater, åklagare, domare och
nämndemän (andelar i procent)

– jur.kand. Joel Pälvärinne –

Innehåll

1. Förtroende.....	147
1.1 Korrekt dömande.....	147
1.2 Domstolens handläggning.....	154
1.3 Påverkan och media m.m.....	165
2 Bemötande	170
2.1 Kallelser	170
2.2 Kontakt med domstolen.....	177
2.3 Trygghet och säkerhet i domstolen	183
2.4 Domstolens tidsplanering m.m.....	188
2.5 Information om domstolsförfarandet	191
2.6 Rättens bemötande	193
2.7 Domskrivning m.m.....	207
2.8 Rättens sammansättning.....	215
2.9 Övriga synpunkter	217

1. Förtroende

1.1 Korrekt dömande

1.1.1

Advokater och åklagare

Hur stort förtroende har Du för att domstolarna dömer korrekt?

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stort förtroende	76	90
Varken stort eller litet förtroende	17	8
Litet förtroende	6	1

Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om på vilket sätt Du anser att domarna är oriktiga?

Advokater

Påfallande många uppger att bevisvärderingen är dålig eller att den varierar beroende på domare. Ett antal menar att beviskraven är för låga i vissa typer av brottmål. Någon menar att beviskraven ibland är för höga. Några uppger att domstolens bevisvärdering inte alltid följer åtalet och att omständigheter som inte åberopats tas med i domstolens bedömning. Några anser att bevisvärderingen i brottmål inte är rättssäker. Någon menar att beviskraven ställs högre ju allvarigare brottslighet det är frågan om.

Påfallande många tycker att domskälen är bristfälliga eller alltför korta. Många saknar redovisningar av de bedömningar som lett till ett visst domslut. Ett antal uppger att svepande och standardiserade formuleringar ofta används i domskälen för att dölja brister i dom-

stolens resonemang. Några menar att det ibland verkar som att domstolen bestämt sig för utgången i målet innan huvudförhandling har hållits. Några uppger att dömandet ibland strider mot materiell rätt. Flera anser att domstolarna ibland inte bemödar sig att sätta sig in i de aktuella rättsområdena ordentligt. Många tycker att det saknas kunskap hos domstolen om kommersiella förhållanden och civilrättslig lagstiftning.

Flera tycker att åklagare och advokater behandlas olika i domstolarna. Vissa menar att åklagaren under förhandlingen ges större utrymme än försvaret. Någon uppger att det inte är ovanligt att domstolen nekar försvaret att ställa frågor.

Flera tror att hög arbetsbelastning försämrar kvaliteten på domstolarnas dömande, medan andra anser att domstolens verksamhet präglas av lathet och ointresse för målen. Flera tycker att domstolarna tar ställning i målen alltför snabbt. Några skriver att domstolens bedömningar påverkas av en strävan efter ”politisk korrekthet”. Ett antal uppger att det i förvaltningsdomstolarna sätts större tilltro till myndigheter och underinstanser som Skatteverket och Försäkringskassan än till enskilda parter. Någon anger att domstolarna dömer ut strängare straff till personer med utländska namn. Någon annan uppger att kvinnor behandlas förmånligare än män i vårdnadstvister.

Flera menar att kvaliteten varierar beroende på domare. Ett antal menar att kompetensen hos yngre domare är sämre än hos äldre domare.

Åklagare

Ett antal uppger att förutsebarheten är låg. Mål döms olika beroende på domare och påföljder varierar därefter. Ett antal uppger att det i vissa fall döms i strid mot praxis och gällande rätt. Ett antal anser att bevisvärderingen är bristande och skiftande beroende på vem som dömer. Några tycker att domarna har för dålig utbildning. Några menar att påföljderna är för milda för våldsbrott.

Domare och nämndemän

Hur stort förtroende tror Du att advokater, åklagare eller annan offentlig part eller allmänheten har för att domstolarna dömer korrekt?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater har stort förtroende	89	84	83
Tror att åklagare eller annan offentlig part har stort förtroende	97	98	89
Tror att allmänheten har stort förtroende	65	66	55
Tror att advokater har varken stort eller litet förtroende	10	14	15
Tror att åklagare eller annan offentlig part har varken stort eller litet förtroende	3	3	10
Tror att allmänheten har varken stort eller litet förtroende	29	24	33
Tror att advokater har litet förtroende	1	3	2
Tror att åklagare eller annan offentlig part har litet förtroende	-	-	-
Tror att allmänheten har litet förtroende	6	10	11

1.1.2

Advokater och åklagare

Hur stort förtroende har Du för att juristdomare har kompetens att döma korrekt?

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stort förtroende	81	92
Varken stort eller litet förtroende	13	8
Litet förtroende	5	-

Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om på vilket sätt Du anser att juristdomares kompetens brister?

Advokater

Flera är av uppfattningen att juristdomare saknar livserfarenhet och yrkeserfarenhet utanför domstolsväsendet. Domarna har därför svårt att förstå förhållandena för vanliga människor och förhållanden inom den kommersiella sektorn. Många menar att bristande kunskaper om förhållandena inom den privata sektorn inverkar negativt på dömandet i t.ex. affärstvister. Flera menar att domarkarriären präglas av en inskränkt miljö. Flera efterfrågar ökad specialisering och vidareutbildning samt erfarenheter från den privata sektorn. Flera menar att det saknas juridisk kompetens inom domarkåren. Andra menar att det finns kompetens, men att intresse och motivation saknas. Ett antal tror att bristande intresse och motivation beror på domarnas arbetsförhållanden. Några menar att de rättsområden som domarna förväntas behärska är alltför vida.

Flera anser att bevisvärderingen är bristande och att den varierar beroende på domare. Ett antal menar att juristdomarna följer åklagarens uppfattning i alltför stor utsträckning. Några tycker att det i förvaltningsdomstolarna ofta döms till förmån för myndigheter.

Åklagare

Vissa anser att juristdomare saknar kompetens att göra sannolikhets- och trovärdighetsbedömningar. En annan förekommande uppfattning är att juristdomare saknar livserfarenhet och människokännedom. Någon tycker att äldre juristdomare inte tar till sig ny lagstiftning och värderingar, men att yngre domare å andra sidan kan vara alltför bokstavstroga. Någon enstaka är av uppfattningen att domstolen saknar intresse och tid till eftertanke. Någon enstaka anser att det saknas kunskap om relationsvåld.

Domare och nämndemän

Hur stort förtroende tror Du att advokater, åklagare eller annan offentlig part eller allmänheten har för att juristdomare har kompetens att döma korrekt?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater har stort förtroende	91	93	87
Tror att åklagare eller annan offentlig part har stort förtroende	97	99	90
Tror att allmänheten har stort förtroende	76	75	58
Tror att advokater har varken stort eller litet förtroende	6	5	11
Tror att åklagare eller annan offentlig part har varken stort eller litet förtroende	3	1	10
Tror att allmänheten har varken stort eller litet förtroende	20	21	35
Tror att advokater har litet förtroende	1	3	1
Tror att åklagare eller annan offentlig part har litet förtroende	-	-	-
Tror att allmänheten har litet förtroende	3	4	7

1.1.3

Advokater och åklagare

Hur stort förtroende har Du för att nämndemän har kompetens att döma korrekt?

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stort förtroende	20	41
Varken stort eller litet förtroende	38	40
Litet förtroende	38	19

Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om på vilket sätt Du anser att nämndemännens kompetens brister?

Advokater

Påfallande många menar att nämndemännen saknar juridisk kompetens. En mycket vanligt förekommande uppfattning är att nämndemännen saknar förmåga att göra en självständig bedömning utan att påverkas av juristdomaren. Många anser att juristdomaren har ett för stort inflytande över nämndemännen. Flera menar att nämndemännen borde spela en mer aktiv roll i den dömande processen. Ett stort antal tycker att nämndemännen dömer mer utifrån känslor, fördomar och åsikter än utifrån kunskaper om gällande rätt. Flera menar att nämndemännen är känsliga för påtryckningar från media och att de tar politisk, inte juridisk hänsyn i sitt dömande. Många tycker att nämndemännen saknar kompetens att göra en korrekt bevisvärdering, påföljdsbestämning och straffmätning. Många uppfattar nämndemännen som alltför gamla och att de ger ett passivt och trött intryck under huvudförhandlingen. Flera menar att nämndemännen inte utgör en representativ del av befolkningen och att de saknar insyn i och förståelse för olika sociala bakgrunder och samhällssektorer. Någon ifrågasätter rekrytering av unga och personer med utländsk bakgrund till nämndemannämbetet då dessa saknar behövliga kunskaper om rättssystemet.

Endast ett fåtal tycker att nämndemännen fyller en viktig funktion. Ett flertal anser att nämndemännens roll i rättsprocessen är försumbar. Ett antal menar att s.k. ”nämndemannadomar” leder till onödiga överklaganden. Ett antal menar dock att kompetensen mellan nämndemän är skiftande.

Åklagare

Många är av uppfattningen att nämndemännen saknar kunskaper om lagstiftningen och att de har andra än juridiska bedömningsgrunder. Någon enstaka anser att detta kan äventyra rättssäkerheten eller att det kan leda till onödiga överklaganden. Många ifrågasätter nämndemännens förmåga att göra en riktig bevisvärdering och påföljdsbestämning. Många är av uppfattningen att nämndemännens inflytande är lågt och att de saknar förmåga att stå emot en ordförande som vill döma på ett visst sätt. Flera anser att nämndemännens bedömningar utgår från känslor och egna värderingar. Någon enstaka anser att detta ibland leder till felaktiga domslut. Några anser att nämndemännen är av hög ålder och därmed inte

följer samhällsutvecklingen. Några menar att nämndemännen ibland är oengagerade och tycks sova under huvudförhandlingen. Några tror att nämndemännens bedömning påverkas av politiska hänsyn och att deras objektivitet kan ifrågasättas. Någon enstaka uppger att det är anmärkningsvärt att vissa nämndemän är medlemmar av extremistiska partier och själva är dömda för brott. Någon enstaka menar att dömandets kvalitet påverkas till det sämre när nya nämndemän tillsatts. Ett fåtal tycker att vissa nämndemän är kompetenta.

Domare och nämndemän

Hur stort förtroende tror Du att advokater, åklagare eller annan offentlig part eller allmänheten har för att nämndemän har kompetens att döma korrekt?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater har stort förtroende	14	10	44
Tror att åklagare eller annan offentlig part har stort förtroende	14	11	52
Tror att allmänheten har stort förtroende	19	29	47
Tror att advokater har varken stort eller litet förtroende	45	40	42
Tror att åklagare eller annan offentlig part har varken stort eller litet förtroende	46	39	38
Tror att allmänheten har varken stort eller litet förtroende	59	55	42
Tror att advokater har litet förtroende	40	50	14
Tror att åklagare eller annan offentlig part har litet förtroende	38	50	10
Tror att allmänheten har litet förtroende	20	16	11

1.2 Domstolens handläggning

1.2.1

Advokater och åklagare

Hur stort förtroende har Du för att domstolarna avgör målen inom rimlig tid?

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stort förtroende	27	53
Varken stort eller litet förtroende	31	27
Litet förtroende	42	19

Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om vad som är de främsta orsakerna till att handläggningstiderna i domstolarna är för långa?

Advokater

Påfallande många antar att det beror på alltför stor arbetsbelastning, bristande resurser i form av personella och ekonomiska medel, dålig organisation och ineffektivitet inom domstolsväsendet. Ett stort antal anger att domarna får ägna sig åt för mycket administrativt arbete. Ett antal tycker att domarna arbetar för lite. En vanligt förekommande uppfattning är att domstolarnas enhetsystem bidrar till att ingen tar ansvar för målen. Många menar att domstolens processledning är dålig och att anstånd medges i alltför stor utsträckning. Ett antal efterfrågar ökad användning av förelägganden från domstolens sida för att effektivisera handläggningen. Ett flertal uppger att brottmål regelmässigt prioriteras framför tvistemål och att detta skapar orimligt långa handläggningstider för vissa tvistemål. Flera menar att delgivningsproblem förhalar domstolsprocessen.

Flera menar att handläggningstiderna varierar mellan olika domstolar. Ett antal tycker att utvecklingen har gått till det bättre, medan andra tycker att det har blivit sämre. Några är av uppfattningen att överrätterna har särskilt långa handläggningstider. Ett antal menar att handläggningstiderna är längre hos förvaltningsdomstolarna än hos de allmänna domstolarna.

Åklagare

Påfallande många uppger att orsaken förmodligen är hög arbetsbelastning, personalbrist och dålig organisation. Någon enstaka anser att det finns för lite flexibilitet i resursutnyttjandet över landet.

Ett antal tycker att tingsrätterna har betydligt bättre handläggningstider än hovrätterna. Någon enstaka menar att detta problem kunde lösas genom högre krav på prövningstillstånd. Några skriver att de långa handläggningstiderna beror på ”okynnesöverklaganden” till hovrätten i syfte att förlänga frihetstiden för tilltalade.

Några skriver att stora enheter är ett problem och att handläggningen är snabbare på mindre tingsrätter. Ett fåtal tycker att domarna har bristande kontroll över målen och planeringen på rotlarna. Någon enstaka anger att det saknas morötter som t.ex. individuell lönesättning för de enskilda domarna.

Flera anser att delgivningsproblem leder till långa handläggningstider. Någon tycker att delgivningssystemet är ineffektivt. Några tycker att lagstiftningen ofta är ett hinder. Ibland är domarna alltför försiktiga med döma eller att häkta i utevaro. Påföljdssystemet är också för komplicerat. Någon enstaka anser att det krävs större möjligheter att avgöra mål på handlingarna.

Någon enstaka tycker att domstolen har en svårplanerad tillvaro och att det finns ”luft” i organisationen för att klara oförutsedda händelser, såsom häktningar i mer omfattande narkotikamål m.m. Några anser att det beror på alltför generösa förhandlingstider och stor gleshet mellan målen under dagen.

Domare och nämndemän

Hur stort förtroende tror Du att advokater, åklagare eller annan offentlig part eller allmänheten har för att domstolarna avgör målen inom rimlig tid?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater har stort förtroende	32	21	39
Tror att åklagare eller annan offentlig part har stort förtroende	54	35	48
Tror att allmänheten har stort förtroende	15	10	20
Tror att advokater har varken stort eller litet förtroende	38	40	38
Tror att åklagare eller annan offentlig part har varken stort eller litet förtroende	34	43	34
Tror att allmänheten har varken stort eller litet förtroende	44	41	39
Tror att advokater har litet förtroende	31	39	23
Tror att åklagare eller annan offentlig part har litet förtroende	12	23	17
Tror att allmänheten har litet förtroende	40	49	41

1.2.2

Advokater och åklagare

Hur stort förtroende har Du för att parter och vittnen blir bemötta med respekt av personalen i domstolarna?

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stort förtroende	83	81
Varken stort eller litet förtroende	13	14
Litet förtroende	4	5

Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om på vilket sätt Du anser att domstolarna brister i uppträdandet mot parter och vittnen?

Advokater

Många tycker att enskilda domares bemötande under förhandlingar inte sällan är respektlöst, arrogant eller otrevligt. Ett antal menar att åklagare behandlas med större respekt än advokater och att advokater uppfattas som mindre juridiskt kompetenta. Ett flertal efterfrågar ett ökat servicetänkande hos domstolarna. Flera menar att domstolarna inte ser sig som en institution som är till för allmänheten. Många anser att domstolarna måste bli betydligt bättre i sitt bemötande av vittnen och tilltalade. Flera menar att domstolen inte tar hänsyn till advokaternas tidsplanering.

Åklagare

Många tycker att vissa domare är otrevliga, överlägsna och nonchalanta mot vittnen och målsägande. Några anser att detta särskilt gäller äldre domare. Någon enstaka tycker att ungdomar och personer med utländsk bakgrund behandlas otrevligt. Flera anser att vissa domare uppträder stressat och att detta går ut över parterna.

Flera menar att vissa domare saknar förståelse för vad det innebär för vittnen och målsägande att uppträda i domstol. Några anser att för få domare avbryter när målsägande och vittnen kränks genom frågor de inte bör utsättas för.

Vissa menar att domare är dåliga på att informera de kallade om väntetider.

Några tycker att domstolens lokaler bör utformas så att målsägande och vittnen får vara ifred och kan vända sig till domstolens personal för att ställa frågor.

Någon enstaka menar att domstolen hänvisar frågor som åklagarmyndigheten inte har ansvar för till åklagarmyndigheten och att parten därmed skickas mellan olika myndigheter i onödan.

Domare och nämndemän

Hur stort förtroende tror Du att advokater, åklagare eller annan offentlig part eller allmänheten har för att parter och vittnen blir bemötta med respekt av personalen i domstolarna?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater har stort förtroende	91	88	90
Tror att åklagare eller annan offentlig part har stort förtroende	95	91	95
Tror att allmänheten har stort förtroende	57	54	71
Tror att advokater har varken stort eller litet förtroende	9	11	8
Tror att åklagare eller annan offentlig part har varken stort eller litet förtroende	5	9	4
Tror att allmänheten har varken stort eller litet förtroende	32	40	22
Tror att advokater har litet förtroende	1	1	2
Tror att åklagare eller annan offentlig part har litet förtroende	1	-	-
Tror att allmänheten har litet förtroende	11	6	5

1.2.3

Advokater och åklagare

Hur stort förtroende har Du för att domstolarna är omsorgsfulla och noggranna i sitt arbete?

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stort förtroende	77	96
Varken stort eller litet förtroende	17	4
Litet förtroende	5	-

Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om på vilket sätt Du anser att domare brister i noggrannhet och omsorg i sitt arbete?

Advokater

Den generella uppfattningen om domarkåren är att de flesta domare tycks vara angelägna om att göra ett noggrant arbete. Några uppger att det finns ”skräckexempel” inom domarkåren. Flera uppger att domsmotiveringarna inte sällan är bristfälliga och saknar utredningar av vissa rättsfrågor. Andra påpekar att det förekommer slarv och felaktigheter i domar, beslut och protokoll. Några menar att det förekommer slarv med delgivningar, kallelser och expedieringar. Några tycker att domstolarna underlåter att kommunicera inlagor med parterna och att förelägga om förtydliganden, varför parterna själva får bära ansvaret för processledningen. Ett antal uppger att långa handläggningstider medför att parter tröttnar och till slut finner en rättslig prövning utsiktslös. Många uppger tidsbrist och hög arbetsbelastning som troliga förklaringar till de nämnda bristerna. Flera tror att tidspress påverkar kvaliteten i domstolsarbetet och att domarna verkar dåligt förberedda i rätten. Några är av uppfattningen att domarna ibland verkar ha bestämt sig för en viss utgång i målet redan innan huvudförhandling. Några uppfattar stora rotlar och enhetssystem som ett problem eftersom ingen upplevs ta ansvar för målens handläggning. Några uppger att domstolarna tycks vara mer angelägna om att undvika formella fel än att döma korrekt. Vissa tycker sig se en ökning av antalet rättelser i högre instans.

Åklagare

Några tror att brister i noggrannhet och omsorg beror på tidsbrist. Någon menar att enbart antalet avgjorda mål räknas. Någon menar att väsentliga omständigheter ibland saknas i domen.

Domare och nämndemän

Hur stort förtroende tror Du att advokater, åklagare eller annan offentlig part eller allmänheten har för att domstolarna är omsorgsfulla och noggranna i sitt arbete?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater har stort förtroende	93	94	90
Tror att åklagare eller annan offentlig part har stort förtroende	97	96	93
Tror att allmänheten har stort förtroende	76	79	67
Tror att advokater har varken stort eller litet förtroende	5	5	8
Tror att åklagare eller annan offentlig part har varken stort eller litet förtroende	2	4	6
Tror att allmänheten har varken stort eller litet förtroende	19	19	26
Tror att advokater har litet förtroende	2	1	1
Tror att åklagare eller annan offentlig part har litet förtroende	1	-	1
Tror att allmänheten har litet förtroende	5	3	5

1.2.4

Advokater och åklagare

Hur stort förtroende har Du för att förutsättningarna för en rättvis dom i domstolarna är desamma för infödda svenskar och personer med utländsk bakgrund?

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stort förtroende	56	81
Varken stort eller litet förtroende	25	14
Litet förtroende	16	5

Om du har ganska litet förtroende eller mycket litet förtroende för hur infödda svenskar och personer med utländsk bakgrund behandlas av domstolarna, vilket av följande alternativ stämmer bäst?

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Personer med utländsk bakgrund har sämre förutsättningar att få en rättvis prövning	91	86
Infödda svenskar har sämre förutsättningar att få en rättvis prövning	9	14

Om Du har ganska litet förtroende eller mycket litet förtroende för att förutsättningarna för en rättvis dom i domstolarna är desamma för infödda svenskar och personer med utländsk bakgrund, har Du någon närmare uppfattning om vad Du anser är de främsta orsakerna till att infödda svenskar och personer med utländsk bakgrund inte har samma förutsättningar att få en rättvis dom?

Advokater

Påfallande många anser att personer med utländsk bakgrund inte har samma förutsättningar som svenskar att få en rättvis dom på grund av fördomar. En stor andel menar att språkliga barriärer eller kulturella och sociala skillnader är en orsak. Sättet att agera och uttrycka sig påverkar hur utländska personer bedöms i rättssalen. Några menar att skillnader mellan domarens och partens sociala status påverkar bedömningen. Flera uppger att personer med utländsk bakgrund lätt missförstås trots tolkning. Någon menar att personer med utländsk bakgrund ofta själva upplever att de inte får en rättvis behandling och att detta kan bero på bristande pedagogik från domstolens sida.

Åklagare

Flera menar att fördomar mot personer med utländsk bakgrund och bristande förståelse för olika kulturer påverkar förutsättningarna för personer med utländsk bakgrund att få en rättvis dom. Några tycker att svenskar eller personer från samma socialgrupp som domaren uppfattas som mer trovärdiga. Flera anser att dåliga språkkunskaper påverkar förutsättningarna. Flera skriver att dåliga tolkar är en orsak. Några menar att svenskar och personer med utländsk bakgrund har samma förutsättningar att få en rättvis dom,

men att svenskar har större förutsättningar att frias även om de är skyldiga.

Domare och nämndemän

Hur stort förtroende tror Du att advokater, åklagare eller annan offentlig part eller allmänheten har för att förutsättningarna för en rättvis dom i domstolarna är desamma för infödda svenskar och personer med utländsk bakgrund?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater har stort förtroende	74	71	69
Tror att åklagare eller annan offentlig part har stort förtroende	86	85	77
Tror att allmänheten har stort förtroende	37	33	32
Tror att advokater har varken stort eller litet förtroende	16	25	19
Tror att åklagare eller annan offentlig part har varken stort eller litet förtroende	10	15	16
Tror att allmänheten har varken stort eller litet förtroende	37	40	32
Tror att advokater har litet förtroende	7	4	10
Tror att åklagare eller annan offentlig part har litet förtroende	2	-	5
Tror att allmänheten har litet förtroende	24	28	35

Vilken grupp tror Du att advokater, åklagare eller annan offentlig part eller allmänheten som har ganska litet eller mycket litet förtroende anser har sämst förutsättningar att få en rättvis prövning i domstolarna?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Advokater tror att personer med utländsk bakgrund har sämst förutsättningar	63	68	65
Åklagare eller annan offentlig part tror att personer med utländsk bakgrund har sämst förutsättningar	62	64	64
Allmänheten tror att personer med utländsk bakgrund har sämst förutsättningar	65	73	71
Advokater tror att infödda svenskar har sämst förutsättningar	2	-	9
Åklagare eller annan offentlig part tror att infödda svenskar har sämst förutsättningar	1	1	9
Allmänheten tror att infödda svenskar har sämst förutsättningar	5	-	11

1.2.5

Advokater och åklagare

Hur stort förtroende har Du för att domstolarna i övrigt behandlar alla människor lika när de dömer?

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stort förtroende	70	84
Varken stort eller litet förtroende	20	12
Litet förtroende	9	4

Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om vilka grupper av människor som Du anser löper risk att bli negativt särbehandlade i domstolarna och varför just dessa grupper löper en sådan risk?

Advokater

Påfallande många är av uppfattningen att vissa grupper löper risk att bli negativt särbehandlade i domstolarna. Grupper som återkommande nämns är personer med lägre social status, lågutbildade, återfallsförbrytare, personer med utländsk bakgrund, män, missbrukare och personer med en annan social bakgrund än domaren. Den negativa särbehandlingen ligger främst i att dessa grupper tenderar att uppfattas som mindre trovärdiga av domstolen. Flera menar att kvinnor regelmässigt döms mildare än män i brottmål och privilegieras i t.ex. familjemål. En vanlig uppfattning är att personer från samma socialgrupp som domaren uppfattas som mer trovärdiga.

Åklagare

Många menar att personer med högre social status löper mindre risk att fällas i brottmål än personer med lägre social status. Flera är av uppfattningen att män döms hårdare än kvinnor. Några menar att personer med dåliga språkkunskaper eller brister i sitt uttrycks-sätt löper en risk att bli negativt särbehandlade i domstolarna. Någon enstaka menar att kvinnor, invandrare och barn löper en risk att bli negativt särbehandlade i domstolarna. Någon menar att det formella språkbruket i domstolarna medför att parter missgynnas oavsett härkomst.

Domare och nämndemän

Hur stort förtroende tror Du att advokater, åklagare eller annan offentlig part eller allmänheten har för att domstolarna i övrigt behandlar alla människor lika när de dömer?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater har stort förtroende	85	85	78
Tror att åklagare eller annan offentlig part har stort förtroende	91	93	83
Tror att allmänheten har stort förtroende	50	55	44
Tror att advokater har varken stort eller litet förtroende	10	13	15
Tror att åklagare eller annan offentlig part har varken stort eller litet förtroende	7	6	13
Tror att allmänheten har varken stort eller litet förtroende	35	34	34
Tror att advokater har litet förtroende	1	1	6
Tror att åklagare eller annan offentlig part har litet förtroende	-	-	4
Tror att allmänheten har litet förtroende	13	10	21

1.3 Påverkan och media m.m.

1.3.1

Advokater och åklagare

Hur stort förtroende har Du för att domstolarna har förmåga att stå emot påverkan utifrån när de dömer?

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stort förtroende	72	86
Varken stort eller litet förtroende	19	12
Litet förtroende	8	2

Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om vad för slags yttre påverkan som Du anser att domstolarna har svårt för att stå emot och vad som Du anser är skälet till att domstolarna har svårt för att stå emot denna yttre påverkan?

Advokater

Påfallande många tror att massmedia påverkar domstolarnas bedömning. Olika förklaringar som anges är strävan efter ”politisk korrekthet” och rädsla för att avvika från förekommande medie- och folkopinioner. Någon skriver att sensationsmakeri i media skapar förväntningar på domstolarna att döma på ett visst sätt. Ett fåtal uppger press från domarens sociala omgivning, t.ex. Rotary-verksamhet, som en påverkande faktor. Några uppger Domstolsverket, domstolschefer och tjänsteställningsnämnden som indirekt påverkande faktorer. Många tycker att det är förståeligt att domarna påverkas av yttre faktorer. Ett fåtal anger att nämndemännen, men inte juristdomarna kan påverkas.

Vissa uppger att domstolen ställer högre beviskrav i medieuppmärksammade mål, men att dessa krav eftersätts i andra mål. Ett antal menar att myndigheter, stora företag och banker ofta uppfattas som seriösa och objektiva och att beviskraven för dessa är lägre. Någon anger att det förekommer många ”förprocessuella kontakter” mellan domstol och åklagare.

Åklagare

Många är av uppfattningen att massmedia och folkopinioner påverkar domstolarna. Några menar att personer med hög status särbehandlas i domstolarna.

Domare och nämndemän

Hur stort förtroende tror Du att advokater, åklagare eller annan offentlig part eller allmänheten har för att domstolarna har förmåga att stå emot påverkan utifrån när de dömer?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater har stort förtroende	81	73	76
Tror att åklagare eller annan offentlig part har stort förtroende	91	90	84
Tror att allmänheten har stort förtroende	54	54	44
Tror att advokater har varken stort eller litet förtroende	14	20	17
Tror att åklagare eller annan offentlig part har varken stort eller litet förtroende	8	5	12
Tror att allmänheten har varken stort eller litet förtroende	33	31	41
Tror att advokater har litet förtroende	1	5	6
Tror att åklagare eller annan offentlig part har litet förtroende	-	3	4
Tror att allmänheten har litet förtroende	13	13	14

1.3.2

Advokater och åklagare

Hur stort förtroende har Du för att mediernas rapportering stämmer överens med vad som faktiskt har skett under handläggningen i domstolen?

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stort förtroende	10	11
Varken stort eller litet förtroende	23	36
Litet förtroende	67	52

Om Du inte har mycket eller ganska stort förtroende, har Du någon närmare uppfattning om vad Du anser är orsaken till att mediernas rapportering inte är saklig och korrekt?

Advokater

Påfallande många skriver att journalister är inkompetenta och saknar kunskap om domstolsprocessen och att media inte är intresserade av en saklig, neutral och korrekt rapportering. Påfallande många menar att media rapporterar om rättegångar utan att närvara vid hela domstolsförhandlingen eller utan att ha läst domarna. Många menar att media tenderar att enbart lyssna till åklagarens version. En stor andel anger försäljningsintressen, önskan att dramatisera och politiska motiv som skäl till medias bristfälliga rapportering. Några tycker att domstolens bristande motiveringar och avsaknad av förklaringar utöver domskälen är en orsak till att medias rapportering inte är saklig och korrekt.

Åklagare

Påfallande många skriver att journalister är inkompetenta, att de saknar kunskap om domstolsprocessen och att media inte är intresserade av en saklig och korrekt rapportering. Påfallande många menar att media rapporterar om rättegångar utan att närvara vid hela domstolsförhandlingen eller utan att ha läst domarna. Någon tycker att domstolarna bör verka för ett bättre samarbete med media för att ge en korrekt bild av domstolsprocessen.

Domare och nämndemän

Hur stort förtroende tror Du att advokater, åklagare eller annan offentlig part eller allmänheten har för att mediernas rapportering stämmer överens med vad som faktiskt har skett under handläggningen i domstolen?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater har stort förtroende	7	4	15
Tror att åklagare eller annan offentlig part har stort förtroende	7	3	15
Tror att allmänheten har stort förtroende	69	83	43
Tror att advokater har varken stort eller litet förtroende	22	24	39
Tror att åklagare eller annan offentlig part har varken stort eller litet förtroende	17	23	43
Tror att allmänheten har varken stort eller litet förtroende	24	13	28
Tror att advokater har litet förtroende	70	73	44
Tror att åklagare eller annan offentlig part har litet förtroende	74	75	40
Tror att allmänheten har litet förtroende	5	5	27

Domare och nämndemän

Hur väl insatt tror Du att allmänheten upplever att den är i domstolarnas roll och uppgift i samhället?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Mycket väl insatt	3	1	3
Ganska väl insatt	31	40	29
Inte särskilt väl insatt	63	54	66
Inte alls insatt	3	5	2

2 Bemötande

2.1 Kallelser

2.1.1

Advokater och åklagare

Kallelserna innehåller i allt väsentligt den information jag brukar behöva

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	77	68
Stämmer delvis	22	27
Stämmer inte alls	1	4
Stämmer inte alls	-	-

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, vilken information saknar Du?

Advokater

Flera saknar information om vilka som är kallade och vid vilken tid. Andra uppgifter som saknas är huruvida förhör ska äga rum per telefon, information om tidsåtgång, vilken domare som skall ha målet och vilken information som har gått till advokatens huvudman. Någon saknar information till vittnen om åtalet, tidsperioden och närmare information om gärningsmomenten.

Åklagare

Flera saknar information om försvarare och målsägandebiträde, om den tilltalade kallas med erinran, vilka som kallas, vid vilka tider vittnen är kallade samt tidsplaner för huvudförhandlingen.

Domare och nämndemän

Kallelserna innehåller i allt väsentligt den information som aktörerna brukar behöva

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	64	65	45
Tror att åklagare eller annan offentlig part instämmer helt	71	69	54
Tror att parter och vittnen instämmer helt	21	16	27
Tror att advokater delvis instämmer	32	31	51
Tror att åklagare eller annan offentlig part delvis instämmer	28	28	44
Tror att parter och vittnen delvis instämmer	60	64	58
Tror att advokater knappast instämmer	3	4	2
Tror att åklagare eller annan offentlig part knappast instämmer	1	4	-
Tror att parter och vittnen knappast instämmer	17	20	13
Tror att advokater inte instämmer	-	-	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part inte instämmer	-	-	-
Tror att parter och vittnen inte instämmer	3	-	-

2.1.2

Advokater och åklagare

Kallelserna innehåller i allt väsentligt den information som mina huvudmän brukar behöva

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	53	37
Stämmer delvis	42	53
Stämmer knappast	4	2
Stämmer inte alls	-	2

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, vilken information saknar Dina huvudmän?

Advokater

Flera uppger att deras huvudmän har svårt att förstå det byråkratiska språket i kallelsen. Begrepp som uppges vara svåra att förstå är "svaromål inom viss angiven tid", "avgörande i utevaro", "föreläggande om vite" och vad som menas med sammanträde. Andra uppger att information saknas om förfarandet i domstolen, rätt till ersättning för inställelse, information om åtalet och vad vittnen ska höras om. Några saknar adress eller vägbeskrivning till domstolen. Några saknar uppgifter om vilka som kallats och om ombud och försvarare är kallade. Några tycker att kallelsen innehåller alldeles för hårda formuleringar.

Åklagare

Flera saknar information om medhörning och telefonförhör eller uppgifter om förhandlingens genomförande. Information saknas om vad parterna ska höras om, d.v.s. förhørs- och bevisstema samt för vilken åtalspunkt. Några menar att kallelserna ibland anger fel åtalspunkt i förhållande till vad vittnen och målsägande ska höras om.

*Domare och nämndemän***Advokater och åklagare upplever att kallelserna i allt väsentligt innehåller den information som deras huvudmän brukar behöva**

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	44	40	40
Tror att åklagare instämmer helt	52	43	49
Tror att advokater delvis instämmer	50	54	53
Tror att åklagare delvis instämmer	42	53	45
Tror att advokater knappast instämmer	5	6	4
Tror att åklagare knappast instämmer	3	4	2
Tror att advokater inte instämmer	-	-	-
Tror att åklagare inte instämmer	-	-	1

2.1.3

*Advokater och åklagare***Mina huvudmän brukar begripa vad det står i kallelserna, inklusive vad som kan hända om de inte följer kallelsen**

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	33	24
Stämmer delvis	58	67
Stämmer knappast	7	6
Stämmer inte alls	1	-

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, vad är det som Dina huvudmän inte förstår i kallelserna?

Advokater

Många uppger att språket i kallelsen är svårt att förstå. Några efterfrågar information om vad som händer om de själva eller motparten uteblir och huruvida inställelse är nödvändig. Ett antal tycker att kallelsen är aggressivt formulerad med hot om vite och polishämtning. Några uppger att kallelserna är särskilt svåra att förstå för människor som inte har svenska som modersmål. Flera saknar förklaringar av begrepp som vite, tredsdom, återvinning, laga förfall och delgivning.

Åklagare

Ett antal tycker att kallelsen är aggressivt formulerad med hot om vite och polishämtning. Några tycker att språket i kallelserna är formellt och svårt att förstå. Någon menar att det är förvirrande för vittnen när kallelsen uppger en annan åtalspunkt än den som vittnet ska höras om.

Domare och nämndemän

Parter och vittnen begriper vad som står i kallelsen, inklusive vad som kan hända om de inte följer kallelsen

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att det stämmer helt och hållet	11	9	16
Tror att det delvis stämmer	69	73	59
Tror att det knappast stämmer	17	19	22
Tror att det inte alls stämmer	1	-	1

Advokater och åklagare upplever att deras huvudmän brukar begripa vad som står i kallelserna, inklusive vad som kan hända om de inte följer kallelserna.

	Ordinarie domare	Ikke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	16	13	22
Tror att åklagare instämmer helt	19	11	26
Tror att advokater delvis instämmer	71	74	63
Tror att åklagare delvis instämmer	68	75	63
Tror att advokater knappast instämmer	10	13	12
Tror att åklagare knappast instämmer	9	10	63
Tror att advokater inte instämmer	1	-	-
Tror att åklagare inte instämmer	1	-	-

I vilken utsträckning anser Du att kallelsen hörsammas av tilltalade?

	Ordinarie ledamöter	Ikke ordinarie domare	Nämndemän
I mycket hög utsträckning	18	12	17
I ganska hög utsträckning	76	78	73
I ganska liten utsträckning	2	7	8
I mycket liten utsträckning	-	-	-

I tabellen har uteslutits de svars personer som uppgav att de inte handlägger brottmål (17 % ordinarie domare, 15 % ikke ordinarie domare resp. 4 % nämndemän).

I vilken utsträckning anser Du att kallelsen höras av målsägande?

	Ordinarie ledamöter	Icke ordinarie domare	Nämndemän
I mycket hög utsträckning	62	57	58
I ganska hög utsträckning	33	39	39
I ganska liten utsträckning	-	-	-
I mycket liten utsträckning	-	-	-

I tabellen har uteslutits de svarspersoner som uppgav att de inte handlägger brottmål (17 % ordinarie domare, 15 % icke ordinarie domare resp. 4 % nämndemän).

I vilken utsträckning anser Du att kallelsen höras av kärende?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
I mycket hög utsträckning	74	81	41
I ganska hög utsträckning	22	14	54
I ganska liten utsträckning	-	-	1
I mycket liten utsträckning	-	-	-

I tabellen har uteslutits de svarspersoner som uppgav att de inte handlägger tvistemål (13 % ordinarie domare, 14 % icke ordinarie domare resp. 15 % nämndemän).

I vilken utsträckning anser Du att kallelsen höras av svarande?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
I mycket hög utsträckning	26	17	18
I ganska hög utsträckning	68	77	72
I ganska liten utsträckning	3	1	6
I mycket liten utsträckning	-	-	-

I tabellen har uteslutits de svarspersoner som uppgav att de inte handlägger tvistemål (13 % ordinarie domare, 14 % icke ordinarie domare resp. 15 % nämndemän).

I vilken utsträckning anser Du att kallelsen hörsammas av enskilda parter i förvaltningsmål?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
I mycket hög utsträckning	41	48	24
I ganska hög utsträckning	39	41	63
I ganska liten utsträckning	2	-	1
I mycket liten utsträckning	-	-	-

I tabellen har uteslutits de svars personer som uppgav att de inte handlägger förvaltningsmål (56 % ordinarie domare, 66 % icke ordinarie domare resp. 33 % nämndemän).

I vilken utsträckning anser Du att kallelsen hörsammas av vittnen?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
I mycket hög utsträckning	50	39	38
I ganska hög utsträckning	49	60	58
I ganska liten utsträckning	1	-	2
I mycket liten utsträckning	-	-	-

2.2 Kontakt med domstolen

2.2.1

Advokater och åklagare

När jag kontaktar domstolen i anledning av mina ärenden brukar jag bli kopplad till en person som kan besvara mina frågor

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	53	48
Stämmer delvis	43	46
Stämmer knappast	3	5
Stämmer inte alls	-	-

Domare och nämndemän

När aktörerna kontaktar domstolen i anledning av sina ärenden brukar de bli de kopplade till en person som kan besvara deras frågor

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	52	44	41
Tror att åklagare eller annan offentlig part instämmer helt	54	48	47
Tror att parter och vittnen instämmer helt	33	24	31
Tror att advokater delvis instämmer	44	55	42
Tror att åklagare eller annan offentlig part delvis instämmer	46	50	41
Tror att parter och vittnen delvis instämmer	60	73	46
Tror att advokater knappast instämmer	3	-	6
Tror att åklagare eller annan offentlig part knappast instämmer	-	-	2
Tror att parter och vittnen knappast instämmer	5	1	11
Tror att advokater inte instämmer	-	-	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part inte instämmer	-	-	2
Tror att parter och vittnen inte instämmer	1	-	1

2.2.2

Advokater och åklagare

Jag brukar bli respektfullt bemött av de personer på domstolen som jag talar med per telefon

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	77	80
Stämmer delvis	22	20
Stämmer inte alls	1	-
Stämmer inte alls	-	-

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt brister domstolspersonalen i detta avseende och är det någon personalkategori som avviker negativt härvid?

Advokater

Flera uppger att bemötandet från domstolspersonalen är otrevligt. Några tycker att kanslipersonalen ger ett dåligt bemötande. Några tycker att det är svårt att nå rätt person inom domstolen. Flera menar att den nuvarande domstolsorganisationen med enheter medför svårigheter att komma i kontakt med någon som har ansvar för och handlägger målen.

Åklagare

Några tycker att domstolspersonalen visar liten respekt för åklagarnas arbetssituation. Någon tycker att domstolspersonalen ger intryck av att vara besvärad när viss bevisning skall åberopas. Några tycker att domstolens ledamöter ger ett ointresserat intryck eller har en nedlåtande och överlägsen attityd.

*Domare och nämndemän***Aktörerna brukar bli respektfullt bemötta av de personer på domstolen som de talar med per telefon**

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	76	63	62
Tror att åklagare eller annan offentlig part instämmer helt	79	66	66
Tror att parter och vittnen instämmer helt	50	44	52
Tror att advokater delvis instämmer	24	35	31
Tror att åklagare eller annan offentlig part delvis instämmer	21	30	27
Tror att parter och vittnen delvis instämmer	48	53	37
Tror att advokater knappast instämmer	-	1	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part knappast instämmer	-	1	-
Tror att parter och vittnen knappast instämmer	1	1	4
Tror att advokater inte instämmer	-	-	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part inte instämmer	-	-	-
Tror att parter och vittnen inte instämmer	-	-	-

2.2.3

*Advokater och åklagare***Mina huvudmän brukar ha lätt för att hitta till förhandlingssalen när de kommer till domstolen**

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	51	47
Stämmer delvis	43	50
Stämmer inte alls	3	1
Stämmer inte alls	1	-

*Domare och nämndemän***Parter och vittnen har lätt för att hitta till förhandlingssalen när de kommer till domstolen**

	Ordinarie domare	Icke-ordinarie domare	Nämndemän
Tror att det stämmer helt och hållet	37	34	43
Tror att det delvis stämmer	54	58	47
Tror att det knappast stämmer	8	6	8
Tror att det inte alls stämmer	-	1	-

Advokater och åklagare upplever att deras huvudmän brukar ha lätt för att hitta till förhandlingssalen när de kommer till domstolen

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	36	36	48
Tror att åklagare instämmer helt	35	36	50
Tror att advokater delvis instämmer	56	56	44
Tror att åklagare delvis instämmer	56	54	42
Tror att advokater knappast instämmer	8	6	8
Tror att åklagare knappast instämmer	5	6	3
Tror att advokater inte instämmer	-	-	-
Tror att åklagare inte instämmer	-	-	-

2.2.4

Advokater och åklagare

De personer på domstolen som jag är kontakt med i samband med förhandlingar brukar vara vänliga och hjälpsamma

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	77	71
Stämmer delvis	21	27
Stämmer knappast	1	2
Stämmer inte alls	-	-

Domare och nämndemän

De personer på domstolen som aktörerna är i kontakt med i samband med förhandlingar brukar vara vänliga och hjälpsamma

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	64	56	74
Tror att åklagare eller annan offentlig part instämmer helt	68	59	78
Tror att parter och vittnen instämmer helt	55	41	65
Tror att advokater delvis instämmer	35	43	23
Tror att åklagare eller annan offentlig part delvis instämmer	32	39	20
Tror att parter och vittnen delvis instämmer	42	55	32
Tror att advokater knappast instämmer	1	-	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part knappast instämmer	1	-	-
Tror att parter och vittnen knappast instämmer	3	1	-
Tror att advokater inte instämmer	-	-	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part inte instämmer	-	-	-
Tror att parter och vittnen inte instämmer	-	-	-

2.3 Trygghet och säkerhet i domstolen

2.3.1

Advokater och åklagare

Domstolslokalerna brukar vara disponerade på ett sådant sätt att mina huvudmän, om de vill det, kan undvika att träffa sina motparter före förhandlingen

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	11	8
Stämmer delvis	45	33
Stämmer knappast	29	34
Stämmer inte alls	15	25

Domare och nämndemän

Domstolslokalerna är disponerade på ett sådant sätt att parter och vittnen, om de vill det, kan undvika att träffa sin motpart före förhandlingen

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att det stämmer helt och hållet	8	3	28
Tror att det delvis stämmer	43	28	36
Tror att det knappast stämmer	36	56	25
Tror att det inte alls stämmer	11	13	10

Advokater och åklagare upplever att domstolslokalerna brukar vara disponerade på ett sådant sätt att parter och vittnen, om de vill det, kan undvika att träffa sin motpart före förhandlingen

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	11	3	28
Tror att åklagare instämmer helt	11	3	28
Tror att advokater delvis instämmer	44	29	31
Tror att åklagare delvis instämmer	42	31	42
Tror att advokater knappast instämmer	35	55	21
Tror att åklagare knappast instämmer	34	53	18
Tror att advokater inte instämmer	8	13	8
Tror att åklagare inte instämmer	8	11	8

2.3.2

Advokater och åklagare

Jag brukar själv känna mig trygg i domstolens väntsal

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	82	38
Stämmer delvis	16	45
Stämmer knappast	1	14
Stämmer inte alls	-	1

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, vad är den främsta orsaken till att Du inte känner Dig trygg i väntsalarna?

Advokater

Flera menar att domstolarnas allmänna ytor är dåligt planerade. Lokalerna har utrymmen där parterna måste träffas innan förhandlingen. Några efterfrågar separata ingångar för de olika parterna.

Åklagare

Påfallande många anser att domstolarnas lokaler är ålderdomliga. Gemensamma ingångar och ytor där tilltalade, vittnen och målsägande möts upplevs som ett stort problem. Flera menar att säkerhetstänkande saknas i domstolarna och att ökad övervakning och uppsikt behövs. Några efterfrågar larmbågar, säkerhetskontroller och ordningsvakter. Någon enstaka uttrycker sig positivt över att ordningsvakter finns i väntsalarna, medan andra skriver att domstolspersonalen inte närvarar i de allmänna utrymmena.

*Domare och nämndemän***Aktörerna brukar känna sig trygga i domstolens väntsal**

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	25	25	33
Tror att åklagare eller annan offentlig part instämmer helt	21	16	33
Tror att parter och vittnen instämmer helt	7	6	15
Tror att advokater delvis instämmer	56	51	49
Tror att åklagare eller annan offentlig part delvis instämmer	60	58	53
Tror att parter och vittnen delvis instämmer	52	50	46
Tror att advokater knappast instämmer	17	20	13
Tror att åklagare eller annan offentlig part knappast instämmer	17	23	12
Tror att parter och vittnen knappast instämmer	36	39	33
Tror att advokater inte instämmer	1	3	1
Tror att åklagare eller annan offentlig part inte instämmer	1	3	-
Tror att parter och vittnen inte instämmer	5	4	3

2.3.3

Advokater och åklagare

Domstolspersonalen brukar göra vad som kan förväntas för att jag och mina huvudmän ska känna oss så trygga som möjligt innan förhandlingen

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	44	27
Stämmer delvis	36	52
Stämmer knappast	11	14
Stämmer inte alls	4	5

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt briser domstolspersonalen i detta avseende?

Advokater

Påfallande många tycker att domstolens personal inte gör något särskilt för säkerheten eller tryggheten i domstolen. Många uppger att domstolspersonalen inte är synliga inom de allmänna utrymna. Flera har synpunkter på utformningen av domstolarnas lokaler.

Åklagare

Påfallande många tycker att domstolens personal inte gör något särskilt för säkerheten eller tryggheten i domstolen. Några menar att domstolens egna intressen alltid går före och att åklagarna själva måste driva säkerhetsfrågor.

*Domare och nämndemän***Domstolspersonalen brukar göra vad som kan förväntas för att aktörerna ska känna sig så trygga som möjligt före förhandlingen**

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	46	20	54
Tror att åklagare eller annan offentlig part instämmer helt	47	21	59
Tror att parter och vittnen instämmer helt	25	13	37
Tror att advokater delvis instämmer	45	66	36
Tror att åklagare eller annan offentlig part delvis instämmer	44	66	32
Tror att parter och vittnen delvis instämmer	57	66	48
Tror att advokater knappast instämmer	7	11	5
Tror att åklagare eller annan offentlig part knappast instämmer	6	10	5
Tror att parter och vittnen knappast instämmer	15	19	11
Tror att advokater inte instämmer	1	1	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part inte instämmer	1	1	-
Tror att parter och vittnen inte instämmer	2	1	1

Vad anser Du om säkerheten i rättssalen?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Säkerheten är mycket god	18	11	36
Säkerheten är ganska god	48	51	50
Säkerheten är ganska dålig	29	34	12
Säkerheten är mycket dålig	3	4	2

Har det hänt att Du personligen har upplevt rädsla i rättssalen?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Mycket ofta	-	-	-
Ganska ofta	1	-	-
Ganska sällan	34	41	19
Aldrig	64	59	79

2.4 Domstolens tidsplanering m.m.

2.4.1

*Advokater och åklagare***Förhandlingarna börjar i princip på utsatt tid, eller så brukar jag få besked om varför de inte kan börja på utsatt tid**

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	31	20
Stämmer delvis	47	53
Stämmer knappast	17	25
Stämmer inte alls	3	2

Domare och nämndemän

Förhandlingarna börjar i princip på utsatt tid, eller så brukar aktörerna få besked om varför de inte kan börja på utsatt tid

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	33	25	64
Tror att åklagare eller annan offentlig part instämmer helt	32	29	68
Tror att parter och vittnen instämmer helt	25	20	58
Tror att advokater delvis instämmer	53	65	31
Tror att åklagare eller annan offentlig part delvis instämmer	56	63	29
Tror att parter och vittnen delvis instämmer	55	65	31
Tror att advokater knappast instämmer	11	9	2
Tror att åklagare eller annan offentlig part knappast instämmer	9	8	2
Tror att parter och vittnen knappast instämmer	17	13	10
Tror att advokater inte instämmer	2	-	1
Tror att åklagare eller annan offentlig part inte instämmer	2	-	1
Tror att parter och vittnen inte instämmer	3	1	-

2.4.2

Advokater och åklagare

Domstolarna brukar avsätta tillräckligt med tid för förhandlingarna

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	17	8
Stämmer delvis	63	71
Stämmer knappast	17	16
Stämmer inte alls	2	4

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, är det i några situationer eller måltyper som domstolarnas tidsplanering brukar vara särskilt bristfällig?

Advokater

Påfallande många uppger att tidsplaneringen i brottmål är dålig. De typer av mål som anges är större brottmål, mål med flera vittnes- och målsägandeförhör och mål med tolk. Flera upplever tidsplaneringen som alltför optimistisk. Några efterfrågar diskussioner med parterna om tidsplaneringen. Någon menar att enbart åklagaren konsulteras om tidsplaneringen medan någon annan menar att det borde vara åklagarens sak att planera tiden för förhandlingen. Några menar att planeringen av förhandlingar i mål om grov kvinnofridskränkning och misshandel är dålig. Andra måltyper som uppges präglas av dålig tidsplanering är sexualbrott, vårdnadstvister och större tvistemål. Flera efterfrågar ökad kommunikation från domstolen vid förseningar.

Åklagare

Många menar att domstolens tidsplanering ofta är dålig i mål om våld inom relationer, t.ex. grov kvinnofridskränkning. Andra förekommande måltyper där domstolens tidsplanering uppges vara bristfällig är våldsbrottslighet, sexualbrott och "anmälningar mot polismän". Flera uppger att tidsplaneringen är dålig i mål med vittnen och målsäganden. Några uppger mål med tolkar. Några menar att domstolen underskattar tidsåtgången för förhör. Några menar att den dåliga tidsplaneringen beror på att huvudförhandlingarna i större utsträckning planeras av kanslipersonal och inte av jurister. Några menar att det sätts ut för mycket tid till enklare mål och att det är för långa pauser mellan förhandlingarna.

*Domare och nämndemän***Domstolarna brukar avsätta tillräckligt med tid för förhandlingarna**

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	21	18	44
Tror att åklagare instämmer helt	23	19	46
Tror att advokater delvis instämmer	68	71	47
Tror att åklagare delvis instämmer	66	71	46
Tror att advokater knappast instämmer	7	11	6
Tror att åklagare knappast instämmer	7	10	6
Tror att advokater inte instämmer	3	-	1
Tror att åklagare inte instämmer	3	-	1

2.5 Information om domstolsförfarandet

2.5.1

*Advokater och åklagare***Jag brukar själv informera mina huvudmän före förhandlingen om hur denna kommer att gå till och vad som förväntas av dem i deras roller**

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	96	42
Stämmer delvis	4	47
Stämmer knappast	-	7
Stämmer inte alls	-	-

Domare och nämndemän

Parter och vittnen har före förhandlingen i huvudsak fått reda på hur förhandlingen kommer att gå till och vad som förväntas av dem i deras roller

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Stämmer helt och hållet	6	3	29
Stämmer delvis	42	43	54
Stämmer knappast	48	51	13
Stämmer inte alls	4	4	-

Advokater och åklagare brukar själva informera sina huvudmän före förhandlingen om hur denna kommer att gå till och vad som förväntas av dem i deras roller

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Stämmer helt för advokater	19	24	49
Stämmer helt för åklagare	13	13	45
Stämmer delvis för advokater	70	71	41
Stämmer delvis för åklagare	66	73	42
Stämmer knappast för advokater	7	4	5
Stämmer knappast för åklagare	17	10	8
Stämmer inte för advokater	1	-	-
Stämmer inte för åklagare	1	3	1

2.5.2

Advokater och åklagare

Jag förväntar mig att rättens ordförande ska förklara för mina huvudmän hur förhandlingen kommer att gå till och vad som förväntas av dem i deras roller

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	8	17+
Stämmer delvis	24-	46+
Stämmer knappast	32	26
Stämmer inte alls	35+	11-

Domare och nämndemän

Advokater och åklagare förväntar sig att rättens ordförande ska förklara för deras huvudmän hur förhandlingen kommer att gå till och vad som förväntas av dem i deras roller

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Stämmer helt för advokater	5	8	35
Stämmer helt för åklagare	5	10	37
Stämmer delvis för advokater	33	39	37
Stämmer delvis för åklagare	32	38	38
Stämmer knappast för advokater	48	50	22
Stämmer knappast för åklagare	49	46	20
Stämmer inte för advokater	11	4	2
Stämmer inte för åklagare	11	5	2

I den mån parter och vittnen inte vet hur förhandlingen kommer att gå till och vad som förväntas av dem upplever de att de kan fråga domaren om det under förhandlingen

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Stämmer helt och hållet	13	4	26
Stämmer delvis	38	35	42
Stämmer knappast	41	55	22
Stämmer inte alls	7	6	7

2.6 Rättens bemötande

2.6.1

Advokater och åklagare

Jag brukar bli respektfullt bemött av rättens ordförande under förhandlingarna

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	60	55
Stämmer delvis	38	43
Stämmer knappast	1	1
Stämmer inte alls	-	-

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt brister ordförandena i detta avseende?

Advokater

Påfallande många är av uppfattningen att ordförandena i stort sett är bra, men att det finns ordföranden som uppträder arrogant och respektlöst mot parterna. Några upplever att biträdande jurister och kvinnor bemöts på ett otrevligt sätt. Några tycker att vissa ordföranden saknar tålmod.

Åklagare

Många menar att ordförandena generellt sett har ett gott eller mycket gott bemötande, men att vissa ständigt är otrevliga eller överlägsna. Någon uppger att kvinnor tas på mindre allvar än män. Några tycker att det är för stressigt och att några ordföranden inte visar intresse för bevisning.

*Domare och nämndemän***Aktörerna brukar bli respektfullt bemötta av rättens ordförande under förhandlingarna**

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	50	46	76
Tror att åklagare eller annan offentlig part instämmer helt	57	53	85
Tror att parter och vittnen instämmer helt	44	43	71
Tror att advokater delvis instämmer	48	54	21
Tror att åklagare eller annan offentlig part delvis instämmer	42	28	13
Tror att parter och vittnen delvis instämmer	52	55	25
Tror att advokater knappast instämmer	1	-	1
Tror att åklagare eller annan offentlig part knappast instämmer	1	-	-
Tror att parter och vittnen knappast instämmer	5	3	1
Tror att advokater inte instämmer	-	-	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part inte instämmer	-	-	-
Tror att parter och vittnen inte instämmer	-	-	-

Parter och vittnen känner behov av att veta namnen på domstolens ledamöter och vilken funktion var och en av dem har

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Stämmer helt och hållet	13	10	9
Stämmer delvis	36	56	28
Stämmer knappast	46	29	40
Stämmer inte alls	5	5	20

Parter och vittnen förstår i huvudsak vad som sägs under förhandlingarna

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Stämmer helt och hållet	13	9	13
Stämmer delvis	72	75	70
Stämmer knappast	13	16	16
Stämmer inte alls	1	-	-

2.6.2

*Advokater och åklagare***Jag brukar under förhandlingarna få möjlighet att prata till punkt utan att bli avbruten**

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	57	52
Stämmer delvis	41	47
Stämmer knappast	1	-
Stämmer inte alls	-	-

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt och i vilka situationer brister rätten i detta avseende?*Advokater*

Ett antal uppger att de ibland avbryts av motparten utan att ordföranden ingriper. Ibland avbryter ordföranden utan att ha anledning till det. Vissa menar att åklagaren tillåts tala mer än försvararen. Ett antal uppger att störningar beror på stressade ordföranden.

Åklagare

Några menar att ordföranden ibland avbryter under förhör. Andra menar att advokater ibland avbryter under förhör utan att ordföranden ingriper. Någon menar att störande beteende från åhörare och tilltalade tolereras i alltför stor utsträckning. Någon är av uppfattningen att vissa ordföranden verkar irriterade om personer pratar för mycket och att detta oftast gäller för personer med utländsk bakgrund.

*Domare och nämndemän***Advokater och åklagare eller andra offentliga parter brukar under förhandlingarna få möjlighet att prata till punkt utan att bli avbrutna**

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	44	36	65
Tror att åklagare eller andra offentliga parter instämmer helt	49	48	75
Tror att advokater delvis instämmer	55	60	33
Tror att åklagare eller andra offentliga parter delvis instämmer	50	51	24
Tror att advokater knappast instämmer	1	4	-
Tror att åklagare eller andra offentliga parter knappast instämmer	-	1	-
Tror att advokater inte instämmer	-	-	-
Tror att åklagare eller andra offentliga parter inte instämmer	-	-	-

2.6.3

*Advokater och åklagare***Mina huvudmän brukar under förhandlingarna få möjlighet att berätta om allt som kan vara av betydelse för bedömningen utan att bli avbrutna**

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	30	31
Stämmer delvis	65	65
Stämmer knappast	4	3
Stämmer inte alls	1	-

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt och i vilka situationer brister rätten i detta avseende?

Advokater

Flera menar att parter som uppfattas som ”pratiga” ofta blir avbrutna av rätten utan att tillåtas utveckla sig tillräckligt. Några uppger att tilltalade ofta blir avbrutna. Andra uppger att personer med utländsk bakgrund blir avbrutna i större utsträckning än infödda svenskar. Några tycker att det är bra att rätten avbryter personer som talar alltför mycket.

Åklagare

Några menar att vissa ordföranden ibland avbryter under förhör. Några menar att personer med utländsk bakgrund och personer med lägre social status inte ges möjlighet att tala till punkt. Vissa tycker att en del ordföranden saknar tålmod och är alltför tidsbundna. Ett antal menar att vissa målsäganden måste ”värmas upp” för att kunna berätta och att vissa ordföranden inte visar förståelse för detta.

Domare och nämndemän

Parter och vittnen får under förhandlingen möjlighet att tala till punkt och berätta allt som de anser är viktigt att få fram

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Stämmer helt och hållet	28	19	55
Stämmer delvis	61	75	43
Stämmer knappast	10	6	1
Stämmer inte alls	1	-	-

Advokater och åklagare upplever att deras huvudmän under förhandlingarna brukar få möjlighet att berätta om allt som kan vara av betydelse för bedömningen utan att bli avbrutna

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	34	20	61
Tror att åklagare instämmer helt	41	31	66
Tror att advokater delvis instämmer	58	75	34
Tror att åklagare delvis instämmer	52	63	31
Tror att advokater knappast instämmer	5	5	2
Tror att åklagare knappast instämmer	3	5	1
Tror att advokater inte instämmer	1	-	-
Tror att åklagare inte instämmer	-	-	-

2.6.4

Advokater och åklagare

Rättens ordförande brukar lyssna uppmärksamt på parternas och vittnenas berättelser

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	35	41
Stämmer delvis	61	58
Stämmer knappast	2	-
Stämmer inte alls	1	-

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt brister rättens ordförande i detta avseende och hur lägger Du märke till det?

Advokater

Många uppger att rättens ordförande kan se ointresserad ut eller syssla med annat istället för att lyssna under förhandlingen. Några menar att vissa ordföranden lyssnar mindre uppmärksamt till den tilltalade än till vittnen och målsägande. Någon tycker att det ofta verkar som att ordföranden har bestämt utgången i målet redan i förväg.

Åklagare

Ett antal menar att rättens ordförande ibland visar ointresse inför vittnens och parter berättelser. Någon menar att ordföranden stressar på målen eller antecknar i stället för att lyssna aktivt.

*Domare och nämndemän***Domarna lyssnar, enligt parter och vittnen, uppmärksamt på deras berättelser**

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Stämmer helt och hållet	37	24	71
Stämmer delvis	60	71	27
Stämmer knappast	2	5	-
Stämmer inte alls	-	-	-

Advokater och åklagare eller andra offentliga parter upplever att rättens ordförande brukar lyssna uppmärksamt på parternas och vittnenas berättelser.

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	52	40	71
Tror att åklagare eller annan offentlig part instämmer helt	55	44	77
Tror att advokater delvis instämmer	46	59	25
Tror att åklagare eller annan offentlig part delvis instämmer	44	55	20
Tror att advokater knappast instämmer	1	1	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part knappast instämmer	1	1	-
Tror att advokater inte instämmer	-	-	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part inte instämmer	-	-	-

2.6.5

*Advokater och åklagare***Nämndemännen brukar lyssna uppmärksamt på parternas och vittnenas berättelser**

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	7	15
Stämmer delvis	61	80
Stämmer knappast	19	4
Stämmer inte alls	1	-

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt brister nämndemännen i detta avseende och hur lägger Du märke till det?*Advokater*

Påfallande många skriver att vissa nämndemän sover, ser trötta eller ointresserade ut under huvudförhandlingen. Många menar att detta ger ett mycket dåligt intryck.

Åklagare

Många menar att nämndemännen sover, ser ut att sova eller ser ointresserade ut. Någon enstaka menar att de flesta nämndemän är bra.

*Domare och nämndemän***Advokater och åklagare eller andra offentliga parter upplever att nämndemännen brukar lyssna uppmärksamt på parternas och vittnenas berättelser**

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	9	4	51
Tror att åklagare eller annan offentlig part instämmer helt	9	4	55
Tror att advokater delvis instämmer	69	69	40
Tror att åklagare eller annan offentlig part delvis instämmer	72	69	39
Tror att advokater knappast instämmer	19	20	5
Tror att åklagare eller annan offentlig part knappast instämmer	17	21	2
Tror att advokater inte instämmer	1	8	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part inte instämmer	-	6	-

2.6.6

*Advokater och åklagare***Rättens ordförande brukar lyssna uppmärksamt på min sakframställan och plädering**

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	46	51
Stämmer delvis	51	45
Stämmer knappast	2	1
Stämmer inte alls	-	-

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt brister rättens ordförande i detta avseende och hur lägger Du märke till det?

Advokater

Flera menar att ordföranden lyssnar ouppmärksam eller visar ointresse under pläderingen. Ett fåtal tycker att detta ibland kan vara motiverat. Några tycker att det i vissa fall är uppenbart att ordföranden bestämt sig för utgången i målet innan pläderingen har ägt rum. Några menar att förhållandena dock är bra eller har utvecklats till det bättre.

Åklagare

Ett antal menar att ordföranden uppträder nonchalant eller visar ointresse under pläderingen.

Domare och nämndemän

Advokater och åklagare eller andra offentliga parter upplever att rättens ordförande brukar lyssna uppmärksam på deras sakframställningar och pläderingar

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	38	31	78
Tror att åklagare eller annan offentlig part instämmer helt	45	39	81
Tror att advokater delvis instämmer	57	65	18
Tror att åklagare eller annan offentlig part delvis instämmer	52	60	15
Tror att advokater knappast instämmer	3	3	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part knappast instämmer	2	-	-
Tror att advokater inte instämmer	1	-	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part inte instämmer	-	-	-

2.6.7

*Advokater och åklagare***Nämndemännen brukar lyssna uppmärksamt på min sakframställan och plädering**

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	18	39
Stämmer delvis	60	60
Stämmer knappast	7	-
Stämmer inte alls	1	-

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt brister nämndemännen i detta avseende och hur lägger Du märke till det?*Advokater*

Påfallande många menar att nämndemännen ofta ser ointresserade ut eller sover. Någon menar att nämndemännen borde utnyttja sitt inflytande i större utsträckning.

Åklagare

Någon enstaka menar att det är svårt att avgöra eftersom nämndemännen inte är aktiva under huvudförhandlingen.

*Domare och nämndemän***Advokater och åklagare eller andra offentliga parter upplever att nämndemännen brukar lyssna uppmärksamt på deras sakframställningar och pläderingar**

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	13	6	63
Tror att åklagare eller annan offentlig part instämmer helt	13	9	63
Tror att advokater delvis instämmer	66	69	31
Tror att åklagare eller annan offentlig part delvis instämmer	67	66	32
Tror att advokater knappast instämmer	17	23	2
Tror att åklagare eller annan offentlig part knappast instämmer	17	23	1
Tror att advokater inte instämmer	1	1	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part inte instämmer	1	1	-

2.6.8

*Advokater och åklagare***Mina huvudmän visar i allmänhet respekt för domstolarna**

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	45	37
Stämmer delvis	54	59
Stämmer knappast	-	2
Stämmer inte alls	-	-

*Domare och nämndemän***Advokater och åklagare anser att deras huvudmän i allmänhet visar respekt för domstolarna**

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	21	26	27
Tror att åklagare instämmer helt	22	33	32
Tror att advokater delvis instämmer	73	69	63
Tror att åklagare delvis instämmer	70	65	61
Tror att advokater knappast instämmer	3	4	6
Tror att åklagare knappast instämmer	4	-	4
Tror att advokater inte instämmer	-	-	-
Tror att åklagare inte instämmer	-	-	-

2.6.9

*Advokater och åklagare***Vittnen visar i allmänhet respekt för domstolarna**

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	47	24
Stämmer delvis	51	74
Stämmer knappast	1	-
Stämmer inte alls	-	-

*Domare och nämndemän***Advokater och åklagare eller andra offentliga parter anser att vittnen i allmänhet visar respekt för domstolarna**

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	27	41	39
Tror att åklagare instämmer helt	29	41	41
Tror att advokater delvis instämmer	70	55	54
Tror att åklagare delvis instämmer	68	55	54
Tror att advokater knappast instämmer	1	3	3
Tror att åklagare knappast instämmer	1	3	2
Tror att advokater inte instämmer	-	-	-
Tror att åklagare inte instämmer	-	-	-

*Domare och nämndemän***Hur lätt eller svårt anser Du det är att upprätthålla ordningen i rättssalen?**

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Mycket lätt	38	29	39
Ganska lätt	60	68	55
Ganska svårt	3	3	4
Mycket svårt	-	-	-

2.7 Domskrivning m.m.

2.7.1

*Advokater och åklagare***När domar avkunnas muntligen brukar rättens ordförande förklara domstolens ställningstaganden på ett sätt som mina huvudmän förstår**

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	26	20
Stämmer delvis	55	71
Stämmer knappast	4	7
Stämmer inte alls	3	1

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, är det något som huvudmännen har särskilt svårt att förstå och vad tror Du är orsaken till det?

Advokater

Många tycker att domen innehåller ett komplicerat språk som är svårt att förstå. Vissa menar att domarna bör bli bättre på att förklara domens innebörd, medan andra menar att det kan vara svårt att förklara juridiska termer för huvudmannen på ett lättbegripligt sätt.

Åklagare

Flera menar att domarna avfattas på ett svårt språk och att dålig pedagogik från domstolen gör att målsägande har svårt att förstå domen.

Domare och nämndemän

När domen avkunnas muntligen förstår parterna domarens resonemang om varför domstolen dömde som den gjorde

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Stämmer helt och hållet	11	9	18
Stämmer delvis	73	75	73
Stämmer knappast	14	14	6
Stämmer inte alls	1	-	-

När domar avkunnas muntligen upplever advokater och åklagare att rättens ordförande brukar förklara domstolens ställningstaganden på ett sätt som deras huvudmän förstår

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	9	10	35
Tror att åklagare eller annan offentlig part instämmer helt	10	11	39
Tror att advokater delvis instämmer	71	70	54
Tror att åklagare eller annan offentlig part delvis instämmer	72	70	51
Tror att advokater knappast instämmer	17	19	6
Tror att åklagare eller annan offentlig part knappast instämmer	13	16	4
Tror att advokater inte instämmer	1	-	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part inte instämmer	1	-	-

2.7.2

Advokater och åklagare

När jag läser de skriftliga domarna brukar jag förstå domstolens motiveringar

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	27	35
Stämmer delvis	62	60
Stämmer knappast	6	4
Stämmer inte alls	2	-

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, på vilket sätt brukar domstolens motiveringar brista i begriplighetshänseende?

Advokater

Påfallande många anser att domskälen ofta är bristfälliga i redovisningen av bevisvärdering, åberopade fakta och motfakta samt vilka överväganden som lett domstolen till det aktuella slutet. Många anser att domskälen är alltför korta. Flera kritiserar användandet av

standardfraser och menar att det finns en schablonmässighet i hur domskälen skrivs.

Åklagare

Flera tycker att domstolen brister i att förklara hur man kommit till det aktuella domslutet och att en tydlig motivering ofta saknas.

Domare och nämndemän

När advokater och åklagare eller andra offentliga parter läser de skriftliga domarna brukar de förstå domstolens motiveringar

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	63	66	66
Tror att åklagare eller annan offentlig part instämmer helt	66	70	67
Tror att advokater delvis instämmer	36	30	29
Tror att åklagare eller annan offentlig part delvis instämmer	34	26	29
Tror att advokater knappast instämmer	1	3	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part knappast instämmer	-	3	1
Tror att advokater inte instämmer	-	-	-
Tror att åklagare eller annan offentlig part inte instämmer	1	-	-

2.7.3

Advokater och åklagare

När mina huvudmän läser de skriftliga domarna brukar de förstå domstolens motiveringar utan att jag närmare behöver förklara innebörden för dem

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stämmer helt och hållet	1	4
Stämmer delvis	53	58
Stämmer knappast	34	10
Stämmer inte alls	5	-

Om påståendet knappast stämmer eller inte alls stämmer, är det något i motiveringarna som huvudmännen brukar ha särskilt svårt för att förstå och vad tror Du är orsaken till det?

Advokater

Påfallande många tycker att domarna är skrivna på ett språk med många juridiska termer som är svåra att förstå. Många tycker att domskälen kunde skrivas på ett mer begripligt språk. Många anser att svårigheter för huvudmännen att förstå domens innehåll beror på alltför kortfattade eller bristfälliga domskäl, medan flera andra tycker att det beror på bristfälliga språkkunskaper hos huvudmännen. Flera uppger att deras huvudmän saknar redogörelser i domskälen för hur domstolen bedömt deras argument.

Åklagare

Flera menar att domen ofta saknar motivering och att huvudmännen ofta tycker att språket i domarna är svårt att förstå. Flera uppger att de inte vet om deras huvudmän har svårt att förstå något i domen, eftersom de inte brukar tala med huvudmännen efter förhandlingarna.

Domare och nämndemän

När parter läser den skriftliga domen förstår de domstolens motivering till varför den dömde som den gjorde

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Stämmer helt och hållet	12	8	13
Stämmer delvis	79	80	74
Stämmer knappast	7	13	8
Stämmer inte alls	1	-	-

Advokater och åklagare upplever att deras huvudmän brukar förstå domstolens motiveringar när de läser skriftliga domarna utan att advokaterna och åklagarna närmare behöver förklara innebörden för dem

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater instämmer helt	4	4	9
Tror att åklagare instämmer helt	5	4	11
Tror att advokater delvis instämmer	57	64	57
Tror att åklagare delvis instämmer	58	66	61
Tror att advokater knappast instämmer	34	30	26
Tror att åklagare knappast instämmer	31	26	21
Tror att advokater inte instämmer	2	1	3
Tror att åklagare inte instämmer	1	1	2

2.7.4

Advokater och åklagare

Anser Du att domarna brukar vara lätta eller svåra att läsa?

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Svåra	5	1
Varken lätta eller svåra	38	30
Lätta	56	65

Om Du anser att domarna är svåra att läsa, vad är det som gör att domarna brukar vara svåra att läsa?

Advokater

Flera tycker att språket är svårt för människor som inte är jurister. Ett antal anser att domarna av nödvändighet bör vara avfattade på "kanslisvenska". Flera anser att domskälen är bristfälliga eller alltför kortfattade.

Åklagare

Någon menar att domstolen borde måna om att vara tydlig och använda mindre juridisk terminologi.

*Domare och nämndemän***Tror Du aktörerna anser att domarna brukar vara lätta eller svåra att läsa?**

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Tror att advokater tycker att domarna är svåra att läsa	12	6	22
Tror att åklagare eller annan offentlig part tycker att domarna är svåra att läsa	9	5	21
Tror att parter och vittnen tycker att domarna är svåra att läsa	72	80	69
Tror att advokater tycker att domarna är varken svåra eller lätta att läsa	34	28	23
Tror att åklagare eller annan offentlig part tycker att domarna är varken svåra eller lätta att läsa	31	26	25
Tror att parter och vittnen tycker att domarna är varken svåra eller lätta att läsa	20	18	21
Tror att advokater tycker att domarna är lätta att läsa	54	66	50
Tror att åklagare eller annan offentlig part tycker att domarna är lätta att läsa	60	69	50
Tror att parter och vittnen tycker att domarna är lätta att läsa	-	-	-

2.7.5

*Advokater och åklagare***Anser Dina huvudmän att domarna brukar vara lätta eller svåra att läsa?**

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Svåra	38	14
Varken lätta eller svåra	50	42
Lätta	8	7

Om Dina huvudmän anser att domarna är svåra att läsa, vad är det som gör att domarna brukar vara svåra att läsa för huvudmännen?*Advokater*

Flera är av uppfattningen att huvudmännen har svårt att förstå vissa juridiska resonemang och samband. Uppfattningarna om varför de juridiska resonemangen kan vara svåra att förstå varierar. Flera menar att det beror på bristande vana att läsa juridisk text eller bristfälliga språkkunskaper hos huvudmännen, medan flera andra menar att det beror på alltför vaga och bristfälliga domskäl. Några menar att domskälen enbart är skrivna för jurister eller överrätter.

Åklagare

Flera menar att det juridiska språket är svårt att läsa och att domskälen inte är skrivna med hänsyn till allmänheten.

Domare och nämndemän

Tror Du att advokater och åklagare anser att deras huvudmän tycker att domarna brukar vara lätta eller svåra att läsa?

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Advokater anser att deras huvudmän tycker att domarna är svåra att läsa	75	80	66
Åklagare eller annan offentlig part anser att deras huvudmän tycker att domarna är svåra att läsa	68	78	60
Advokater anser att deras huvudmän tycker att domarna varken är svåra eller lätta att läsa	19	18	22
Åklagare eller annan offentlig part anser att deras huvudmän tycker att domarna varken är svåra eller lätta att läsa	23	19	28
Advokater anser att deras huvudmän tycker att domarna är lätta att läsa	4	1	7
Åklagare eller annan offentlig part anser att deras huvudmän tycker att domarna är lätta att läsa	5	1	7

2.8 Rättens sammansättning

2.8.1

Advokater och åklagare

Hur ser Du på inflytandet mellan rättens ordförande och nämndemännen?

Rättens ordförande har:

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stort inflytande	16	15
Lagom stort inflytande	55	65
Litet inflytande	13	15

Nämndemännen har:

	Advokat/biträdande jurist	Åklagare
Stort inflytande	23	22
Lagom stort inflytande	49	58
Litet inflytande	13	15

*Domare och nämndemän***Hur tror Du advokater och åklagare eller andra offentliga parter ser på inflytandet mellan rättens ordförande och nämndemännen?****Rättens ordförande har:**

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Stort inflytande enligt advokater	13	20	31
Stort inflytande enligt åklagare eller annan offentlig part	9	6	20
Lagom stort inflytande enligt advokater	66	59	63
Lagom stort inflytande enligt åklagare eller annan offentlig part	66	60	70
Litet inflytande enligt advokater	19	20	4
Litet inflytande enligt åklagare eller annan offentlig part	24	33	6

Nämndemännen har:

	Ordinarie domare	Icke ordinarie domare	Nämndemän
Stort inflytande enligt advokater	34	33	12
Stort inflytande enligt åklagare eller annan offentlig part	39	46	12
Lagom stort inflytande enligt advokater	60	54	65
Lagom stort inflytande enligt åklagare eller annan offentlig part	58	50	73
Litet inflytande enligt advokater	6	11	21
Litet inflytande enligt åklagare eller annan offentlig part	3	3	12

2.9 Övriga synpunkter

Advokater

Förekommande åsikter är att domstolarna har svårt att respektera advokaters tidsplanering och ibland överlåter åt advokater att utse egna ersättare. Några anser att det bör inrättas domstolar med specialkompetens inom civilrättslig juridik. Någon tycker att det är problematiskt att nämndemännen är politiskt aktiva samtidigt som de deltar i dömande verksamhet. Någon tycker att domarna måste utbildas i vittnesperspektiv och hjärnans egenskaper att uppfatta och tolka olika händelseförlopp. Ett antal menar att bättre domskäl skulle leda till färre överklaganden. Några anser att domarrekruteringen bör ses över. Några anser att nämndemännen bör vara mer aktiva eller att ordföranden har ett alltför stort inflytande. Några tycker att hovrätten bör motivera sina ställningstaganden bättre, även när tingsrättens domslut fastställs. Några tycker att förordnandet av offentliga försvarare präglas av korruption och diskriminering av kvinnliga försvarare. Flera ser rättssäkerhetsproblem i överbelastade domstolar med alltför långa handläggningstider.

Åklagare

Vissa domare uttrycker sig krångligt gentemot parterna. Domstolen är alltför tidsoptimistisk eller tycks göra allt för att slippa ställa in mål. Någon tycker att viss lokal praxis utvecklas i processfrågor utan att domstolen klargör det och att detta leder till en märklig rättsutveckling.

Statens offentliga utredningar 2008

Kronologisk förteckning

1. Barlastvattenkonventionen – om Sveriges anslutning. N.
2. Immunitet för stater och deras egendom. UD.
3. Skyddet för den personliga integriteten. Bedömningar och förslag. Ju.
4. Omreglering av apoteksmarknaden. S.
5. Könsdiskriminerande reklam. Kränkande utformning av kommersiella meddelanden. IJ.
6. Fastighetsmäklaren och konsumenten. Ju.
7. Världsklass! Åtgärdsplan för den kliniska forskningen. U.
8. Bidrag på lika villkor. U.
9. Transportinspektionen. En myndighet för all trafik. + Bilagor. N.
10. 21+1→2. En ny myndighet för tillsyn och effektivitetsgranskning av socialförsäkringen. S.
11. Frihet för studenter – om hur kår- och nationsobligatoriet kan avskaffas. U.
12. Finansiella sektorn bär frukt. Analys av finansiella sektorn ur ett svenskt perspektiv. Fi.
13. Bättre kontakt via nätet – om anslutning av förnybar elproduktion. + Annex: Grid issues for electricity production based on renewable energy sources in Spain, Portugal, Germany, and United Kingdom. N.
14. Timmar, kapital och teknologi – vad betyder mest? En analys av produktivitetsutvecklingen med hjälp av tillväxtbokföring. Fi.
15. LOV att välja – Lag Om Valfrihetssystem. S.
16. Förtursförklaring i domstol. Ju.
17. Frivux – valfrihet i vuxenutbildningen. U.
18. Evidensbaserad praktik inom social tjänsten – till nytta för brukaren. S.
19. Att slutförvara långlivat farligt avfall i undermarksdeponi i berg. M.
20. Patentskydd för biotekniska uppfinningar. Ju.
21. Permanent förändring. Globalisering, strukturomvandling och sysselsättningsdynamik. Fi.
22. Ett stabsstöd i tiden. Fi.
23. Konsulär katastrofinsats. UD.
24. Svensk klimatpolitik. M.
25. Ett energieffektivare Sverige + Bilaga. N.
26. Värna språken – förslag till språklag. Ku.
27. Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola + Bilagedel. U.
28. Apoteksdatalagen. S.
29. Yrkeshögskolan. För yrkeskunnande i förändring. U.
30. Forskningsfinansiering – kvalitet och relevans. U.
31. Miljödomstolarna – domkretsar – lokalisering – handläggningsregler. M.
32. Avskaffande av revisionsplikten för små företag. Ju.
33. Detaljhandel med vissa receptfria läkemedel. S.
34. Lättare att samverka – förslag om förändringar i samtjänstlagen. Fi.
35. Digital-TV-övergången. + Engelsk översättning. Ku.
36. Svenska Spels nätpoker. En utvärdering. Fi.
37. Vårdval i Sverige. S.
38. EU, allmännyttan och hyrorna. + Bilagor. Fi.
39. Framtidens polisutbildning. Ju.
40. Bredband till hela landet. N.
41. Människohandel och barnäktenskap – ett förstärkt straffrättsligt skydd + bilaga. Ju.
42. Normgivningsmakten. Expertgruppsrapport. Ju.

43. Tre rapporter till Grundlagsutredningen. Ju.
44. Transportinspektionen.
Ansvarslag för vägtrafiken m.m. N.
45. Rapporter från en mr-verkstad. IJ.
46. Handel med läkemedel för djur. S.
47. Frågor om hyra och bostadsrätt. Ju.
48. En utvecklad havsmiljöförvaltning. M.
49. Aktiekapital i privata aktiebolag. Ju.
50. Skyddet för samhällsviktig verksamhet. Fö.
51. Värdigt liv i äldreomsorgen. S.
52. Legitimation och skärpta behörighetsregler. U.
53. Styra rätt! Förslag om Sjöfartsverkets organisation. N.
54. Obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. A.
55. Kustbevakningens rättsliga befogenheter. Fö.
56. Mångfald som möjlighet. Åtgärder för ökad integration på landsbygden. Jo.
57. Skattelättnader för hushållstjänster. Fi.
58. Egenansvar – med professionellt stöd. IJ.
59. Föreningsfostran och tävlingsfostran. En utvärdering av statens stöd till idrotten. Ku.
60. Personnummer och samordningsnummer. Fi.
61. Krisberedskapen i grundlagen. Översyn och internationell utblick. Expertgruppsrapport Ju.
62. Myndighet för miljön – en granskning av Naturvårdsverket. M.
63. Förstärkt skydd för företagshemligheter. Ju.
64. Kontinuitet och förändring. + Lättläst + Daisy. Ku.
65. Sekretess och offentliga biträden i utlänningsärenden. Ju.
66. Arbetsförmåga? En översikt av bedömningsmetoder i Sverige och andra länder. S.
67. Enklare redovisning. Ju.
68. Bygg – helt enkelt! M.
69. Välja fritt och välja rätt. Drivkrafter för rationella utbildningsval. Fi.
70. Slutförvaring av kärnavfall. Kärnavfallsrådets yttrande över SKB:s Fud-program 2007. M.
71. Uppföljning av kriminalvårdens effektiviseringsarbete. Ju.
72. Effektivare signaler. N.
73. Kemikalietillsyn – organisation och finansiering. M.
74. Rätt och riktigt. Åtgärder mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Fi.
75. Ägande och förvaltning av hyreshus. Ju.
76. F-skatt åt flera. Fi.
77. Möjlighet att leva som andra. Ny lag om stöd och service för vissa personer med funktionsnedsättning. + Bilagor + Lättläst + Daisy. S.
78. Eftersök av trafikskadat vilt. En kostnad för trafikförsäkring? S.
79. Revisorers skadeståndsansvar. Ju.
80. Beskattningstidpunkten för näringsverksamhet. Fi.
81. Stalkning – ett allvarligt brott. Ju.
82. Vägen tillbaka för överskuldsetta. Ju.
83. Avgifter inom arbetslöshetsförsäkringen. A.
84. Alkolås för rattfyllerister och körkortspröv i privat regi. N.
85. Straff i proportion till brottets allvar. Ju.
86. Prövning av vindkraft. M.
87. Åklagarväsendets brottsbekämpning. Integritet – Effektivitet. Ju.
88. Elektroniskt kungörande av författningar. Ju.
89. Trygghetssystemen för företagare. N.
90. Svensk export och internationalisering. Utveckling, utmaningar, företagsklimat och främjande. UD.
91. En svensk veteranpolitik, del 2. Ansvaret för personalen före, under och efter internationella militära insatser. Fö.
92. Konkurrens på spåret. N.
93. Partsinsyn och ny teknik i domstol, m.m. Ju.
94. Tillval i hyresrätt. Ju.
95. Enklare semesterregler. A.
96. Kommersiell radio – nya sändningsmöjligheter. Ku.
97. Styr samverkan – för bättre service till medborgarna. Fi.
98. Totalförsvarsplikten i framtiden. Fö.
99. Nya ersättningsbestämmelser i expropriationslagen, m.m. Ju.

100. Bidragsspärr. Fi.
101. Ny inriktning av frivillig beredskapsverksamhet. Fö.
102. Brist på brådska
– en översyn av aktivitetsersättningen.
+ Lättläst + Daisy. S.
103. Hur ska skogspolitiken genomföras på Gotland. Jo.
104. Självständiga lärosäten. U.
105. Långtidsutredningen 2008.
Huvudbetänkande. Fi.
106. Ökat förtroende för domstolarna.
Strategier och förslag.
+ Bilagedel A – Enkätundersökningar.
+ Bilagedel B – Språkrapporter m.m. Ju.

Statens offentliga utredningar 2008

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Skyddet för den personliga integriteten.
Bedömningar och förslag. [3]
Fastighetsmäklaren och konsumenten. [6]
Förtursförklaring i domstol. [16]
Patentskydd för biotekniska uppfinningar.
[20]
Avskaffande av revisionsplikten för små
företag. [32]
Framtidens polisutbildning. [39]
Människohandel och barnäktenskap – ett för-
stärkt straffrättsligt skydd+ bilaga. [41]
Normgivningsmakten.
Expertgruppsrapport XI. [42]
Tre rapporter till Grundlagsutredningen. [43]
Frågor om hyra och bostadsrätt. [47]
Aktiekapital i privata aktiebolag. [49]
Krisberedskapen i grundlagen.
Översyn och internationell utblick.
Expertgruppsrapport. [61]
Förstärkt skydd för företagshemligheter. [63]
Sekretess och offentliga biträden i utlännings-
ärenden. [65]
Enklare redovisning. [67]
Uppföljning av kriminalvårdens effektiviser-
ingsarbete. [71]
Ägande och förvaltning av hyreshus. [75]
Revisorers skadeståndsansvar. [79]
Stalkning – ett allvarligt brott. [81]
Vägen tillbaka för överskuldssatta. [82]
Straff i proportion till brottets allvar. [85]
Åklagarväsendets brottsbekämpning.
Integritet – Effektivitet. [87]
Elektroniskt kungörande av författningar. [88]
Partsinsyn och ny teknik i domstol, m.m. [93]
Tillval i hyresrätt. [94]
Nya ersättningsbestämmelser i expropriations-
lagen, m.m. [99]
Ökat förtroende för domstolarna.
Strategier och förslag.

+ Bilagedel A – Enkätundersökningar.
+ Bilagedel B – Språkrapporter m.m. [106]

Utrikesdepartementet

Immunitet för stater och deras egendom. [2]
Konsulär katastrofinsats. [23]
Svensk export och internationalisering.
Utveckling, utmaningar, företagsklimat
och främjande. [90]

Försvarsdepartementet

Skyddet för samhällsviktig verksamhet. [50]
Kustbevakningens rättsliga befogenheter. [55]
En svensk veteranpolitik, del 2.
Ansvaret för personalen före, under och
efter internationella militära insatser. [91]
Totalförsvarsplikten i framtiden. [98]
Ny inriktning av frivillig beredskaps-
verksamhet. [101]

Socialdepartementet

Omreglering av apoteksmarknaden. [4]
21+1→2. En ny myndighet för tillsyn
och effektivitetsgranskning av social-
försäkringen. [10].
LOV att välja – Lag Om Valfrihetssystem. [15]
Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten
– till nytta för brukaren. [18]
Apoteksdatalagen. [28]
Detaljhandel med vissa receptfria läkemedel.
[33]
Vårdval i Sverige. [37]
Handel med läkemedel för djur. [46]
Värdigt liv i äldreomsorgen. [51]
Arbetsförmåga?
En översikt av bedömningsmetoder i
Sverige och andra länder. [66]
Möjlighet att leva som andra. Ny lag om stöd
och service för vissa personer med
funktionsnedsättning. + Bilagor + Lättläst
+ Daisy. [77]

Eftersök av trafikskadat vilt. En kostnad för trafikförsäkringen. [78]
Brist på brådska
– en översyn av aktivitetsersättningen.
+ Lättläst + Daisy. [102]

Finansdepartementet

Finansiella sektorn bär frukt.
Analys av finansiella sektorn ur ett svenskt perspektiv. [12]
Timmar, kapital och teknologi
– vad betyder mest?
En analys av produktivitetsutvecklingen med hjälp av tillväxtbokföring. [14]
Permanent förändring.
Globalisering, strukturomvandling och sysselsättningsdynamik. [21]
Ett stabsstöd i tiden. [22]
Lättare att samverka
– förslag om förändringar i samtjänstlagen. [34]
Svenska Spels nätpoker. En utvärdering. [36]
EU, allmännyttan och hyrorna.
+ Bilagor. [38]
Skattelättnader för hushållstjänster. [57]
Personnummer och samordningsnummer. [60]
Välja fritt och välja rätt. Drivkrafter för rationella utbildningsval. [69]
Rätt och riktigt. Åtgärder mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. [74]
F-skatt åt flera. [76]
Beskattningsstidpunkten för näringsverksamhet. [80]
Styr samverkan
– för bättre service till medborgarna. [97]
Bidragsspär. [100]
Långtidsutredningen 2008. Huvudbetänkande. [105]

Utbildningsdepartementet

Världsklass! Åtgärdsplan för den kliniska forskningen. [7]
Bidrag på lika villkor. [8]
Frihet för studenter – om hur kår- och nationsobligatoriet kan avskaffas. [11]
Frivux – valfrihet i vuxenutbildningen. [17]
Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola + Bilagedel. [27]
Yrkeshögskolan. För yrkeskunnande i förändring. [29]

Forskningsfinansiering – kvalitet och relevans. [30]
Legitimation och skärpta behörighetsregler. [52]
Självständiga lärosäten. [104]

Jordbruksdepartementet

Mångfald som möjlighet. Åtgärder för ökad integration på landsbygden. [56]
Hur ska skogspolitiken genomföras på Gotland. [103]

Miljödepartementet

Att slutförvara långlivat farligt avfall i undermarksdeponi i berg. [19]
Svensk klimatpolitik. [24]
Miljödomstolarna – domkretsar – lokalisering – handläggningsregler. [31]
En utvecklad havsmiljöförvaltning. [48]
Myndighet för miljön
– en granskning av Naturvårdsverket. [62]
Bygg – helt enkelt! [68]
Slutförvaring av kärnavfall. Kärnavfallsrådets yttrande över SKB:s Fud-program 2007. [70]
Kemikalietillsyn
– organisation och finansiering. [73]
Prövning av vindkraft. [86]

Näringsdepartementet

Barlastvattenkonventionen – om Sveriges anslutning. [1]
Transportinspektionen. En myndighet för all trafik. + Bilagor. [9]
Bättre kontakt via nätet – om anslutning av förnybar elproduktion.
+ Annex: Grid issues for electricity production based on renewable energy sources in Spain, Portugal, Germany, and United Kingdom. [13]
Ett energieffektivare Sverige + Bilaga. [25]
Bredband till hela landet. [40]
Transportinspektionen. Ansvarslag för vägtrafiken m.m. [44]
Styra rätt! Förslag om Sjöfartsverkets organisation. [53]
Effektivare signaler. [72]
Alkolås för rattfyllerister och körkortsprov i privat regi. [84]
Trygghetssystemen för företagare. [89]
Konkurrens på spåret. [92]

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Könsdiskriminerande reklam.

Kränkande utformning av kommersiella meddelanden. [5]

Rapporter från en mr-verkstad. [45]

Egenansvar – med professionellt stöd. [58]

Kulturdepartementet

Värna språken – förslag till språklag. [26]

Digital-TV-övergången.

+ Engelsk översättning. [35]

Föreningsfostran och tävlingsfostran.

En utvärdering av statens stöd till idrotten. [59]

Kontinuitet och förändring. + Lättläst +

Daisy. [64]

Kommersiell radio

– nya sändningsmöjligheter. [96]

Arbetsmarknadsdepartementet

Obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. [54]

Avgifter inom arbetslöshetsförsäkringen. [83]

Enklare semesterregler. [95]